

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

קובץ

בנאות דשא קאנעטיקעט

הערות התמימים ואנ"ש

עיונים וביאורים
בתורת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,
בעניני גאולה ומשיח, בנגלה ובחסידות

יום הבהיר
ט"ו אלול תש"פ

יום התייסדות ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש
והתחלת שנת ה'קבוצה' - תשפ"א

יוצא לאור על ידי
מערכת הערות - קבוצה תשפ"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
ה' תהא שנת פלאות
מאה ושמונה עשרה שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

הוד כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

זכינו שהקב"ה בחר ומינה בעל בחירה, שמצד עצמו הוא שלא בערך נעלה מאנשי הדור, שיהי' ה"שופטייך" ו"יועצייך" ונביא הדור, שיורה הוראות ויתן עצות בנוגע לעבודת בני" וכל האנשים דדור זה, בכל עניני תורה ומצוות, ובנוגע להנהגת חיי היום יום הכלליים, גם ב"בכל דרכיך (דעהו)" ו"כל מעשיך (יהיו לשם שמים)",

עד - הנבואה העיקרית - הנבואה¹¹⁶ ש"לאלתר לגאולה" ותיכף ומיד ממש "הנה זה (משיח) בא".

(116) לא רק בתור חכם ושופט אלא בתור נביא, שזהו בודאות - ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שנה"ו.

(משיחת ש"פ שופטים, ז' אלול ה'תש"א, מוגה. תרגום מאידית)

חברי המערכת:

הת' ישראל שי' הכהן ברנדלר

הת' שמואל שי' דורון

הת' ישראל שם טוב שי' הכהן כהן

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ובשבח והודאה להשי"ת, הננו מתכבדים בזה להגיש בפני קהל חובבי התורה ולומדי' את הקובץ 'בנאות דשא - קאנעטיקעט' ובו הערות וחידושי תורה בנגלה, חסידות וענייני משיח וגאולה מאת תלמידי התמימים דקבוצה תשפ"א.

על פי הוראת הרבנים מד"א דשכונת המלך - קראון הייטס, ובתיאום עם ההנהלה הרוחנית דתומכי תמימים המרכזית - 770, שהו בשבועיים האחרונים התמימים דקבוצה תשפ"א בבידוד בקאנעטיקעט שם נערכה הכנה רבתי לשנת הקבוצה, שבמרכזה לימוד התורה בשקידה והתמדה בהתאם לענייניו העיקרי של תמים.

התייחדו שבועיים נפלאים אלו בלימוד של כלל התמימים בוגרי כל הישיבות באה"ק מתוך אחדות החסידים "בתור טעימה ועד להתחלה דהגאולה האמיתית והשלימה"¹, שבועיים של "איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק" במשימה המוטלת על כתפנו - לעשות כל שביכולתנו להביא את משיח צדקנו, (גם ובעיקר) באמצעות ה'צעידה' ב'דרך הישרה' - לימוד התורה בכלל, ובענייני משיח וגאולה בפרט².

שבועיים גדושים בלימוד אלו הניבו את הקובץ שלפנינו, כשרבים הם ההערות הנוספות שמפאת אפס הפנאי לא נדפסים בזה ועוד חזון למועד להדפיסם בקבצים הבאים בעז"ה.

*

ההערות בקובץ זה נסדרו ע"פ נושאים, ובתוכם באו ע"פ סדר הא"ב של תלמידי התמימים.

כ'פותחין בדבר מלכות' הובאה בראש הקובץ שיחת הק' של ט"ו אלול תנש"א - השיחה האחרונה שזכינו (לע"ע) לשמוע ביום התייסדות ישיבת תומכי

(1) דבר מלכות מטות מסעי תנש"א.

(2) דבר מלכות תוריע מצורע תנש"א.

תמימים, וזאת על פי דברי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א הידועים על החביבות שבשיחות האחרונות ושבהם יש לדקדק במיוחד וכו'. השיחה נדפסת בזה מתוך הספר 'דברי משיח תנש"א - ח"ג' באדיבות 'המכון להפצת תורתו של משיח'.

כהוספה באו בסיום הקובץ לקט רשימות ויומנים מהנהגותיו ותנועותיו הק' של נשיא הדור ומנהיגו המתפרסמים בזה לראשונה, בהתאם למענה לא' התמימים שביקש ברכה שהעיסוק ביומנים לא יפריע בעיקר עניינו - לימוד התורה, ותוכן מענה קודשו הי' שלא רק שהדבר לא יפריע אלא אדרבה זה יוסיף בלימודיו³.

הוקרת התמימים שלוחה בזה לנגידים החסידיים 'תומכי התמימים', שבזכותם התאפשרו שבועיים מיוחדים אלו, הלא הם: ר' מאיר שי' בוקצין, ר' מאיר זיו ור' בנימין שי' קבקוב, ור' יהודה שי' מיר. ייתן ה' וכה יוסיף להם מידו הפתוחה הקדושה והרחבה שפע ברכה והצלחה בכל העניינים בגשמיות וברוחניות!

***

בימים אלו בהם הגיעו מאות בחורים אל 'בית חיינו' לשנת ה'קבוצה' מתוך התקשרות ודביקות עצמית בכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א חרף הקשיים הרבים שאפיינו את הזמן הנוכחי מזדעקת התביעה הנפשית "עד מתי?!", תלמידי התמימים שהגיע הנה לשנת ה'קבוצה' תובעים ודורשים: רצוננו לראות את מלכנו! אין אנו מניחים את 'בן עמרם' שבדורנו עד שיבוא ויגאלנו!

ויהי רצון, אשר הוצאת והדפסת קובץ זה, כרצונו והוראתו של כ"ק אד"ש מה"מ בריבוי שיחות ומכתבים, תגרום לו נחת רוח רב, ותהי' ה"מכה בפטיש" שיביא את התגלותו השלימה. ונשמע תורה חדשה מפיו, "תורה חדשה מאיתי תצא", תיכף ומי"ד ממ"ש.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

המערכת

ימות המשיח⁴

ט"ו אלול הי' תהא שנת פלאות
שנת הקי"ח להולדת כ"ק אד"ש מה"מ
ושבעים שנה לנשיאותו

(3) מענה לתמים ברון מנחם הכהן שי' כהנא שעסק בכתובת יומני 'חדשות בית חיינו' - ליקוט מענות קודש

תש"נ ע' 34.

(4) שיחת מוצאי י"ט-כ"ף כסלו תשנ"ב, מענות קודש מתקופה זו. ועוד.

תוכן ענינים

- 6 ..... דבר מלכות - שיחת ט"ו אלול תנש"א
|| גאולה ומשיח
- 19 ..... לימוד משיח וגאולה ב'משנה'
 22 ..... ב' שלבים בגילוי העלם העצמי לעת"ל
 23 ..... סיכום כללי בסוגיא דתחיית המתים
 32 ..... "לחום מלחמות ה'" ב'בחזקת משיח' שבדורנו
|| תורתו של משיח
- 35 ..... במעלת דוד ושלמה בענין המלכות
 38 ..... האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם
|| נגלה
- 40 ..... דין בישול תבלין בכלי שני
 44 ..... איסור בל תלין בשוכר פועל לחבירו
 46 ..... מחלוקת רש"י ונמוק"י בביאור המשנה וקושיית הגמ'
 48 ..... בחילוק שבין "בית ועליה על גביו" ל"ב' עליות זו על זו"
 50 ..... יישוב קושיית הרש"ש על הרי"ף והרא"ש
 52 ..... "תרי אפמייא הויין"
 54 ..... שיטות תוס' ונמוק"י בב' עליות זו ע"ג זו
|| חסידות
- 59 ..... מקור לענין הנסירה מאדם הראשון
 60 ..... על אף הגילוי שבאלול - 'אני לדודי'
 62 ..... משל מיראת מלך ליראה עליאה
 63 ..... ב' עבודות בבנין המלכות
|| הוספות
- 71 ..... "ויספרו מעשיו ברינה" - סיפורים וזכרונות מפי הרב שד"ב שטאק
 74 ..... רשימה מיוחדת מכ"ג אלול תש"כ
 76 ..... יומן חודש אלול תשל"ג
 85 ..... פנינים מיומנו של הרב חלוי"צ גינזבורג - ניסן תשל"ח

תפקיד התמימים – תמימות שמביאה משיח

שיחת ט"ו אלול תנש"א
- לאחור תפילת ערבית -

הנחה בלתי מוגה

א. הסדר אצל בני ישראל הוא ש"פותחין בברכה"¹, וכן מביאים סמוכין (או רא"י) לדבר מהתורה, דמכיון ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא"², הרי על היהודי להשתדל בכל עניניו ועשיותיו (אפילו ענינים שלכאורה אין להם שייכות ללימוד התורה) למצוא ג"כ רא"י או רמז בתורה, כיצד עליו להתנהג בענין מסויים זה.

ועד"ז הוא גם בנוגע אלינו – שנמצאים ב"קיימא סיהרא באשלמותא"³ דחודש אלול, שהוא חודש החשבון והסך-הכל של השנה שאנו אוחזים כבר קרוב לסיומה, וכן חודש ההכנה לשנה הבאה. ובפרט לפי הר"ת הידועים שנתפשטו בתוך כלל ישראל, שהשנה שאנו נמצאים כבר בחודש האחרון שבה היא ר"ת ה"י תהא שנת נפלאות אראנו, ואח"כ באה השנה שלאחרי זה, שגם היא עד"ז ומעין זה – "תהא שנת נפלאות בינה".

והיינו, שיוצאים מ"אראנו", ענין הרא"י, הקשורה עם חכמה (כמדובר כמה פעמים, וכמבואר בארוכה בחסידות⁵), ובאים אח"כ לשמיעה, הקשורה עם בינה דוקא. ועד"ז כפי שרואים בסדר של יהודי (ש"אדמה לעליון"⁶ אפילו בנוגע לעניני הגוף הקדוש שלו), שקודם ישנם ה"ענינים לראות"⁷ ואח"כ באים ה"אזניים לשמוע"⁷.

ושניהם יחד הם (חלק ו) הרוב של השבעה שערים⁸ שבכל אדם ואדם [דמצד ענין הבחירה – הרי זה ג"כ אצל אינם-יהודים, שהרי בחירה שייכת רק בענינים שיש ביניהם איזו שייכות, עכ"פ שייכות בנוגע לגוף⁹, כמובא בתניא¹⁰ שגופו של יהודי "נדמה בחומריותו" לגופים של אינם-יהודים], דשני העיניים ושני האזניים הם ארבעה מתוך שבעת השערים.

ב. ויש לקשר זה עם המדובר באריכות במשך שנה זו¹¹ (שנמצאים כבר בחודש האחרון שלה) – שיש בה הענין דארבעים שנה, ובמילא "נתן". . . לכם לב לדעת ועינינים

מאמר אכ"ח ח"ב סל"ג (קצג, ב). של"ה ג, א. כ, ב. רסח, ב. שא, ב. ועוד.
(7) תבוא כט, ג.
(8) ראה ספר יצירה פ"ד מי"ב. ועוד.
(9) ראה גם סה"מ תרנ"ו ע' שיט בשה"ג. ועוד.
(10) פמ"ט (ע, רע"א).
(11) שיחת ז' תשרי לשלוחים (לעיל ח"א ע' 45).
ובכ"מ. וראה בארוכה סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 200 ואילך. ועוד.

(1) ע"פ פתיחת אנה"ק ס"א. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 641 הערה ד"ה פותחין בברכה. וש"נ.
(2) זח"ב קסב, סע"א-ב.
(3) ראה זחר ח"א קנ, רע"א. ח"ב פה, רע"א. רטו, א.
(4) ח"ג מ, ב. ועוד. וראה שמור"ר פט"ו, כו.
(4) ראה לקוטי מהרי"ל הל' ימים נוראים. שיחת ש"פ עקב (לעיל ע' 72). וש"נ.
(5) ראה תו"א משפטים עה, א. לקו"ת צו יז, ב. סידור (עם דא"ח) קסה, א. א. ובכ"מ.
(6) ע"פ ישע"י יד, יד. ראה ע"מ (להרמ"ע מפאנו)

לראות ואזניים לשמוע¹², דמכיון שיודעים שכבר ישנו סיום הפסוק ("היום הזה"), דבר ודאי הוא שלפני כן ישנו "נתן גו", כיון שעברו כבר ארבעים שנה מהסתלקות נשיא דורנו.

ובפרט שנמצאים בימי הנישואין שלו¹³ – שזה קשור עם ערב שבת שעבר, ואח"כ נמשך בייסוד תומכי תמימים¹⁴, שהוא ה' המנהל פועל" שלה מיד בתחילה, וכידוע ג"כ הסיפור בזה¹⁵ שענין ייסוד תומכי תמימים התחיל ע"י שכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו הציע זאת לאביו, שהי' אז "הנשיא הוא הכל"¹⁶ – והרי ישנו רק נשיא אחד (כמדובר כמה פעמים¹⁷, וכידוע סיפורי רבותינו נשיאינו בזה¹⁷); ובפרט ע"פ מה דאיתא בספרים¹⁸ ש"נשיא" הוא ר"ת "ניצוצו של יעקב אבינו".

וזהו בכל נשיא, ועאכו"כ בנשיאי חב"ד – חכמה בינה דעת, הקשורים עם לימוד התורה בפשטות, שהרי כך צריך להיות לימוד התורה: קודם ישנו ענין החכמה – שמוציאים את נקודות הענין ("לב לדעת ועיניים לראות"), ואח"כ צריך להרחיב את הנקודה – הענין דבינה ("אזניים לשמוע"), ורק אח"כ באים כל הענינים הקשורים בזה, ועאכו"כ הענין העיקרי – ענין הדעת, שענינו (כדאיתא בתניא¹⁹) ש"תוקע מחשבתו בחוץ", ובמילא נעשית עי"ז הולדת המדות – "אהבה וענפי ויראה וענפי", הכוללים את כל סדר ההשתלשלות (שזהו ג"כ הביאור²⁰ בשני הענינים המובאים לגבי מוח הדעת – שישנם ג' מוחין וישנם ד' מוחין, כי דעת גופא מתחלק ל"אהבה (חסד) וענפי" ו"יראה וענפי", וכמדובר כמה פעמים בארוכה).

וכל ענינים אלו שייכים במיוחד לימים אלו, כנ"ל – שנמצאים בשבוע דשבעת ימי הנישואין של נשיא דורנו, שהחל ב"ג – ערב שבת, והי' הענין ד"טרח בערב שבת"²¹, ואח"כ בא יום השבת שלאחרי זה, שאז היתה ה"אכילה" דהטירחא (ע"ד כפי שזהו בפשטות הענינים), ומיד לאחר מכן ישנו ה"יום השלישי יקימו ונחי' לפניו"²².

ויש לקשר זה עם הענין ד"נחי' לפניו", שענין זה נעשה בגלוי ובפשטות ע"י ייסוד ישיבת תומכי תמימים. וכידוע השיחה בזה²³ בנוגע לתפקיד של תלמידי התמימים – לפעול "תמימות" בעצמם באופן שמוזה יהיו "נרות להאיר" בכל סביבתם. ואח"כ באו הדורות שלאחרי זה, וכהכרות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (שהי' "מנהל פועל" של ישיבת תומכי תמימים מהתחלת ייסודה, וכמדובר ומסופר בדברי ימי ישיבת תומכי

(18) ראה מג"ע אופן פה. קה"י מע' רבי.

(19) ספ"ג.

(20) ראה סידור (עם דא"ח), ז, סע"א ואילך. ובכ"מ.

(21) ע"ז ג, א.

(22) הושע ו, ב.

(23) שיחת שמח"ת תרס"א (סה"ש תש"ב ע' 141 ואילך).

(12) ראה ע"ז ה, ב.

(13) י"ג אלול (תרנ"ז).

(14) ראה לקו"ש ח"כ ע' 392.

(15) ראה לקו"ש ח"ב ע' 484 הערה 14.

(16) פרש"י תוקת כא, בא.

(17) ראה לקו"ש ח"ה ס"ע 373-4.

תמימים), שאחד הענינים העיקריים בזה הוא, שתלמידי התמימים צריכים להיות "נרות להאיר".

ועד שה"להאיר" הוא בתכלית השלימות – ע"י שפועלים שגם המושפעים שלהם יהיו "נרות להאיר" באותו אופן שהם השפיעו, זאת אומרת (בנוסח אחר, אבל אותו הענין) – שכל אחד מהמושפעים שלו צריך לפעול בד' אמותיו ובבני ביתו ובחלקו בעולם בכלל, שהם יהיו מעין ישיבת תומכי תמימים, היינו שענין זה יהי' גם שם – בבית הפרטי של האיש או האשה או טף הפרטיים (המושפעים שלהם), כי הם "נרות להאיר" בתכלית השלימות.

ג. ובפרט שנמצאים (כנ"ל) אחרי ארבעים שנה – הרי ישנה תכלית השלימות בחב"ד, שזוהו ה"עניינים לראות ואזניים לשמוע", ולפני זה – ה"לב לדעת".

וכמדובר כמה פעמים²⁴ הביאור²⁵ בזה שמוח הדעת קשור גם עם ענין הכתר, שלכן לפעמים נמנה תחילה דעת ואח"כ חכמה ובינה, ולפעמים נמנים חכמה ובינה ורק אח"כ דעת – שזוהו סדר הרגיל בספירות, משא"כ כאשר הדעת נמנה תחילה, הרי זה כפי שדעת היא באופן דכתר ("שטייט דעת אין אן אופן ווי כתר שטייט"), וכשהכתר נמנה אין הדעת נמנה²⁶, דכיון שכתר עומד אז בגלוי, במילא הרי ענין הדעת הוא ע"ד "שרגא בטיהרא מאי אהני"²⁷.

וענין זה (שהכתר עומד בגלוי) קשור ג"כ עם "קיימא סיהרא באשלמותא" – ש"סיהרא" היא א' מ"שני המאורות הגדולים"²⁸ (ונקראת ג"כ בשם "מלך", כידוע המדרש בזה²⁹ שטענת ה"סיהרא" שגרמה ש"שני המאורות הגדולים" נעשה אח"כ ההמשך ד"המאור הגדול" ו"המאור הקטן"²⁸ היתה: "אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד?!", שזו היתה טענה הקשורה עם שמש ולבנה), ודוקא באופן שהם נמצאים בשלימות היחוד, אשר שלימות היחוד דשמשא וסיהרא היא דוקא ביום החמשה עשר בחודש, וכמדובר כמה פעמים.

ובפרט שזוהו חמשה עשר בחודש אלול, שהוא חודש החשבון, והוא מתחיל מ"אני לדודי" ואח"כ בא מיד "דודי ליי"³⁰ – כל ארבעת הענינים יחדיו שמהם נעשה הענין

(24) שיחת אור ליו"ד שבט תש"נ (סה"ש ח"א ע' 268). ועוד.

(25) ראה תו"א תולדות יט, סע"א. המשך תער"ב ח"א ע' שט. סה"מ תרע"ח ע' רל. ה"ש"ת ע' 38.

(26) פרדס שער (ג) אם הא"ס הוא הכתר פ"ג. ע"ח שער (כג) מוחין דצלם פ"ה. שער (כה) דרושי הצלם דרוש ו. שער (מב) דרושי אבי"ע פ"א. משנת חסידים מס' א"ק פ"א מ"ג ואילך. לקו"ת שלח מט,

ג. ועוד.

(27) ל' חז"ל – חולין ס, ב.

(28) בראשית א, טז.

(29) חולין ס, ריש ע"ב. פרש"י עה"פ.

(30) שה"ש ו, ג. ראה אבודרהם סדר תפלת ר"ה ופירושה פ"א. פע"ח שער (כד) ר"ה פ"א. שעה"פ להאריז"ל עה"פ. ועוד – נסמן בסה"מ דרושי חתונה ע' ריח הערה 67.

דחודש אלול (החל מיד משבת מברכים חודש אלול, ועאכ"כ מראש חודש אלול, שבו הי' הענין ד"ראשי חדשיכ"ם³¹ לשון רביים³², וכמדובר כמה פעמים בארוכה בזה³³).

ד. ועוד ועיקר, כמדובר – שהשליחות של כל יהודי היא לעשות מביתו הפרטי שיהי' בית בדוגמת תומכי תמימים, כפי שהיתה כבר בתחילת ההתייסדות, שזה הי' בחמשה עשר באלול, בהמשך ל"ג באלול, וגם בקשר לחתונה שהיתה ב"ג אלול. ולאחר מכן נעשה הענין ד"מנהל פועל" של הישיבה, שמיד בתחילת כל העינים נמסר ענין זה ע"י אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (אע"פ שהוא הי' הנשיא בימים ההם) למלא מקומו.

וכמו כן מקשרים זאת גם עם "כי תבוא אל הארץ"³⁴, ומיד אח"כ מספרים שנעשה ירושה וכיבוש וחלוקה, ועד הבאת ביכורים (שצריכים להיות דוקא מפירות שבעת המינים שבהם נשתבחה ארץ ישראל³⁵) – נוסף על הענין הפנימי שבוה, שכל יהודי עושה מחלקו בעולם "מאך דאך" (עשה כאן) ארץ ישראל, כידוע הסיפור והפתגם של הצ"צ בזה³⁶.

ואח"כ נמשך ענין זה ג' ימים רצופים (הענין ד"חזקה"³⁷) – י"ג וי"ד וט"ו, ואח"כ זה נמשך גם בג' ימים שלאחרי זה – ט"ז בחודש וי"ז בחודש וח"י בחודש, והסיום הוא בח"י אלול – יום הולדת "שני המאורות הגדולים"³⁸, הבעש"ט (בשנת נח"ת) ואדמו"ר הזקן (בשנת קה"ת), וכמדובר כמה פעמים, וכמדובר בארוכה בהתוועדות שלאחרי זה³⁹.

וזהו ג"כ התפקיד של כל יהודי, שעליו תמיד להיות במצב דאלול. והיינו, דעם היות שהוא מקבל את ההשפעה והכח וההוראות לזה מחודש אלול כפשוטו, חודש החשבון וחודש ההכנה – הרי כן נעשה אח"כ במשך כל השנה כולה, שהיא נעשית שנה שענינה אלול ("אן אלול'דיקער יאָר"), נוסף לזה שהיא "שנת אראנו נפלאות", וכן שנת "נפלאות" באופן ד"בינה" (כנ"ל) – שנת תשנ"ב.

ה. ועוד והוא העיקר – שתיכף ומיד נמשך הענין ד"לב לדעת ועינים לראות ואזניים לשמוע" שישנו לאחר ארבעים שנה – מהתורה לעולם כולו, שמתקשר ומשתנה ומתורמם למעמד ומצב של אלול ("אן אלול'דיקן מעמד ומצב"), המעמד ומצב ד"אני לדודי ודודי לי" – כפי שכל בני ישראל היו בחודש אלול בכל השנים שעברו.

(36) ראה אגרות יקודש אדמו"ר מהור"צ ח"א ע' תפה ואילך. לקו"ש ח"ב ס"ע 621. ח"י ע' 3. וראה בארוכה שיחת ש"פ פינתס (לעיל ח"ד ע' 265 ואילך).

(37) ראה ב"מ קו, ב.

(38) ראה סה"ש תשי"ג ע' 141. שם ע' 142. ע' 146. ובכ"מ.

(39) ראה שיחת י"ז אלול לילדי הקעמפים (לקמן ע' 174).

(31) פינתס כח, יא.

(32) ראה זח"ג רמח, א. נתבאר באוה"ת פינתס ע' א'קסה ואילך.

(33) ראה שיחות: ש"פ עקב (לעיל ס"ע 72); ש"פ ראה (לעיל ריש ע' 91). ובכ"מ.

(34) ר"פ תבוא (כו, א).

(35) ביכורים פ"א מ"ג. רמב"ם הל' ביכורים פ"ב ח"ב.

וכל זה בא באותו המשך של ארבעים יום, ע"ד ארבעים יום הראשונים שהיו "ברצון"⁴⁰, ואח"כ נעשו אף ארבעים יום האחרונים (המסתיימים ביום הכיפורים "אחת בשנה"⁴¹) "ברצון"⁴⁰. ומכיון שמרבים זאת (ימים האחרונים), הרי יש בזה יתר תוקף מהענין שעליו מרבים (ימים הראשונים), ע"ד "תורה שלמדתי באף היא (דוקא) שעמדה לי"⁴².

ועד"ז פועל יהודי גם בחלקו בעולם, ועי"ז – בכל העולם כולו, שכל העולם מודיע זאת, ומראה זאת ע"י אופן הקיום שלו, וב"קול גדול ולא יסף"⁴³ [ע"ד כפי שהי' במתן תורה, שאע"פ שהי' פעם אחת"⁴⁴ – הרי זה נתן כח על כל השנים וכל החדשים וכל הימים וכל הרגעים שלאחרי זה, שעל זה ישנו הציווי "בכל יום יהיו בעיניך חדשים"⁴⁵ ממש; ואין הכוונה ב"בכל יום" שצריך להישאר עשרים וארבע שעות באותו מעמד ומצב, אלא הכוונה היא – בכל רגע מהיום, וברגע שלאחרי זה אל לו להיות באותו מצב, אלא דוקא בהליכה מדרגא לדרגא, עד לדרגא העשירית, כמוזכר לעיל"⁴⁶].

ועד שבכלל אינו צריך להודיע, אלא רואים זאת באופן מציאותו, כי מיד אחרי הגאולה האמיתית והשלמה, נעשית מציאותו באופן ש"כח הפועל" הנמצא בכל "נפעל" הוא בגילוי"⁴⁷. וכמסופר"⁴⁸ על המגיד, שהכיר את "כח הפועל בנפעל" עם כל הפרטים שבדבר, ואפילו כאשר הפרט הי' ענין של חסרון – הרי זה הי' חסרון כזה הנקרא בשם "סגי נהור"⁴⁹, וגם זה (כדאיאת בכמה ספרים⁵⁰) הי' רק בעינו אחת.

ויהי רצון שכן יהי' בגלוי, שתיכף ומיד בא משיח צדקנו, ובמילא עובר כל העולם למעמד ומצב שבו נעשה ה"תמימות" בכל העיניים – לא רק במדבר, אלא גם בחי ובצומח ובדומם [ואדרבה – בעיקר בדומם, דמכיון שזהו מטה מטה ביותר, הרי גם העלי' משם מלמטה למעלה תהי' ביתר שאת וביתר עוז, דמכיון ש"כל הגבוה גבוה יותר נופל למטה מטה יותר"⁵¹, הרי כן הוא גם בתנועת העלי' מלמטה למעלה, ש"כל המטה מטה יותר עולה לגבוה גבוה יותר"; ועד ל"גבוה מעל גבוה . . וגבוהים עליהם"⁵², עד

40) י"ל ש"עקב רמו תננה. פרש"י תשא לג, יא. עקב ט, יח. שם י, י.

41) ס"פ תצוה (ל, י). אחרי טז, לד.

42) קה"ר פ"ב, ט. וראה רמב"ם הל' ת"ת פ"ג הי"ב. פיה"מ להרמב"ם אבות ספ"ה. לקו"ת בלק סט, ד.

43) ואתחנן ה, יט.

44) ראה סה"מ תרמ"ד (קה"ת, תשמ"ט) ע' שי. תרמ"ז ע' פז. תרנ"ו ע' שנו. המשך תרס"ו ע' כג. שם ע' תקמו. תער"ב ח"א ע' שטו. סה"מ תער"ב תרע"ו ע' קיג. עטר"ט ע' רצא. תרפ"ט ע' קצט. תש"ט ע' 57 (השני). ועוד.

45) ראה פרש"י יתרו יט, א. עקב יא, יג. תבוא כו, טז. ועוד.

46) ראה שיחת יו"ד מנ"א (לעיל ע' 35).

47) ראה שער האמונה (לאדהאמ"צ) פכ"ה. תו"ח תצוה תפכ, א ואילך.

48) שער האמונה שם פכ"ז (מח, ב). מאמרי אדהאמ"צ ג' ע' קפד. סה"מ תרצ"ו ע' 113. וש"י.

49) ראה ברכות נו, א, נח, א. ועוד.

50) שער האמונה ומאמרי אדהאמ"צ שם. וראה סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 590 הערה 107.

51) ראה הנסמן בס' המפתחות לספרי אדה"ז ערך כל הגבוה כ"ו. שערי אורה שער הפורים נח, א ואילך. סה, א ואילך. ועוד.

52) קהלת ה, ז.

לגבוהה האמיתי – עצמות ומהות א"ס, וכפי שהוא למעלה מכל התוארים, עד לעצמות ומהות כפי שהוא במקומו].

וע"ד המדובר לעיל⁵³ בקשר עם פרשת השבוע – שמהפכים את הענין ד"לא אבה"⁵⁴ לענין חיובי, ע"ד שמהעבודה דש"ה מצוות לא תעשה (ובהדגשה – "לא תעשה") נעשה הענין דש"ה גידים⁵⁵, שהם (ע"ד רמ"ח איברים) ענין של עשי' בפועל, ואדרבה – דוקא על ידם הוא מהלך "הדם הוא הנפש"⁵⁶ בכל הרמ"ח איברים.

[ויש לקשר זה (ענין החיובי שבגידים) גם עם הגימטריא של תיבת "גיד" – טו"ב⁵⁷, כמדובר כמה פעמים; וכמו כן תחילת וסיום התיבה הוא ג' וד' – הענין ד"גמול דלים"⁵⁸, ובאמצע נכנס יו"ד, דקאי על שני היודי"⁵⁹: הן על היו"ד למעלה – עצמות ומהות, והן על היו"ד למטה – "נפש השנית בישראל" שהיא "חלק אלוהה ממעל ממש"⁶⁰; ומכיון שזהו "ממש", לכן צריך להיות גם למטה באופן של יו"ד, כפי שזה למעלה].

ו. ומעשי' זו באים למעשינו ופעולתינו ועבודתנו בכל משך האריכות ימים שכל יהודי מקבל מהקב"ה, "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"⁶¹, עד שלימות הימים ד"והיו ימי מזה ועשרים שנה"⁶², ואח"כ באים לשלימות למעלה משלימות זו – מאה ושמונים שנה, שהם גם שני חיי יצחק⁶³ (וכמדובר כמה פעמים).

וכמו כן הרי זה קשור לנשיא דורנו, כמדובר⁶⁴ שחלק השני שבשמו (שהוא סיום השם, שהתחלתו "יוסף", ועד שנעשה משניהם יחד שם אחד ויחיד⁶⁵; אמנם דוקא החלק השני) קשור עם "אז ימלא שחוק פינו ולשונו רינה"⁶⁶, שה"אז" נעשה תיכף ומיד עתה – דמכיון שנמצאים בדור השמיני (בגימטריא "אז") של נשיאי חב"ד (וכמדובר כמה פעמים⁶⁴), הרי מה"אז" נעשה "כבר", היינו שאין זה ענין של עתיד, אלא נעשה מיד ענין של הווה; ובפרט שתיכף ומיד באה הגאולה האמיתית והשלימה, שהרי כבר ישנו ה"אז" – הקשור ל"גאולה בשמינית"⁶⁷ (כפי שאמרו זה עתה בתפילת העמידה דתפילת ערבית, ועד"ז בתפילת מנחה שלפני זה, ותפילת שחרית שלפני זה), וכמדובר כמה פעמים, ובמילא באה הגאולה תיכף ומיד ממש באופן ד"ימלא שחוק פינו ולשונו רינה".

53) ראה שיחות: יו"ד אלול (לעיל ס"ע 134 ואילך);
 54) שי"פ תצא (לעיל ע' 153).
 55) תצא כג, ו.
 56) זח"א קע, ב.
 57) פ' ראה יב, כג.
 58) ראה קה"י ערך גידים. ובכ"מ.
 59) ראה שבת קד, א.
 60) ראה "היום יום" ח אדר א. שיחת י"ג תמוז תרצ"ב (קה"ת, תשע"ו) ע' 7. וש"נ.
 61) תניא רפ"ב.
 62) נוסח ברכה שלישית דבהמ"ז.
 63) בראשית ו, ג.
 64) וישלח לה, כח.
 65) ראה שיחת יו"ד אלול (לעיל ע' 129).
 66) ראה שיחה הנ"ל (לעיל ע' 127). וש"נ.
 67) תהלים קכו, ב.
 68) ראה מגילה יו, ב. וראה שיחת ליל הושענא רבה (לעיל ח"א ע' 140), ובהנסמן שם הערה 68. וראה גם שיחות: ש"פ האיזינו התוועדות ב' (שם ס"ע 20); ש"פ לך לך (שם ס"ע 224 ואילך). ועוד.

ומלכתחילה אין מקום לשאלה – היתכן, הרי הגמרא⁶⁸ מציבה תנאים מתי מותר "ימלא שחוק פינן", וגם מפרשת את התנאים באופן גלוי ובביאור כפי שההלכה דורשת? – כי בנדון דידן הכוונה "אז" היא, דמכיון שתיכף ומיד בא משיח צדקנו, "גאולה בשמינית", ישנו כבר ה"אז", וה"אז" נעשה הוה; ואח"כ נעשה ה"אז" עבר, היינו שזהו ענין שכבר עבר ("שוין דורכגעגאנגען"), כי כבר עברה התחלת הגאולה. ובמילא מובן כיצד לכל יהודי ישנה שמחה הכי גדולה!

ובכלל, כמוזכר לעיל, הרי שמחה הכי גדולה היא דוקא שמחת חתן וכלה, ע"ד כפי ש(רואים ו) יודעים ג"כ כיצד עברו שבעת ימי הנישואין של נשיא דורנו, וכיצד הי' אז הגילוי של אביו. ואח"כ הוא נעשה ממלא מקומו, וכבר אז הי' ה"מנהל פועל" של הישיבה, שזו היתה הישיבה של "חיילי בית דוד", שבפשוטו הרי זה קשור עם השיחה הידועה של אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בנוגע לתלמידי תומכי תמימים²³, שאותה גם סיים בפסוק הידוע⁶⁹ ("אשר חרפו עקבות משיחך") [שפסוק זה הוא הכנה לקאפיטל צ'⁷⁰ של "נעים זמירות ישראל"⁷¹].

ומסיים "אמן ואמן"⁷², כיון שהענין כבר נשלם, ע"י בירור הענין דרפ"ח – דכפי שכתוב בפסוק בפשוטו, הרי זה ענין שלא למעליותא ("חרפרו"), ומהפכים את זה לענין למעליותא – חריפות בתורה. וגם רפ"ח בפשוטו – ע"פ המבואר (ומובא בחסידות⁷³ ובקבלה⁷⁴) שכל הענין דמעשינו ועבודתינו הוא כדי שיהי' הברור דרפ"ח ניצוצין. ומיד נעשה בירור זה (כמו כל בירור) באופן שנעשה במעמד ומצב נעלה יותר מכפי שהי' קודם הנפילה שהצריכה את הברור.

וזה קשור ג"כ (עד שהקשר ממשיך זאת בגלוי) עם "ורוח אלקים מרחפת על פני המים"⁷⁵, ש"מרחפת" הוא ג"כ משורש תיבה זו – הענין דרפ"ח⁷⁶. וזה קשור ג"כ עם גמר הברורים – "אורו של משיח", כמ"ש⁷⁷ "ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור", וכדאיתא במדרש⁷⁸ שזה קאי על אורו של משיח.

ומהדיבור בכל ענינים אלו, יהי' – לא רק הענין ד"אז" (כנ"ל ש"אז" בפשוטו הוא ענין המראה על העתיד לבוא; והיינו דלא רק שכבר עובר המעמד ומצב ד"עתיד לבוא"), אלא זה נעשה ענין של הוה, ויתירה מזו – ענין של עבר, שנעשה גילוי המשיח באופן של הולך ומוסיף ואור, כיון שהוא כבר התגלה⁶⁴, ברוחניות, ע"י הגילוי דפנימיות התורה.

(68) ברכות לא, א.

(69) תהלים פט, נב.

(70) להעיר שע"פ המנהג לומר בכל יום הקאפיטל תהלים המתאים לשנת חייו (אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' לא. ח"י ע' נג. וראה גם מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שמא) – התחילו ב"א ניסן שנה זו אמירת מזמור זה. המו"ל.

(71) שמואל-ב כג, א.

(72) תהלים פט, נג.

(73) תו"א וישב כז, ד. ובכ"מ.

(74) ע"ח שער (יה) רפ"ח ניצוצין. ובכ"מ.

(75) בראשית א, ב.

(76) ע"ח שם פ"א.

(77) בראשית שם, ג.

(78) פסיקתא רבתי פל"ז, א. יל"ש ישעי' רמו תצט.

וכידוע הסיפור⁷⁹ של אמירת הצ"צ בזה, ואח"כ גם מה שאדמו"ר מהר"ש שאל ואמר על זה שרוצים שיהי' גילוי משיח בפשטות, ופעל שענין זה התחיל מיד באמירת התורה של הצ"צ בכלל. ויש לומר, דמכיון שבודאי הי' זה באופן ד"מוסיף והולך ואור – הרי זה הי' בעיקר (לא בהתחלת הנשיאות של הצ"צ, אלא) בהמשך הנשיאות שלו, ובפרט בנוגע לביאור שהוסיפו הרבנים הנשיאים שלאחריו.

והביאור הי' באופן שכלל החידושים ש"תלמיד ותיק עתיד לחדש⁸⁰, ועאכו"כ כשה"תלמיד ותיק" הוא אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ולפני זה – אדמו"ר מהר"ש ("מלכתחילה אריבער"⁸¹), שעמו היו גם חילופי דברים האמורים עם הצ"צ, והוא נעשה אח"כ ממלא מקומו, ואח"כ המשיך והעביר זאת בתוספת, וביתר שאת וביתר עוז, לממלא מקומו – אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ואח"כ הוא העביר זאת לבנו יחידו ממלא מקומו – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

ז. ועוד והוא העיקר, שנזכה לכל זה בפועל. ובפרט ע"י שעושים כאו"א מכם שליח לענינים האמורים, ולפרסם אודות השליחות של תקופה זו, דמכיון שעומדים במיוחד ביום התייסדות המוסד דתומכי תמימים, הגה על כל בני ישראל להיות "נרות להאיר" (דאף שההתייסדות היתה בעיר מסויימת ומקום מסויים, הרי הכוונה בזה היתה – כפי שגילו מיד – שזה שייך לכאו"א). ועיקר הגילוי דענין זה הוא דוקא בזמן ד"חזרפו עקבות משיחך", ומזה נעשה אח"כ באופן דלמעליותא (כנ"ל) – בירור רפ"ח ניצוצין.

ובפרט שבודאי יתקיימו עוד עניני חתונות, ועניני שמחת נישואין, ושבע ימים של שמחת נישואין שכבר היו, או שיהיו בהמשך, ועאכו"כ הנישואין עצמם. וכל ענינים אלו יביאו שתיכף ומיד יהי' (כנ"ל) – נוסף למעמד ומצב דאירוסין שהי' ביציאת מצרים (כמבואר במדרש⁸²) – הנישואין של כל יהודי וכל בני ישראל עם הקב"ה, ועד – עם עצמות ומהות, "והיו לבשר אחד"⁸³.

וההתחלה בזה היא ב"אח"ד" (י"ג) אלול. ועאכו"כ כאשר מיד אח"כ בא יום ה"ד, שבקביעות שנה זו יש בו גם הענין דשבת קודש (כולל כל עניני שבת, ועאכו"כ הענין העיקרי דשבת, שהוא⁸⁴ השייכות והקשר שלו עם "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"⁸⁵), ותיכף ומיד לאחר זה בא ה"יום השלישי יקימנו ונחי' לפניו", היום ד"קיימא סיהרא באשלמותא" דכל השנה [כיון שזהו "קיימא סיהרא באשלמותא"

תריז. לקו"ש ח"א ע' 124. חכ"ז ע' 166. ועוד.

(82) שמור פט"ו, לא.

(83) בראשית ב, כד.

(84) ראה המשך תרס"ו ע' תקמב. המשך תער"ב ח"ב

ע' איקבו. ועוד.

(85) תמיד בסופה.

(79) ראה לקו"ש ח"ו ע' 80 הערה 70. ח"ה ס"ע 490-1. סה"מ חנוכה ס"ע רנג. ובכ"מ. וראה סה"ש תורת שלום ע' 237. אגרות קודש אדמו"ר מהור"צ ח"א ע' תפח. ח"ב ס"ע שכב.

(80) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ח"ד. וראה לקו"ש ח"ט ע' 252 הערות 20-21. וש"נ.

(81) ראה אגרות קודש אדמו"ר מהור"צ ח"א ע'

דחודש אלול הכולל את כל השנה, ובו עושים את החשבון-צדק של כל השנה, ומראים את צדקת כל יהודי וכל בני ישראל – שהשנה היתה מלאה בעניני תורה ומצוותי, ותורה ועבודה וגמילות חסדים – "חוט המשולש"⁸⁶ (ובמילא יש לזה קיום נצחי באופן של חוזק ו"חזקה", וכמדובר לעיל).

ועוד והוא העיקר, שכא"א מקבל על עצמו את השליחות האמורה לעשות מביתו הפרטי ע"ד ישיבת תומכי תמימים. והיינו, שע"ד מה שדובר פעם בארוכה⁸⁷ שמכל בית פרטי צריך יהודי לעשות בית של גמילות חסדים ובית של תורה ובית של תפילה, כמו כן עליו לעשות גם יותר בפרטיות, או בענין נוסף שבו הענינים מפורשים יותר – שמכל בית פרטי יהי' ע"ד ישיבת תומכי תמימים, שענינה – שמכל הנמצאים שם, ושזכו לקבל שם לימוד בכלל, ולימוד בתורה במיוחד, ולימוד בפנימיות התורה בפרטי פרטיות וביחוד שביחוד – נעשית מציאות אחת ויחידה.

ובפרט כשמדברים על זה בזמן הנישואין שמתקיימים עכשיו בפשטות, וקשורים בפשטות עם "מהרה... ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים... קול חתן וקול כלה"⁸⁸, הקשור עם חמשה קולות, כפי שנמנים גם בנוסח השבע ברכות⁸⁸.

והרי, נוסף לאמירת השבע ברכות בשעת הנישואין, מיתוסף בזה אח"כ במשך כל שבעת ימי הנישואין כאשר באים "פנים חדשות" [ועאכ"כ כאשר בא עיקר הענין ד"פנים חדשות" – שכל יהודי נעשה בבחי' "פנים חדשות" לגבי מעמדו ומצבו כפי שהי' רגע אחד ויחיד לפני זה⁸⁹, דמכיון שניתוסף אצלו עוד רגע, הרי הוא נעשה "נר להאיר" עוד יותר מכפי שהי' עד אז, ובמילא נעשה "פנים חדשות", ועד ל"פנים חדשות" ממש], וכפשטות ההלכה⁹⁰ שאז אומרים את כל השבע ברכות, שבהן מברכים את כל יהודי וכל בני ישראל והמסובים בסעודה, ועל ידם ממשיכים זאת בכל העולם כולו, החל מבני ישראל שבדור ההוא.

וההמשכה היא באופן של "יוסף" ובאופן של "יצחק", ודוקא באופן של "יתקע דעתו בחוזק", שזה ממשיך את הענין דמצוות עשה ומצוות ל"ת, הקשורים עם אהבה ויראה (כנ"ל ס"ב).

ת. ועוד והוא העיקר – שע"ז באה הגאולה תיכף ומיד. ובפרט לאחר קבלת ההחלטות האמורות, שזה קשור גם עם החלוקה ושליחות לצדקה – שהולכים כעת לעשות כא"א מהנמצאים כאן שליח לתת לצדקה מהשטרות שנותנים לו, ובהוספה מדילי' (וכמדובר כמה פעמים עד"ז בהתועדויות הקודמות).

(86) ראה גם שיחות: ליל ה' דח"ס (לעיל ח"א ע' 110); ליל הושע"ר (שם ריש ע' 138).

(87) כתובות ז, סע"ב. טושו"ע אה"ע סס"ב ס"ז.

(88) ל' הכתוב – קהלת ד, יב.

(88) ראה שיחת ש"פ נח תשמ"ז ס"ו. ובכ"ת.

(88) נוסח ברכות נישואין (כתובות ח, רע"א, ע"פ ירמ' לא, י"א).

ועוד והוא העיקר, שתיכף ומיד לאחרי זה, או עוד קודם ההמשך בזה – נעשה (בלשון הפרשה) "כי תבוא אל הארץ". וה"כי" אינו תנאי וספק וכי, אלא רק סיפור דברים, כי זהו דבר ודאי שאצל כאו"א מאיתנו בתוך כלל ישראל מתקיים מיד "כי תבוא אל הארץ" בפשטות. וטעם ההודעה ש"כי תבוא", הוא, כדי להסביר שתיכף ומיד הוא מביא ביכורים, כי כבר יש לו מיד את חלקו בארץ מבורר, ובאופן של כיבוש וחלוקה והתיישבות.

ועד שנעשה אח"כ גם "השקיפה ממעון קדשך"⁹¹, שזה קשור עם "הפיכה" דלעו"ז, שהרי "כל מקום שכתוב בתורה השקיפה לשון צער הוא. . . חוץ מזו"⁹², וזוהי פעם היחידה שהפכה ("איבערגעקערט") ושינתה את כל שאר ה"השקפות" שבתורה ("הופכין את הקללה לברכה"⁹²), דמכיון שהם נמצאים בתורה – לומדים אותם.

וע"ד שגם לעתיד לבוא ילמדו על הענין דיציאת מצרים⁹³, ובמילא גם ילמדו ויספרו מה ה' במצרים; אבל אז יהי' זה כפי שמצרים נמצא למעלה ממצרים וגבולים – אלא שזה נמשך דוקא במצרים וגבולים, ונעשה "מצרים" דקדושה. ועאכו"כ הענין ד"חכמת מצרים" דקדושה, שעי"ז ניתוסף בחכמת התורה, ע"ד כפי שהי' אצל שלמה, שגם אצלו ("חכמת שלמה") ניתוסף ע"י "כל חכמת מצרים"⁹⁴, כמבואר בפשטות הכתובים המדברים אודותיו.

ועד"ז הוא גם בכל יהודי, הקשור עם משיח צדקנו⁹⁵, שעל משיח צדקנו אומר הרמב"ם⁹⁶ דבר נפלא – שהוא בא "מזרע דוד ושלמה בנו"; והרי משיח נמצא בתוך כל יהודי, ובמילא מובן שכל יהודי הוא במעמד ומצב דמשיח – להיותו במעמד ומצב ד"כוכב"⁹⁷.

הנה, תיבת "כוכב" מורכבת משני חלקים⁹⁸: כ"ו הוא ביגמטריא שם הוי' (דוקא), וממשיכים את שם הוי' בעולם הזה התחתון – "אסתכל באורייתא וברא עלמא" – ע"י הכ"ב אותיות. ומשניהם יחד נעשית תיבה אחת ויחידה, ומציאות אחת ויחידה, עד למציאות האחת והיחידה דהקב"ה שנמצאת בגלוי בכל יהודי, ונעשית מציאות אחת ויחידה ד"ישראל וקוב"ה כולא חד"⁹⁹, יחד עם "אורייתא"⁹⁹ (פנימיות התורה) העומדת ביניהם ומחברת אותם, ונעשה ה"יחוד נפלא" של השכל והמשכיל והמושכל¹⁰⁰, כמדובר כמה פעמים.

96) סהמ"צ מל"ת שסב. פיה"מ סנהדרין ר"פ חלק

יסוד הי"ב. אגרת תימן פ"ג.

97) בלק כד, ז. וראה מקומות שבהערה 95.

98) קדושת לוי פ' בלק פ. ג. הובא בד"ה דרך כוכב מיעקב תשל"ג ("סה"מ במדבר ח"ב ריש ע' רמד).

99) ראה זח"ג עג, א.

100) ראה תניא פ"ה (ט, ב).

91) תבוא כו, טז.

92) שמור"ר פמ"א, א. וראה ירושלמי מע"ש פ"ה

ה"ה. פרש"י וירא יח, טז.

93) ברכות יב, סע"ב (במשנה).

94) מלכים-א ה, י.

95) ראה לקו"ש ח"ב ע' 599. אגרות-קודש אדמו"ר

מלך המשיח שליט"א ח"ב ע' רפב הערה ד"ה דרך

כוכב מיעקב. ובכ"מ.

ט. ולומדים¹⁰¹ פנימיות התורה מהרבי נשיא דורנו, וממי שהוא הי' ממלא מקומו – אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ועד"ו בנוגע לנשיאים שהם היו ממלאי מקומם, וגם הם נמצאים אצלם בגלוי, כי ישנם בגלוי כל שמונת הדורות – גם הדור של אדמו"ר מהר"ש, והדור של הצי"צ, והדור של אדמו"ר האמצעי, והדור של אדמו"ר הזקן, וכולל גם הדור של המגיד, וכולל גם הדור של הבעש"ט – שכל עינים אלו נמצאים בגלוי.

ושומעים תורה מכא"א מהם, ע"ד הסיפור הידוע¹⁰² על השבע תורות ששמעו בגן עדן, ומסרו לכא"א מאתנו. ומובן, שכאשר כאו"א מאתנו לומד אחת מהתורות – הרי הוא לומד וחוזר על תורה שנאמרה בגן עדן, ובמילא מובן ג"כ שקאי על זה הכלל ש"שפתותיו דובכות"¹⁰³ במקום בו הוא נמצא.

ומכיון שאמירת התורה היתה בגן עדן – נעשה גם "עולמך תראה בחיך"¹⁰⁴, שישנו הענין דגן עדן בעולם הזה הגשמי, היינו שבעולם הזה הגשמי הוא עומד במעמד ומצב דגן עדן. אלא, שזהו בהוספה שלא בערך: מציאותו של גן עדן עכשיו הוא רק ענין ומקום וזמן של לימוד התורה, משא"כ כפי שגן עדן יהי' בגלוי לעתיד, יהי' (כאמור) הענין ד'עולמך תראה בחיך', היינו שיהי' "עולמך", ויהי' "תראה", ויש לומר שהת' ד"תראה" הוא גם ר"ת "תחי" – "וצדיק באמונתו יחי"¹⁰⁵ – שיחי' עי", וע"ד אופן ה"יחוד נפלא" של גוף בריא ונשמה בריאה וחלקו בעולם, באופן של בריאות, וכפי שהעולם הוא בתכלית השלימות, כנ"ל.

וע"ד "קיימא סיהרא באשלמותא", דישראל ("מונין ללבנה"¹⁰⁶ מכיון שהם) דומין ללבנה¹⁰⁷; ומכיון שהיום נמצאת הלבנה באופן ד'קיימא סיהרא באשלמותא" בגשמיות כפשוטה – במילא יהי' כך גם תיכף ומיד ממש בנמשל, שכאו"א מישראל (אנשים נשים וטף, עד לקטני קטנים) עומד בתכלית השלימות ו"באשלמותא". ועד שנעשית השלימות דשלמה המלך¹⁰⁸, כמבואר בארוכה בדרושים ד"פדה בשלום" בשערי תשובה¹⁰⁹ (כמוזכר כמה פעמים).

והרי זה קשור ג"כ עם ביאת משיח צדקנו, שאז נעשה אמיתית הענין ד"פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי"¹¹⁰ – דמכיון שכבר עשו מה"רבים" (העולם) ענין שהוא "עמדי", וזה נעשה סיוע בעבודת כל יהודי וכל בני ישראל, במילא נעשה גם

106) סוכה כ"א. א. ב"ר פ"ו, ג.

107) ראה חדא"ג מהרש"א סוכה שם. וראה ד"ה ויאמר לו יהונתן במאמרי אדה"ז תקס"ז ע' מח ואילך. ועם הגהות – אוה"ת בראשית ד, סע"ב ואילך.

108) ראה שמור"ר שבעה ערה 3.

109) ח"א נה, ג ואילך.

110) תהלים נה, יט.

101) ראה גם סד"ה השמים כסאי תשמ"ח (סה"מ ראש חודש ע' קצד). שיחת ש"פ וירא שנה זו (לעיל ח"א ע' 243).

102) ראה סה"ש תרצ"ז ע' 189 ואילך. כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות ס"ג (סה, ב ואילך). וש"נ.

103) יבמות צז, רע"א. סנהדרין צ, ב. בכורות לא, ב.

104) ברכות יז, א.

105) הבקוק ב, ד.

בפשטות הענין שלפני זה – "פדה בשלום נפשי", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, תיכף ומיד ממש, ובוריזות.

ובפרט שעושים כאו"א שליח לנתינת הצדקה, ובהוספה מדילי, ועושים זאת בחודש אלול שאז כאו"א מישראל מוכן שה"אני" שלו יהי' באופן ד"לדודי", שזהו כל מציאותו, ומציאותו פועלת גם למעלה ש"לדודי" נעשה "לי". ואח"כ זה נמשך בד' יודי"ן (שבסופי-תיבות ד"אני לדודי ודודי לי"), הכוללים את הארבעים יום¹¹¹, שסיומם קשור עם כתיבה וחתמה טובה, וגמר חתימה טובה, ו"פתקא טבא"¹¹², וכמדובר כמה פעמים.

י. ועוד והוא העיקר – שתיכף ומיד זוכים לכל ענינים אלו, בפשטות וב"אשלמותא", עד שממשיכים זאת בידים גשמיות¹¹³, שאז ישנו ה"ממש" ב"ענינים לראות ואנזינים לשמוע" ולפני זה – הענין ד"לב לדעת", שכאן הדעת הוא דוקא לפני הראי' והשמיעה (כנ"ל ס"ג), כי זהו באופן שה"דעת" נעשה כל המציאות ד"כתר", ו"כתר" נעשה כל המציאות שלמעלה, וכל המציאות שלמעלה נעשה כל המציאות שלמטה – עד שזוהי מציאות אחת ויחידה.

ומציאות אחת ויחידה זו נמצאת במעמד ומצב ד"ארו עם ענני שמיא"¹¹⁴, ובכאו"א מאתנו וכולם יחד, עם כל ישראל שבכל העולם כולו, נעשה "כל יושבי עלי"¹¹⁵, כי מיד מתקיים בפשטות הפסוק "תבוא אל הארץ", ומביאים מיד את הביכורים בבית המקדש השלישי, ועוד ועיקר – תיכף ומיד ממש.

עד באופן של "וענית ואמרת"¹¹⁶, והאמירה נעשית גם להפירוש ד"האמירר" ו"האמרת"¹¹⁷ – "אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני (הקב"ה) אעשה אתכם (כאו"א מישראל, עוד בזמן הגלות) חטיבה אחת בעולם"¹¹⁸, "חטיבה אחת" בפשטות – "אחת" בלבד, וכפירוש התוספות¹¹⁹ ש"אחת" הוא מלשון "יחידה", שנעשה "יחידו של עולם"¹²⁰ בגלוי בעולם, ובכל יהודי, ובכל בני ישראל יחדיו; ועאכ"כ ע"י "ואהבת לרעך כמוך"¹²¹ – שאז נעשה כל יהודי מציאות אחת עם כל שאר בני ישראל, כיון שהוא מקיים את ה"כמוך", ובפרט כפי שאומרים זאת עוד קודם התפילה, ובתור הקדמה לתפילה¹²².

ויובל פ"י ה"ח.
 (116) תבוא כו, ה.
 (117) שם, יד"ח.
 (118) ברכות ו, סע"א.
 (119) ד"ה עד אחת – מנחות יח, א.
 (120) ל' חז"ל – ב"ר פכ"א, ה. ובכ"מ.
 (121) קדושים יט, יח.
 (122) ראה סידור אהר"ו לפני "מה טובו". וראה לקר"ש חכ"ה ע' 374. וש"נ.

(111) ראשית חכמה שער התשובה פ"ד (קטו, א).
 ב"ח לטווארי"ח הלי' ר"ה סתקפ"א ד"ה והעבירו. ועוד.
 אה"ת עה"פ (שה"ש כרך ב ריש ע' תקמו). ובכ"מ – נסמנו בסה"מ אב-אלול ע' קסו הערה 4.
 (112) ראה זח"ג לב, א. פע"ח שער (כט) הלולב פ"ד.
 (113) ראה "היום יום" כג מנחם אב. אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' תד. שם ע' תז. ועוד.
 (114) דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.
 (115) ראה ערכין לב, סע"ב. רמב"ם הלי' שמיטה

ואח"כ אומרים "מודה אני לפניך" – כנדפס בכמה סידורים, אע"פ שברוב הסידורים נדפס קודם "מודה אני לפניך" – "תיכף שיעור משנתו"¹²³; אבל כשניעורים משנת הגלות, שנמשלה לשינה¹²⁴ – נעשה תיכף ומיד "יעור משנתו", ותיכף ומיד "מודה אני לפניך", ותיכף ומיד "רבה אמונתך".

ובפרט שמוסיפים ומקשרים עם ענין הצדקה, ועם "קיימא סיהרא באשלמותא", ופרשת השבוע היא פרשת "כי תבוא אל הארץ", והחודש דיום זה ("דער חודש פון דעם טאָג") הוא החודש ד"אני לדודי ודודי לי", והשנה דיום זה ("די שנה פון דעם טאָג") היא שנת "נפלאות אראנו".

וזה נעשה גם ההקדמה תיכף ומיד לה"נפלאות אראנו" בארצנו הקדושה, ושם – בירושלים עיר הקודש, ובהר הקודש, ובבית המקדש המשולש, תיכף ומיד ממש, עד בקודש הקדשים.

[אח"כ נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א לכאו"א מהנוכחים שיחיו שטר של דולר, לתת אותו (או חילופו) לצדקה, ובהוספה מדילי].

בתחילתו.

(124) ראה זח"ג צה, א. ובכ"מ.

(123) ראה סדר היום בתחילתו. שו"ע אדה"ו או"ח

מהרו"ק ס"א ס"ה. מהרו"ב שם ס"ו. סידור אדה"ו

משיח וגאולה

לימוד עניני משיח וגאולה ב'משנה'

הת' ישראל שי' הכהן ברנדלר
קבוצה תשפ"א

א

בדבר מלכות תזריע מצורע תנש"א מבאר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ש'הדרך ישרה - קלה ומהירה' להבאת המשיח היא לימוד התורה בעניני משיח וגאולה. הרבי מפרט את התחומים בהם הלימוד יכול וצריך להיות, וזלה"ק!:

"בתורה שבכתב (ובפרט "בדברי הנביאים . . . שכל הספרים מלאים בדבר זה") ובתורה שבעל פה, בגמרא (ובפרט במסכת סנהדרין ובסוף מסכת סוטה) ובמדרשים, וגם - ובמיוחד - בפנימיות התורה, החל מספר הזוהר (ש"בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר כו' 'פקון בי' מן גלותא ברחמים") ובפרט בתורת החסידות (שע"י הפצת המעיינות חוצה אתי מר דא מלכא משיחא) בתורת רבותינו נשיאנו, ובפרט בתורתו (מאמרים וליקוטי שיחות) של נשיא דורנו - מעין ודוגמא והכנה ללימוד תורתו של משיח, "תורה חדשה מאתי תצא", שילמד לכל העם פנימיות התורה (טעמי תורה), ידיעת אלוקות ("דע את אלוקי אביך")."

והנה בשיחת השבת שלאחר מכן, שיחת שבת אחרי קדושים תנש"א, חזר כ"ק אד"ש מה"מ על הוראה זו בקיצור בצינון שזהו "כמדובר בהתוועדות שלפנ"ז" כששוב מפרט התחומים בהם לימוד גאומ"ש צריך להיות, וזלה"ק:

"כל יהודי צריך להוסיף ב"מעשינו ועבודתינו" בכלל שמביאים את הגאולה כולל ובמיוחד - כמדובר בהתוועדות שלפני זה - בלימוד התורה בענייני הגאולה בתורה שבכתב (ש"כ כל הספרים מלאים בדבר זה"), ותורה שבעל פה, משנה וגמרא ומדרשים וכו'".

והנה כשמדקדקים ומשווים בין שני שיחות אלו רואים דבר פלא שעל אף שבשיחת אהו"ק מקצר בדבריו תוך ציון שכבר דובר על הענין בהתוועדות השבת הקודמת, הרי שבהבלעה מרחיב הרבי את התחום בו צריך להיות לימוד עניני הגאולה מעבר למה שנאמר בשיחת תזריע מצורע, שבשיחת תזריע מצורע מיד לאחר ה'כותרת' "תורה שבעל פה" עובר ל"גמרא", ובשיחת אהו"ק מוסיף "משנה", וצריך להבין את פשר השמטת המשניות בשיחת תזריע מצורע ומה הטעם שנוספו דוקא בשיחת אהו"ק.

ב

ויובן זה בהקדים העיון במשמעות המושג 'לימוד התורה בעניני משיח וגאולה' שלכאורה ניתן לפרשו ב'משמעות מצומצמת' שפירושו לימוד אודות עניני ימות המשיח עצמם - היינו ייעודי הגאולה, דמותו של מלך המשיח וכיו"ב, ואפשר לפרשו במשמעות רחבה יותר שפירושו לימוד עניני התורה ששייכים לזמן מלך המשיח והגאולה - כגון דיני התורה הנוהגים רק בזמן שבית המקדש קיים וישראל על אדמתם, דיני קורבנות ובית הבחירה, רוב דיני הטהרות וכיו"ב.

ולכאורה במשניות לא מצינו ריבוי תוכן (בצורה משמעותית ומרוכזת עכ"פ) המתאים למושג 'לימוד ענייני משיח וגאולה' במשמעותו המצומצמת הנ"ל, אולם במשמעות הרחבה של המושג ישנו שפע עצום עד 'סדרים' שלמים במשניות.

הנה, מכמה מקומות נראה שבשיחת תזו"מ מדבר על המושג במשמעותו המצומצמת, ולדוגמא דבריו בהערה 110 (שבאה ממש בפתחת דבריו הק')

הנ"ל בהם מפרט את המקומות בתורה בהם על הלימוד להיות) שעניני גאולה ומשיח שבתורה אותם יש ללמוד הרי "נקל למוצאם - על ידי ספרי המפתחות (שרבו בדורנו זה) על סדר הא-ב, בערכים המתאימים: גאולה, משיח, וכיו"ב, שעיון בערכי 'משיח' ו'גאולה' בספרים מוביל את הקורא ברובא דרובא אל עניני גאולה ומשיח במשמעות המצומצמת הנ"ל, וכמו כן עצם הביטוי 'לימוד התורה בעניני משיח וגאולה' בהוספת תיבת 'משיח' יותר נוטה לפרשו במשמעות המצומצמת, ולכאורה י"ל ש'לימוד עניני משיח וגאולה' כ'דרך ישרה' להבאת המשיח הוא לימוד הענינים הללו שממש עוסקים בעניני משיח וגאולה.

ועל פי כהנ"ל ניתן לומר שזהו הטעם לכך שבשיחת תזו"מ על אף שמפרט באריכות במה הלימוד צריך להיות לא מדבר על המשניות שבהם לא מצינו כן כנ"ל. אולם בשיחת אחר"ק לכאורה לא מדבר כ"ק אד"ש מה"מ דוקא על לימוד גאומ"ש כ'דרך הישרה' וכן אינו משתמש בביטוי 'עניני משיח וגאולה' אלא 'לימוד התורה בעניני הגאולה' ועל כן כאן מוסיף כ"ק אד"ש מה"מ שהלימוד יכול וצריך להיות גם במשנה.

ואם אכן כנים הדברים ניתן אולי לבאר ענין נוסף אותו מוסיף הרבי בשיחת אחר"ק על תזו"מ והוא דברי הרבי בהערה על הציטוט מדברי הרמב"ם³ שכל ספרי הנביאים והכתובים "מלאים בדבר זה", כשהרבי מדייק בלשון מלאים, ובלה"ק:

"ויש לומר ב"מלאים" (שמלא ע"פ תורה פירושו - שמלא כולו) שגם הפסוקים ב"כל הספרים שאינם מדברים (בגלוי) בעניני הגאולה, או אפילו שתוכנם הפכי (לכאורה) מענין הגאולה - הרי, לאמיתתו של דבר, תוכנם האמיתי הוא "דבר זה" - ענין הגאולה וע"י עיון והעמקה בפירוש פסוקים אלו (במפרשים וכו') נראה בגלוי ש"כל הספרים מלאים בדבר זה".

ולכאורה דוקא כשמפרשים את המושג עניני משיח וגאולה במשמעותו הרחבה הנ"ל נקל יותר להבין חידוש נפלא זה שכל פסוק בתורה שבנ"ך הוא חלק מעניני הגאולה ורק שנדרש לימוד והעמקה במפרשים וכו', ועכ"פ גם בזה ניתן לראות את ה'הרחבה' שנוקט הרבי בשיחה זו במשמעות 'לימוד גאומ"ש'

שודאי שלימוד כל פסוק בנ"ך כחלק מענייני גאומ"ש זה המושג במשמעות רחבה יותר, ודו"ק.

ב' שלבים בגילוי העלם העצמי לעת"ל

הת' אהרון שלמה זלמן שי' מינצברג
קבוצה תשפ"א

בהמשך תרס"ו במאמר ד"ה "זה היום" מתחיל לבאר כ"ק אדמו"ר נ"ע את הגילוי שיהיה לעתיד לבוא, וזלה"ק:

"דלעתיד יהיה המשכת בחי' העצמות ממש, וכמו שאומרים ואין דומה לך מושיענו לתחיית המתים, שיהיה אז גילוי העצמות ממש כו', והגילויים דלעתיד לא יהיו בבחי' התפשטות וגילויי אורות, כ"א שיימשך ויתגלה העלם העצמי ממש כו', או שיהיה בבחי' עלי', שיתעלו נשמות ישראל בבחי' העלם העצמי דעצמות א"ס".

היינו דישנם ב' אופנים בגילוי והמשכת העצמות שיהי' לעת"ל - או שתהיה המשכת העלם העצמי באופן דמלמעלה למטה, או שיתעלו נשמות ישראל מלמטה למעלה לדרגת העלם העצמי.

ובהמשך המאמרים במאמר ד"ה "וישלח" מבאר, דלא רק שהם ב' אופנים בגילוי שיהי' לעת"ל, אלא הם בב' זמנים שונים.

דרגת התענוג שתימשך למטה, אף שמדובר על עצמות התענוג - העלם העצמי כנ"ל, מ"מ הא גופא שיכול להימשך למטה בבחינת גלוי מוכיח שהמדובר הוא אודות העלם העצמי כפי שמגיע בבחי' מורגש, ולא העלם העצמי ממש. דרגא זו תתגלה בתחילת ימות המשיח.

אמנם, אח"כ יתעלו נשמות ישראל לדרגת העלם העצמי ממש, מה שאינו יכול בגילוי בבחי' מורגש, והדרך בה יכולים ישראל לקבל דרגא זו, היא ע"י שיתעלו נשמות ישראל לדרגא זו ממש.

(4) סה"מ תרס"ו (קה"ת תשל"א), ע' ט ואילך.

(5) ע' קא ואילך.

ואולי ניתן לדייק זה בלשון המאמר הנ"ל, שבנוגע להמשכה שתהיה מלמעלה כותב: "שיימשך ויתגלה העלם העצמי ממש כו". ואילו על האופן שיתעלו נשמות ישראל כותב: "שיתעלו נשמות ישראל בבחי' העלם העצמי דעצמות א"ס" - שדוקא באופן הב' - שיתעלו ישראל, אז דוקא מגיעים לעצמות א"ס ממש, מה שאינו באופן הא', משא"כ באופן הא' שאז לא יתגלה העלם העצמי דעצמות א"ס אלא גילוי עצם האור (וכמו שמבאר בהמשך הדרוש).

ונראה לומר, דביאור זה הוא אף היסוד לחידושו הידוע של הרבי בנוגע לימות המשיח - שיהיו בו ב' תקופות:

דהנה, החילוק בין התקופה הראשונה לשניה היא, שבתקופה הראשונה יהיה עולם כמנהגו נוהג, וכדברי שמואל "אין בין עולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד", ואילו בתקופה השניה יהיו שינויים במנהגו של עולם, החל מתחיית המתים, כמבואר בשיחה שם בארוכה.

היינו, שבתקופה הראשונה העולם יהיה במעמד ומצב שלו, ולתוך מצב זה יאיר גילוי אלוקות (שיגיע לידי ביטוי בשעבוד מלכיות שיהיה אז), דזוהי הדרגה הראשונה המובאת בהמשך שם, דדרגת העלם העצמי תימשך למטה - אלא שלא יהא זה כפי שהוא אלא כפי שמגיע במורגש, ואולי לכן לא יהיה זה באופן שיפעל שינוי במנהגו של עולם.

אמנם בתקופה השניה יחול שינוי במנהגו של העולם, היינו שהעולם יצא ממעמדו ומצבו ויתעלה, י"ל שענין זה יהיה כתוצאה מכך שנשמות ישראל יצאו כביכול ממעמדם ומצבם ויתעלו ויזדככו עד שמצד עצמם יהיו כלים לדרגת העלם העצמי.

סיכום כללי בסוגיא דתחיית המתים

הת' יחיאל אלטר שי' קדם
קבוצה תשפ"א

הקדמה

בשנת ד'תתקל"ז סיים הרמב"ם לכתוב את חיבורו המפורסם "היד החזקה" המקבץ לכל תורה שבעל פה⁷. כאשר התפרסם החיבור בקרב תפוצות ישראל, היו ששיבחו

(6) לקו"ש חכ"ז, שיחה א' לפרשת בחוקתי.

(7) ראה הקדמת הרמב"ם לספר היד.

והיללו את היצירה המדהימה פרי עטו של הרמב"ם, אך לעומתם היו כאלה שיצאו נגד החיבור בטענות כאלה ואחרות, ובעקבות כך נקרא הרמב"ם אל הדגל להשיב נגד כל הטענות.

אחת הטענות המרכזיות נגד הרמב"ם הייתה שלכאורה, הוא כופר באמונה בת מאות השנים של עם ישראל ב"תחיית המתים", אחד היעודים המרכזיים בגאולת ישראל, שבו כל המתים יקומו מעפרם וישובו לחיות כאחד האדם.

היו שהבינו מדברי הרמב"ם שהוא אינו מאמין בכך, בעקבות דבריו בהלכות מלכים⁸ ש"אל יעלה על הלב שבימות המשיח יבטל דבר ממנהגו של עולם. אלא עולם כמנהגו נוהג. . . וכן כל כיוצא באלו הדברים בענין המשיח הם משלים". וכן דבריו בהלכות תשובה⁹ ש"העולם הבא אין בו גוף וגויה אלא נפשות הצדיקים בלבד בלא גוף כמלאכי השרת", דברים אלו גרמו לראב"ד ולעוד כמה מגדולי הדור לחשוב שהרמב"ם אינו מאמין בתחיית המתים ח"ו.

בשל כך, הוציא הרמב"ם בשנת ד'תתקנ"א את "איגרת תחיית המתים", בה הסביר את שיטתו בענין. באגרת שלושה חלקים:

בחלק הראשון הוא מסביר את שיטתו, שהתחייה המדוברת תתרחש לפני עולם הבא, אבל אינה התכלית האחרון המכונה "עולם הבא" שבו יהיו נשמות ללא גופים, מכיוון שרק על ידי התנתקות מן החומריות אפשר להגיע ל"טובה האמיתית". ומכיוון שטעה ההמון לחשוב שרק לדבר המלוכש בגוף יש קיום אמיתי¹⁰, הם הבינו שהתכלית היא דווקא לנשמות בגופים. ולכן כאשר הם ראו את דבריו ש"בעולם הבא אין בו גוף" הסיקו מכך שהוא כופר בתחייה. הוא פרך את שאלתם מעיקרה, שהרי בפירוש המשניות שלו¹¹ הוא כתב במפורש שהתחייה היא אחד מעיקרי האמונה.

בחלק השני הוא מבאר את עיקר האמונה בתחייה שכל הכופר בה הוא ככופר באותות ומופתים שבתורה ולא שייך לומר על כך שזהו רק משל ותו לא, ושלאור דברים אלו דבריו בספר הי"ד החזקה אינם קשים כלל. ומכיוון שבעולם הבא (שכאמור, יהיה אחרי תחיית המתים) אנו נגיע אל התכלית ללא הזדקקות לגוף, ממילא הגוף לא יהיה קיים אז.

(8) פרק י"ב הלכה ו'.

(9) פרק ח' הלכה ב'.

(10) ולכן גם טעו לחשוב שה' מלוכש בגוף ח"ו.

(11) מסכת סנהדרין, הקדמה לפרק עשירי.

בחלק השלישי הוא מתרץ ב' שאלות: א. בנוגע לשאלה מדוע ישנם פסוקים בנביא הסותרים את התחייה מבאר - מכיון שהנביאים הרי מתארים את טבע המציאות, ובמציאות אין מקום לתחייה כלל. ב. בנוגע לשאלה מדוע התחייה לא מוזכרת בתורה¹² - כי התורה לא רצתה לכתוב דבר הנשמע מופרך מן המציאות לחלוטין, שיתכן ויגרום ליהודים ריחוק מהיהדות. ובהקשר לכך, הרמב"ם מסיים את האיגרת בביאור מהות הניסים והמופתים.

מהות התחייה

יוצא איפה שלשיטת הרמב"ם חובת האמונה בתחייה היא יסוד חזק באמונתנו, מכיוון שכפירה בכך מהווה כפירה באותות ובמופתים שבתורה.

אך דא עקא ששיטתו של הרמב"ם בענין זה לא נתקבלה למעשה.

ישנה דעה שחולקת על הרמב"ם בענין, והיא שיטת הרמב"ן. הרמב"ן¹³ סובר שהתכלית האחרון היא כן נשמות בגופים, ותחיית המתים היא השלב האחרון בגאולת ישראל ולא נשמות בלי גופים. והוא מביא לכך כמה ראיות מן המקורות¹⁴, וכך נפסק למעשה בתורת החסידות¹⁵.

מכך מובן, שלרמב"ן יש נדבך נוסף בכל נושא התחייה, והראיה שהוא מתעקש על כך שזה יהיה התכלית האחרון. ואם כך נשאלת השאלה: מדוע התכלית האחרון תהיה דווקא לנשמות בגופים? הרי (כנ"ל באיגרת הרמב"ם) רק ע"י התנתקות מן החומריות אפשר להגיע אל הטובה האמיתית?

(12) בפירוש, אמנם ישנם דרשות מן התורה הרומזות על התחייה כדלקמן.

(13) שער הגמול בתחילתו.

(14) לדוגמא: (המשנה בתחילת פרק עשירי במסכת סנהדרין) "כל ישראל יש לכם חלק לעולם הבא . . . ואלו

שאינן להם חלק לעוה"ב האומר אין תחית המתים מן התורה", ו"א שהעולם הבא המוזכר במקורות הוא זמן תחיית המתים.

(15) דרך מצוותיך מצוות ציצית, י"ד ע"ב ו"כ הוא האמת על פי קבלה", ועוד.

הסבר הענין¹⁶: התכלית שלשמה ברא הקב"ה את העולם, היא מפני שנתאוהו הקב"ה שיהיה לו דירה בתחתונים¹⁷, שיהודי ע"י עבודתו יברר ויזכך את העולם¹⁸ שיוכל להוות משכן לה'.

הכוונה בבירור העולם היא שבעת בריאת העולם הרע היה מציאות נפרדת מהטוב, רק שבעקבות חטא עץ הדעת נעשתה תערובת של הטוב עם הרע המונעת כביכול את בניית הדירה של ה' פה בעולם, ומשום כך אין אנו יכולים בעולם הזה לראות, להרגיש ולחוש את ה'¹⁹, מפני תערובת הרע המסתירה על כך.

בירור העולם נעשה ע"י קיום המצוות. המצוות הם הרצון העצמי של ה' כפי שהוא ירד והשתלשל בתוך העולם, וע"י כך מגלה היהודי בכל מקום בעולם את מציאותו של ה', ומגיע ע"י כך לרווח כפול: א. התממשות המטרה הסופית שלשמה נברא העולם. ב. שכר נפלא ועצום ליהודי על עבודתו בבירור העולם, המסובב גופא מעצם עבודתו²⁰.

בתהליך הזה ישנם שלושה שלבים: א. העולם הזה - המלחמה עם הרע, הזמן שבו אין אפשרות לחוש את האלוקות, מפני הרע המעורב עם הטוב. ב. ימות המשיח - הרע יוברר ויופרד מהטוב, והאדם יגיע לשלימות שבה הוא היה כמו לפני חטא עץ הדעת, ולכן יוכל להאיר בו גילויי אלוקות נעלה יותר²¹, אך עדיין תישאר מציאות רע בעולם. ג. תחיית המתים - שאז יעביר ה' את רוח הטומאה והרע כליל מן הארץ. וכבוד ה' יתגלה בעולם בלי שום לבוש וכיסוי²².

ולכן השכר לעתיד יינתן דווקא לגוף²³, כי כאמור לעיל הדירה לה' תהיה דווקא בתחתונים ובגשמיות העולם. ואם ישאל השואל, מדוע הגוף יזדקק

16) על פי ספר המאמרים מלוקט ד' ד"ה "כל ישראל", ספר המאמרים מלוקט ב' ד"ה בלע המוות, אגרות קודש כ"ק אד"ש מה"מ ח"ב אגרת ר'.

17) תניא פרק ל"ו בתחילתו.

18) שם פרק ל"ז.

19) לחידוד: את מהות האלוקות אי אפשר לחוש, אבל ע"י פעולותיה אפשר להרגיש את מציאותה (איגרת הנ"ל).

20) ובלשון התניא שם: "כי הגורם שכר המצווה היא המצווה בעצמה כי בעשייתה ממשיך האדם גילוי אור א"ס ב"ה".

21) אור הסובב כל עלמין.

22) גילוי העצמות.

23) הנשמות גם ייהנו מגילוי זה מכיוון שבזכותם התאפשר לגוף לקיים את המצוות (מאמר "כל ישראל" הנ"ל).

לקום בשנית ומדוע שלא יקבל את שכרו בלי לקום מעפרו? ההסבר לכך הוא היא, שמציאות המוות והמיתה נוצרה בעטיו של חטא עץ הדעת וכתוצאה מתערובת הרע עם הטוב, ואילולא זאת האדם וחווה היו חיים חיי נצח. וכאשר אנחנו נברר את הרע כמקודם החטא, ואף נבטלהו כליל מן העולם, שוב לא תהיה מציאות של מוות והאדם יחזור לחיות חיי נצח²⁴.

ועפ"ז יובן, מדוע התכלית תהיה דווקא לנשמות בגופים - כי התאוה של ה' היא להתגלות דווקא בחומריות העולם, ולא רק ברוחניות, כדוגמת הנשמות בלבד ללא הגופים^{25,26}.

מקור התחיה

היעוד של תחיית המתים לא מופיע בתורה במפורש (ולשיטת הרמב"ם כמובא לעיל זהו במכוון כך) אמנם ישנם כמה וכמה רמזים ודרשות שדרשו חכמינו על התחייה מן התורה ומן הנביאים, המופיעים במסכת סנהדרין²⁷ כגון: "אמר רבי יוחנן מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר 'ונתתם ממנו את תרומת ה' לאהרון הכהן'. וכי אהרון לעולם קיים? והלא לא נכנס לארץ ישראל שנותנים לו תרומה? אלא מלמד שעתיד לחיות, וישראל נותנים לו תרומה, מכאן לתחיית המתים מן התורה"²⁸.

ובהמשך הגמרא שם מובאות ראיות נוספות לתחייה, ומספר וויכוחים שהיו לגדולי ישראל עם המינים על ההיגיון שמאחורי התחייה.

24) ויש לשאול, ע"פ האמור לעיל, התחייה אמורה להתרחש עוד בימות המשיח, כי הרי כבר אז הרע יובר מהטוב כמקודם החטא? אמנם צדיקים קמים לתחייה בימות המשיח (זח"א קמ, א וראה להלן), אבל בנוגע לכל עם ישראל מאי? ואולי יש לומר, שמציאות המוות תתבטל אבל הגוף עדיין לא יקבל את חיותו בחזרה. אבל קצת קשה ע"פ המבואר בפנים שהרי האדם נברא כך שיוכל לחיות לעד, ורק עניין צדדי (חטא עץ הדעת) מנע את זאת ובהסתלק הבעיה האדם אמור לשוב לחיות לעד כבתחילה. וצ"ע.

25) ועל פי זה אפשר לומר, שהתשובה לדברי הרמב"ם ש"רק ע"י התנתקות מן החומריות אפשר להגיע אל הטובה האמיתית". כל זה אמור רק במדרגות שהאדם יכול להגיע אליהם ע"י עבודתו, אבל כאן המדובר במתנה הניתנת לאדם מלמעלה (ראה אגירת הנ"ל) ולכן הוא יוכל להגיע אליהם ללא התנתקות מן החומריות, ואדרבה, רק ע"י כך כנ"ל בפנים.

26) יש המתרצים שמכיוון שקיום המצוות התבצע ע"י הגוף והנפש יחדיו, לכן גם קבלת השכר יהיה לשניהם יחדיו. אבל תירוץ זה אינו מסביר מדוע התכלית תהיה דווקא לגופים (שם).

27) תחילת פרק עשירי, ז, א.

28) לשיטת רש"י (על אתר), אדם המאמין בתחייה, אך כופר במקורות אלו נחשב ככופר בתחייה כולה.

הקמים בתחייה

אם אלו הם הדברים, שהעולם הבא המדובר הוא זמן תחיית המתים, יוצא שלא כולם יזכו ליעוד נכסף זה, שהרי ישנם כמה סוגי אנשים עליהם נאמר ש"אין להם חלק לעולם הבא", כגון "האומר אין תחיית המתים מן התורה"²⁹, "המלבין פני חבירו ברבים"³⁰ ועוד.

אמנם הרבי שליט"א מה"מ מביא באיגרתו הידועה בכינויה "איגרת תחיית המתים"³¹ שכל עם ישראל ללא יוצא מן הכלל, גם הרשעים הגדולים ביותר יקומו לתחייה.

תמצית האיגרת: המקור שעליו מסתמך הרבי הוא מאמר של הרבי הרי"צ המבוסס על מאמר של האדמו"ר הזקן, שבו נאמר ש"הכל יבואו לגילוי תחיית המתים". ואת הראיות מן המקורות שכך זה יקרה, מחלק הרבי לג' קטגוריות:

אפשרי שזה יקרה - מופיע במסכת סנהדרין³² שאם הוא שב בתשובה יש לו חלק לעוה"ב. וגם אם לא, במ"א³³ נכתב שאם הוא הוליד בן צדיק, או לחילופין שמישהו התפלל עליו³⁴ גם הוא יזכה לעוה"ב.

כך זה יקרה - שהרי הבטיחה התורה³⁵ שכל עם ישראל יחזור בתשובה לפני הגאולה. וכלשון אדה"ז בתניא³⁶: "בוודאי שבוודאי סופו לעשות תשובה בגלגול זה או בגלגול אחר".

מוכרח שזה יקרה - כי לכל יהודי יש ניצוץ אלוקות הקיים באופן ניצח³⁷, ולא יתכן שהוא ימחה מן העולם. ואדרבה, בכתבי האריז"ל מופיע שהם יזכו להימנות עם הצדיקים.

ולגבי מקומות שבהם נכתבו ביטויים חריפים על אותם שאין להם חלק לעולם הבא, ומחכה להם עונש באש של גהינום שאין לו כביה עולמית, אומר

(29) גמרא שם.

(30) אבות פרק ג' משנה י"א, ועוד שם.

(31) מופיעה באג"ק לכ"ק אד"ש חלק א' עמוד קמ"א ואילך.

(32) שם.

(33) שם ק"ד ע"א.

(34) חגיגה ט"ו ע"ב.

(35) מופיע ברמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ה.

(36) ליקוטי אמרים סוף פרק ל"ט.

(37) עמק המלך בתחלתו.

הרבי מספר תירוצים על כך, ומהם: א. יתכן והם יקומו בגוף אחר, ב. הגהינום יהווה תחליף לעונש הזה, ג. במקרה הכי גרוע הם יתגלגלו בגופים של בהמה וחייה, ולאחר מכן הם יקומו בגוף. עד כאן האיגרת של הרבי.

ולהוסיף, שהגמרא³⁸ מונה חמש דרגות באלו הקמים בתחייה, מי שנוצר כיהודי, מי שנולד, מי שנימול, מי שמדבר, ומי שעונה אמן. וכל אחד יקבל את הגילויים שבגאולה בהתאם לדרגתו. ומכאן רואים שאף מי שרק נוצר כיהודי יזכה לתחייה.

באשר לגויים חסידי אומות העולם, גם הם יזכו לתחייה³⁹.

שאר הפרטים בתחייה⁴⁰

מי המבצע? - ישנם כמה דעות בענין: ב"פרקי דרבי אלעזר"⁴¹ מובאת דעה שהתחיה תתבצע ע"י המלך המשיח בכבודו ובעצמו, ובהמשך⁴² מובאת דעה האומרת שזה יעשה ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו. ובמ"א⁴³ מופיע שזה יהיה ע"י אליהו הנביא מבשר הגאולה.

היכן? - בארץ ישראל⁴⁴. הסיבה לכך היא, שהכי מתאים שהחיבור הנצחי בין הנשמה לגוף יתרחש במקום שה' נשבע עליו שיהיה נצחי⁴⁵. ואותם שקבורים בחו"ל יגיעו לא"י ע"י שהמלאך גבריאל⁴⁶ יגלגל את גופם לא"י, מלבד הצדיקים שלהם נעשה מחילות שדרכם הם עוברים לא"י.

הזמן? - הצדיקים יקומו עוד בימות המשיח⁴⁷, ושאר בני"י יקומו בתחיית המתים שתתרחש ארבעים שנה לאחר קיבוץ גלויות (קיבוץ גלויות יהיה לאחר

(38) סנהדרין קי, ב.

(39) ראה "ימות המשיח בהלכה" סימן ס"ט שדן בכך באריכות.

(40) רוב הפרטים המובאים לקמן, הובאו באגה"ק שהובאה לעיל, חלק ב' איגרת ר'.

(41) פרק לד.

(42) פרק לב.

(43) חתימות מסכת סוטה.

(44) כתובות קיא א.

(45) זוהר, חלק א, קיד, א. השבועה נאמרה על ירושלים, שבגאולה תתפשט על כל א"י.

(46) שם קכח, ב.

(47) שם קמ, א.

בניין המקדש שיהיה בתחילת ימות המשיח) וזה יתרחש בערב שבת⁴⁸. אף כתוב כי התחייה תתרחש בחודש ניסן⁴⁹.

הרבי אף מדייק מדברי הרמב"ם שבמידה ועם ישראל יהיו במצב של "זכו" הם יזכו לתחייה מיד בתחילת ימות המשיח⁵⁰.

סדר התחייה: קודם יקומו מתי א", ואז מתי חו"⁵¹, מתי המדבר, והאבות⁵². בזוהר אף מובאים סדרים שונים, שקודם הצדיקים ואז השאר, או שקודים בעלי תורה ואח"כ בעלי מצוות, במדרשים מובא שקודם יקום מי שיש בו ענווה ואח"כ על פי סדר האל"ף ב"ת.

הנשמה בתחייה: כל גוף יקבל את אותה נשמה שהייתה עמו קודם המיתה, ובאשר לאלו אשר נשמתם הייתה בגלגול בעולם הזה בכמה גופים, הם יקבלו את חלק הנשמה שאותה תיקן בעת היותה בגופו⁵³.

הגוף בתחייה: הגוף ייווצר בעזרת עצם קטנה בגודל של אגוז לוז⁵⁴, ומכאן שמה "עצם הלוז". ישנה מחלוקת היכן היא ממוקמת בגוף (בשדרה, בתחתית השדרה, במקום קשר של תפילין), היא עמידה בפני כל דבר ואינה מתכלה לעולם, וממנה ייווצר הגוף מחדש⁵⁵.

לשיטת בית שמאי ייווצרו בשלב ראשון העצמות, ולאחמ"כ הגידים, הבשר והעור בדוגמת מה שהיה ב"חזון העצמות היבשות⁵⁶, ולשיטת בית הלל ייווצר בשלב הראשון העור, ולאחמ"כ הבשר, הגידים, והעצמות, בדומה להיווצרות עובר במעי אמו⁵⁷.

(48) שם, פרשת תולדות.

(49) הובא בטור, אורח חיים, סימן ת"צ.

(50) לקו"ש חלק כ"ו עמוד 203 - 206. מכיוון שמייד בתחילת הגאולה יהיה ביטול מנהגו של עולם.

(51) ירושלמי כלאים פ"ט הלכה ג'. וכתובות שם.

(52) זהר ח"א ק"ג, א.

(53) שם קלא, א. ואין בכך משום חיסרון שהגוף יקבל רק חלק מהנשמה, מכיון שכל חלק הוא ציור קומה

שלימה (אגרות קודש שם).

(54) שם ח"ב כח, ב.

(55) אמנם ישנה דעה שהגוף ייווצר בעזרת רקב בגודל של תרוד, אך באיגרת הנ"ל מביא שהיינו הך הכוונה

לעצם הלוז. אבל עיין בלקו"ש ח"ה חוקת ב' סעיף י"ג שמשמע שזו מחלוקת.

(56) יחזקאל ל"ז.

(57) מדרש רבה בראשית פרשה יד, ה.

הגוף ייראה כפי שהיה נראה קודם שמת, (במידה והיה בעל מום, כך יקום ורק לאחמ"כ יתרפא).

ולגבי הלבושים, י"א שיקום עם אותם מלבושים שאיתם היה לפני שמת⁵⁸, וי"א שיקום עם התכריכים שאיתם נקבר⁵⁹.

טהרה מטומאת מת: הרבי מסביר⁶⁰ ע"פ גמרא במסכת נידה⁶¹ שישנו דיון האם הגוף יצטרך הזאה לעתיד מטומאת מת. על אף שזו מהות חדשה. אבל מכיוון שהיא נוצרה ע"י חלק מהגוף הקודם (עצם הלז) שהיה מת, ויתכן שהטומאה מהגוף הקודם עברה לגוף החדש. לפועל פוסק הרבי, שע"י העיסוק בתורה בזמן הגלות, נמשך על הגוף "טל תורה"⁶² שאיתו ה' יבצע את התחייה, והוא אף יטהר את הגוף מטומאתו.

יום הדין לאחר התחייה: ג' דעות בענין: א. יהיה מיד לאחר התחייה⁶³. ב. כל אדם נשפט סמוך למיתתו⁶⁴. ג. יהיה רק לאומות העולם⁶⁵.

החיים לאחר התחייה: כאמור לעיל, התחייה היא שכר על קיום המצוות. ולכן על זמן התחייה נאמר⁶⁶ ש"מצוות בטלות". ומסביר הרבי שליט"א⁶⁷ שהכוונה היא שאת המצוות אנחנו נקיים לא מצד הציווי שבהם (הנצרך רק בזמן הגלות), אלא מצד עצם הרצון העליון שישנו במצוות שיתגלה בעולם בלי שום לבוש וכיסוי, ומשום כן נקיים את המצוות בדרך ממילא, ללא צורך בציווי. ואז לא יהיה אכילה ושתייה, ה' יעביר את רוח הטומאה מהארץ וישחט ליצה"ר. וכולם נהנים מזיו השכינה.

(58) כתובות קיא, ב בדעת רבי.

(59) ירושלמי כתובות פ"ב ה"ג, ובאם היה לבוש תכריכים של כלאיים, עיין בשיחת "הלכות של תורה

שבע"פ" תשנ"ב.

(60) לקו"ש שם.

(61) ס"ט ב'.

(62) תניא פרק ל"ו, שאיתו ה' החייה את עם ישראל כשפרחה נשמתן בעת מ"ת.

(63) דעת הרמב"ן.

(64) דעת האברבנאל.

(65) דעת האריז"ל.

(66) שדי חמד כללים מ' סע"ק ריח.

(67) קונטרס "הלכות של תורה שבעל פה אינם בטלים לעולם" הדרן על הרמב"ם תשנ"ב.

האם זה יהיה לכולם? בזוהר⁶⁸ מובא שגם מי שלא מת, יעבור את שלב המיתה לפרק זמן קצר ולאחמ"כ יקום עם כולם⁶⁹. אמנם הרבי מחדש⁷⁰ "שעתה אפשר לצאת ידי חובה 'ואל עפר תשוב' בעבודה רוחנית - עבודת הביטול (עפר), ענין המיתה בעובדה רוחנית". היינו שע"י ביטול של "ונפשי כעפר לכל תהיה" שאותו נחוש עם תחילת התקופה של התחייה, הגוף יתעלה בדרגה שתחליף את הציווי שנאמר לאדם הראשון "ואל עפר תשוב", כך שלא יהיה צורך לעבור מיתה לפני התחייה⁷¹.

ברכת התחייה: החיד"א⁷² פוסק כי בעת התחייה כל הקמים יברכו "ברוך . . מחייה המתים", וי"א⁷³ שאף החיים יברכו ברכה זו.

והעיקר, שכל זה יקרה נאו ממש בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א.

"ילחום מלחמות ה'" ב'בחזקת משיח' שבדורנו

הת' לוי יצחק שי' שקולניק
קבוצה תשפ"א

דבר-מלכות שמות תשנ"ב⁷⁴ העיד כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, שבדורנו "ישנו כבר בחזקת שהוא משיח", וכבר נודע שבאותה התקופה נחתם ע"י רבני חב"ד פסק דין שנתקיימו בכ"ק אד"ש מה"מ הסימנים ההלכתיים שנמנו ביד החזקה להרמב"ם למי שהוא 'בחזקת משיח', פסק דין אותו עודד כ"ק אד"ש מה"מ, וכן בירך ועודד את הקראתו בציוני רבותינו נשיאנו ובקברי צדיקים וכו'.

(68) ח"ב קח, ב.

(69) על מנת שלא יסאר מהוהמא של העולם הזה כלום.

(70) תורת מנחם תשמ"ח, חלק שני עמוד 273.

(71) ראה גם דבר מלכות ש"פ בא תשנ"ב "ולכן יצאו מהגלות . . נשמות בגופים ועוברים מיד (בלי הפסק כלל) לחיים נצחיים של נשמות בגופים".

(72) מחזיק ברכה, סימן ריט.

(73) מגדים חדשים על מסכת ברכות, מאמר 'תחיית המתים', אות ו.

(74) סה"ש תשנ"ב ח"א, ע' 244 ואילך.

והנה, אחד הסימנים שמונה הרמב"ם להחלת דין בחזקת משיח על ה"מלך מבית דוד" שבדור, שאותו אחד "ילחום מלחמות ה'", ובכמה מקומות כתבו לבאר כיצד נתקיים הדבר ב'בחזקת משיח שבדורנו' כשבד"כ תוכן הביאורים מתמקד במלחמות שונות שניהל כ"ק אד"ש מה"מ בצורה 'רוחנית' וניסית⁷⁵, והביאו לכך מקורות שונים שמלחמתו של משיח תהיה באופן כיו"ב.

אולם כד דייקת שפיר קשה להסתפק בביאורים אלו כשהמדובר בספר 'הלכות-הלכות' כ'משנה תורה', וקשה לומר שהרמב"ם מונה סימן כזה שבעין גשמית וחומרית לא ניתן לראותו ולעמוד עליו במוחש ממש.

ונראה להציע בזה ביאור לפי ביאור שהשמיע הרבי ב'יחידות' באוזני הרב שמואל טוביה שטרן⁷⁶ שה"ילחום מלחמות ה" עליו מדבר הרמב"ם בעניינינו לא קאי על מלחמה עם אומות העולם שמלך המשיח יערוך אלא מלחמה ב"רשעי ישראל".

ולפי ביאור זה אתי שפיר בפשטות, שהרי כבר נודעו בשערים מלחמותיו של כ"ק אד"ש מה"מ ברשעי ישראל בגשמיות ממש, ובפרט מפורסמת מלחמתו של כ"ק אד"ש מה"מ בשנת תש"נ שלא תוקם ממשלה של יהודים מהסוג הנ"ל שחפצו בהחזרת חלקים מארץ הקודש, כשעל פעולותיו אלו התבטא⁷⁷ כ"ק אד"ש מה"מ בי' שבט תשנ"ב באזני מר משה קצב בלשון 'מלחמה' - "אני כל

75) כגון שיחת כ"ק אד"ש מה"מ בהתועדות פורים תשי"ג בה סיפר על א' מחסידי כ"ק אדמו"ר נ"ע שהלך להצביע בבחירות ושמע את הצדדים השונים וזעיק קריאות עידוד "הורה" וזעק עמם "הוא רע", ובבחירות אלו ניצחה המפלגה הטובה ליהודים, ולאחר סיים כ"ק אד"ש מה"מ שיחה זו צעקו החסידים יחד "הוא רע" ג' פעמים ולאחר מספר ימים נודע שסטאלין צורר היהודים ימ"ש מת (במספר מקומות ניתן למצוא ביאורים נוספים בענין כגון נפילת מסך הברזל שנעשתה ע"י פעולות נשיא הדור המשיח שבדור בהפצת היהדות (כמבואר בדבר מלכות משפטים תשנ"ב), ועוד).

76) את הביאור העלה הרב שטערן על גבי מכתב אותו שלח לכ"ק אד"ש מה"מ כשעל הביאור ציין מספר קושיות. את המכתב (מתאריך ת"ב - לאחר מנחה גדולה - תשמ"ב) הדפיס בספרו שו"ת השיט, ולחביבותא דמילתא ונפאת שהדברים אינם מפורסמים מובא כאן חלק המכתב השייך לעניינינו: "לכבוד כ"ק אדמו"ר שליט"א רבן של כל ישראל, מליובאוויטש. שלום וברכה. קבלתי לנכון מכתב קדשו ואלפי תודות בעד דבריו הטהורים ותגוור אומר ויקם לך כלומר משעת אמירה ודברים היוצאים מן הלב יכנסו אל הלב, לב כל אחד ואחד.

"זוכרי לפני שנים בעת אשר ישבת לפני הד"ק שליט"א ודברנו אודות הספרי של חרב גאותיך . . וגם דברנו אודות משי"ח הרמב"ם ז"ל בסוף הל' מלכים על חזקת משיח ומשיח בודאי, והנה כ"ק אדמו"ר שליט"א למד בדברי הרמב"ם משי"ח ויכף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמות ד' הוי זה בחזקת שהוא משיח, וכ"ק אומר לי באותו מעמד שהרמב"ם איירי לא במלחמת נגד שונאי ישראל אלא יעשה מלחמת ד' נגד רשעי ישראל".

77) 'י' שבט תשנ"ב, בשיחה עם מר משה קצב.

הזמן לחמתי", וי"ל שניתן לראות בזה קיום של "ילחום מלחמות ה" בדורנו כשמלחמות אלו נוהלו בגשמיות ממש באופן גלוי לעיני כל העמים בתקשורת וכו'.

תורתו של משיח

במעלת דוד ושלמה בענין המלכות

הת' לוי שי' בליניצקי
קבוצה תשפ"א

א

בדבר מלכות ש"פ אמור תנש"א¹ מבאר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א שבעבודת הכנסת האל"ף בגולה והפיכתה לגאולה, ישנם שלושה שלבים ודרגות, ובכללות:

א. אל"ף מלשון 'אלופו של עולם' - אלוקות שבערך לבריאה. ב. מלשון 'אאלפך חכמה אאלפך בינה' - אלוקות שלמעלה מהבריאה אך יש לה איזון שייכות לבריאה (חכמה). ג. מלשון 'פלא' - אלוקות שלמעלה לגמרי מהבריאה עד עצמות א"ס. ומכיוון ששלושת עניינים אלו קיימים בגאולה על כן נמצאים הם גם בעבודתו של היהודי כהכנה לגאולה.

והנה בס"ו, לאחר ביאור שלושת השלבים הנ"ל בגאולה, כותב כ"ק אד"ש מה"מ שהיות ובגאולה העתידה יהיו את שלושת הדרגות הנ"ל והרי הגאולה העתידה באה דוקא ע"י משיח צדקנו הרי ברור שגם במשיח עצמו יהיו את שלושת הדרגות הנ"ל שבאל"ף.

(1) סה"ש תנש"א ח"ב, ע' 504 ואילך.

וכדי לבאר זאת מקדים ומביא את דברי הרמב"ם² בנוגע לייחוסו של מלך המשיח שיהיה "מבית דוד ומזרע שלמה", ומקשה על כך כ"ק אד"ש מה"מ שלכאורה אינו מובן מדוע הוסיף הרמב"ם את המילים 'ומזרע שלמה', דבנוגע לדוד הרי מובן שהיות ודוד הוא עיקר המלכות³ וכו' לכן מציין שהמשיח הוא מזרעו, אך אינו מובן מהי המעלה בזה שהוא מזרע שלמה?

ומבאר כ"ק אד"ש מה"מ שמעלת שלמה המלך הייתה בכך שהייתה אצלו שלימות החכמה, נוסף לעצם ענין המלכות שהיה לו הרי התוסף לו שלימות יתירה - שלימות בחכמה, משא"כ אצל דוד המלך לא הייתה אצלו שלימות החכמה, וזוהי מעלתו של שלמה המלך על פני דוד המלך.

והנה לאחרי שמבאר את מעלתו של שלמה המלך, מוסיף כ"ק אד"ש מה"מ ומבאר בנוגע לשלימות החכמה שהייתה לשלמה המלך שנוגעת גם לשלימות המלכות שלו: "י"ל שזה נוגע לשלימות ענין המלכות, שלכן אצל שלמה הייתה מלכות בשלימות "וישב שלמה על כסא ה" במצב של מנוחה ושלום (בכללות), בערך למלכות דוד עלי' היו קטרוגים וערעורים כו".

והנה בסוף הסע' כותב כ"ק אד"ש מה"מ שכעת נבין מדוע מציין הרמב"ם שמלך המשיח הוא גם מזרע דוד וגם מזרע שלמה היות ולמשיח את גם את מעלת דוד - מלכות, וגם מעלת שלמה - שלום (ע"י החכמה).

וצריך להבין, דלכאורה, כ"ק אד"ש מה"מ מבאר שדוקא אצל שלמה המלך הייתה שלימות המלכות אפילו בערך לדוד המלך, וא"כ מהי מעלתו של דוד על פני שלמה שעל כן צריך להזכיר שמשיח יהיה גם מזרעו? לכאורה מספיק לציין שמשיח יהיה מזרעו של שלמה ובכך נבין שהיה לו את ב' המעלות - מלכות וחכמה כפי שהיה בשלימות אצל שלמה המלך!

ב

יש לומר הביאור בזה בפשטות, ובהקדים דיוק בדברי הרמב"ם, דהנה בנוגע לדוד כותב הרמב"ם שבבית דוד הוא "עיקר המלכות" ו"כיון שנמשח דוד זכה בכתר מלכות והרי המלכות לו ולבניו כו' עד עולם".

(2) פיה"מ סנהדרין פ' חלק יסוד הי"ב.

(3) רמב"ם הל' מלכים, פ"א ה"ח.

וניתן להבחין שהרמב"ם אינו כותב שאצל דוד הייתה שלימות המלכות אלא שהמלכות בעיקרה שייכת לדוד ולזרעו.

ועפ"ז י"ל בענינינו, שבנוגע להמלכות יש את מקורה ועצם ענינה של בחינת המלכות שהיא מגיעה דוקא מצד דוד המלך, וכן זה ששלמה הוא מלך הרי זהו מצד שהוא בנו של דוד, ויש במלכות גם את שלימות המלכות ששלימות המלכות הייתה אצל שלמה המלך.

ולכן מובן שמוכרח לציין שמשיח הוא גם מזרע דוד, היות ומעלת המלכות שאצל משיח היא דוקא מצד דוד שהוא מקור ועיקר המלכות, אמנם דוקא אצל שלמה הייתה השלימות בענין המלכות, אך גם אצלו מעלת מלכותו נובעת מדוד.

ויש להוסיף בסגנון אחר קצת על פי הידוע⁴ שבמושג 'שלימות' ישנם שתי בחינות ואופנים, ולשתיהם ניתן לקרוא שלימות: א. שלימות מצד פרטי הדבר עצמו כשלעצמו. ב. שלימות בדבר המתווספת ע"י משהו חיצוני הגורם שלימות בדבר. ובלשון הקבלה והחסידות, 'סוד שורש' ו'סוד תוספת'.

ואולי יש לומר כמו"כ בנוגע לענינינו, שאצל דוד המלך היות והוא עיקר המלכות והוא נמשח בכתר מלכות, על כן הייתה אצלו שלימות המלכות מצד עצמה, שאצל דוד הייתה בחינת המלכות בשלימות.

והחידוש אצל שלמה היה שהיות והייתה אצלו שלימות החכמה הרי זה השפיע גם על המלכות שלו שגם המלכות שלו הייתה בשלימות, גם מצד החכמה, בחינת חכמה שבמלכות.

ויזכיר ע"פ לשון כ"ק אד"ש מה"מ בסוף הסעיף שכותב ש"החידוש של משיח יהי' מורכב ממעלת דוד (מלכות) ומעלת שלמה (שלום), ע"ז שלמשיח תהי' שלימות ענין המלכות⁵, כולל חכמה שבמלכות".

כלומר ש"שלימות ענין המלכות" זה דוד שאצלו הייתה המלכות שלימה מצד עצמה, ו"חכמה שבמלכות" זה שלמה שאצלו הייתה השלימות הנוספת של המלכות, גם מצד החכמה.

וכ"ז הוא לפענ"ד.

(4) דרך מצוותיך, שורש מצוות התפילה.

(5) ההדגשה אינה במקור.

[לכללות הערה זו ראה בהערה 96 בשיחה שמקשה שם מסהמ"צ להצ"צ, שמבאר שם באופן אחר לגמרי, ונשאר בצ"ע. ומה שנכתב כאן הוא לפי מה שמבואר בגוף השיחה מבלי להכנס להערה הנ"ל].

האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם

הת' ישראל שם טוב שי' הכהן כהן
קבוצה תשפ"א

בדבר מלכות נשא תנש"א מבאר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א שפעולתו של יהודי בעולם כאשר הוא מחדש בתורה היא, שענין שהיה בהעלם עד עתה ("כבוש בגולה") - 'מתגלה' ('נגאל') ע"פ דרכי לימוד התורה, וגאולה של חלק בתורה מביאה לגאולה (פרטית) גם עולם.

ועפ"ז מבאר את הטעם במאמר המשנה "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם", שכיון ואומר את הדבר תורה באופן בו מודגש החידוש של האומר הוא 'גואל' ענין שהיה בהעלם, וגאולה של חלק זה מביאה גאולה לעולם, וכנ"ל.

[ובפשטות ההסבר בכך הוא ע"ד הביאור הידוע⁷ בענין "והימים האלה נזכרים ונעשים" - שע"י שמזכירים אותם עי"ז גורמים שיימשכו מחדש, ועד"ז כאן כשמזכירים ומדגישים את החידוש תורה ממשיכים שוב את הגאולה בתורה ובעולם].

ולכאורה יש להבין לפי ביאור זה מדוע צריך להזכיר את השם של המחדש ("בשם אומרו"), לכאורה די בהזכרת העובדה שענין זה אמרו יהודי בדור מסוים וכיו"ב, ובכך כבר יודגש החידוש שבזה?

ונראה לבאר זה ע"פ מה שמבואר בחסידות⁸ בענין כוונות התפילה לשמות פרטיים, בנקודת הענין:

(6) אבות ו,ו.

(7) כתיב האריז"ל. ראה הרמ"ז בספר תיקון שובבים. הובא ונת' בספר לב-דוד (להחיד"א) פכ"ט.

(8) שרש מצוות התפילה בתחילתו.

שהרי בודאי אין הכוונה בפניה לשם הפרטי שהוא יתן השפע ח"ו, ומה שמכוונים שם מסויים הכוונה היא רק שדרכו יעבור השפע מעצמותו ומהותו הפשוט, אבל אעפ"כ אינו מובן (כקושיית הריב"ש) למה צריכים להיכנס לכל זה ו'להורות' להקב"ה באיזו דרך להעביר את השפע, די לכאורה להתפלל לעצמותו והוא יעביר זאת בדרך הטובה בעיניו?

ומבאר שם, דכיון שעצמותו נעלה שלא בערך משמות ומידות פרטיים, על כן, בשביל שיימשך מעצמותו יתברך דרך אותם שמות ומידות צריך שישבח אותו בהם, (והמשל בזה יובן מדיבור בשבחו של אדם בחוכמתו הגדולה - שהשבח לבדו מעורר אותו להתחכם), ולכן מכוונים בשמות פרטיים - כדי לעורר את היכולת שבהם להעביר את השפע.

וכשם שבהמשכת שפע - ההמשכה היא מעצמותו ומהותו הפשוט, כן הוא בחידוש בתורה (וכמבואר באריכות בקונטרס תורה חדשה⁹) שכמחדש בתורה הוא ממשיך בתורה ממקום פנימי ועמוק שלא היה בגילוי.

וע"פ מ"ש בתניא¹⁰ שלכל יהודי יש חלק בתורה ששייך לנשמתו שעליו לחדש בו, נראה לבאר מה שצריך להזכיר "בשם אומרו" דוקא, כיון שע"י הזכרת השם מגלה ו"גואל" מההעלם את אותו חלק השייך לנשמתו הפרטית, וד"ל.

9) סה"ש תנש"א ח"ב, ע' 566 ואילך.

10) אגה"ק סכ"ו.

דין בישול תבלין בכלי שני

הרב שניאור זלמן שי' לאבקאווסקי
ראש ישיבת תורת"ל המרכזית - בית משיח, 770*

א

פסק כ"ק אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך שלו: "המבשל הוא מאבות מלאכות שכן במשכן היו מבשלים סממנים לצבוע בה", ומגדיר שם את האיסור ההלכתי - בישול מעל האש ממש.

ובהמשך דבריו שם (סי"ז) "כלי ראשון אפילו לאחר שהעבירוהו מעל האור מבשל כל זמן שהיד סולדת בו".

ובסי"ב כתב - "ויש מי שמסתפק וחושש מחיוב חטאת גם בכלי שני שהיד סולדת בו מפני שיש דברים רכים שמתבשלים גם בכלי שני ואין אנו בקיאים בהן ושמא גם הלחם נקרא רך לענין זה ומתבשל גם בכלי שני שהיד סולדת בו וכן יש להסתפק ספק זה גם בשאר דברים ויש להחמיר בכולן לבד מבתבלין שהתירו חכמים בפירוש ליתנם בכלי שני וכן מים ושמן כמו שיתבאר".

* מתוך שיעור שנמסר בפני תלמידי התמימים בקאנעטיקעט. נרשם ע"י א' התמימים ועל אחריותו בלבד.
(1 סי' שיח סע' ז.

ולמסקנת הדברים ישנם בכללות ג' דרגות בבישול: א. בישול במים על האש - אסור לגמרי. ב. בישול בכלי ראשון - אסור כל עוד היד סולדת בו. ג. בישול בכלי שני כל זמן שהיד סולדת בו - מחמירים בכל דבר, לבד מדברים שהותרו בפירוש.

ויש לעיין מהי הגדרת "תבלין שהתירו חכמים בפירוש", שהרי לא מצינו פירוט שלהם וכיו"ב.

ב

והנה, דין בישול בכלי שני מצינו בג' מקומות:

א. לענין איסור בשר בחלב פסק המחבר² "חום של כלי ראשון שהיד סולדת בו, מבשל ואוסר כולו. אבל חום של כלי שני אינו מבשל", ובמקרה שנתבשל בשר בחלב ה"ה מותר, ולא מתייחסים לכך כפי שמתייחסים בספק כבהלכות שבת.

ב. עד"ז בהל' ברכות הנהנין - לענין ברכה על לחם שעבר בישול - פסק כ"ק אדה"ז בשו"ע³: "לחם גמור שנתבשל לא נתבטל מתורת לחם ע"י בישול . . ומברכים עליה המוציא וברכת המזון אפילו בלא קביעות סעודה ואפילו אם נימוח בבישול ולא נשאר מכל פרוסה אלא כזית.

"אבל פרוסה פחותה מכזית בין שהיתה פרוסה גדולה ונחלקה בבישול בין שהיתה פחותה מכזית קודם שנתבשלה יצאה מתורת לחם ע"י בישול לענין ברכה אפילו אם נראה שיש בה תאר לחם שכיון שנתבשל אינו חשוב תאר לחם ומברך בורא מיני מזונות ומעין ג' אפילו אם אוכל שיעור קביעות סעודה מפירורים פחותים מכזית ואפילו נדבקו על ידי הבישול ויש בהם עתה כזית ויותר בכל חתיכה אלא שקודם הבישול לא היה בכל אחד בפני עצמו כזית, והוא שנתבשלו בכלי ראשון.

"וכן פירורי לחם שמחברים ומדבקים אותם בקערה בדבש או חלב או מרק אם אין עליהם תאר לחם מחמת זה ואין בכל אחד בפני עצמו כזית אין מברכים

(2) יורה דעה הל' תערובות, סי' קה סע' .

(3) סי' קסח סע' יח-יט.

עליהם המוציא וברכת המזון אפילו בקביעות סעודה כמו בבישול וטיגון לסברא האחרונה שנתבאר למעלה שכן עיקר.

"אבל פירורי לחם שאינן מחוברין יחד אף על פי שאין עליהם תאר לחם מפני שהן דקין ביותר מברכין עליהם המוציא וברכת המזון אפילו בלא קביעות סעודה אפי' על פירור אחד דק כקמח מברך המוציא. . ואפילו אם נותן פירורים דקים לתוך איזה משקה לפי שעה לרככם ואינם שוהים בתוכו עד שילך תאר הלחם מעליהם ע"י שרייה זו מברך עליהם המוציא. . ואפילו אם נותנם במשקה חם שהיד סולדת בהם אם הוא בכלי שני שאינו מבשל".

ובקונטרס אחרון על אתר כותב ליישב את הסתירה שעולה לכאורה בין הלכות שבת להלכות ברכות הנהנין (שבהלכות שבת מפסק להלכה שכלי שני מבשל, ואילו בהלכות ברכות הנהנין נפסק שכלי שני אינו מבשל): "והוא שנתבשלו כו'. . ועיין במרדכי בפרק כירה [במס' שבת] להחמיר אפילו בכלי שני משום חסרון ידיעתנו, ויש לומר שהוא משום שבת וסקילה וחטאת כמו שכתב הרא"ם שם, אבל אין להחמיר כל כך בספק ברכה שהיא דרבנן, עיין מ"א סי' רט"ו".

(ולפי"ז נלמד גבי בשר וחלב - שאמנם אין איסורם מדרבנן אלא מדאורייתא, אך עדיין אינם באיסור שבת - כרת, סקילה וחטאת).

ג. בהל' פסח⁴ פסק רבינו: "אין יוצאין במצה המבושלת לאחר אפייתה, אפילו בדיעבד אפילו לזקן או לחולה, לפי שהבישול מבטל את טעם המצה. ואפילו לא נתבשלה ברותחין אלא שנפלה לתוך מים חמין שהיד סולדת בו והסירה מיד הרי היא נקראת מבושלת ואין יוצאין בה. במה דברים אמורים כשנפלה לתוך כלי ראשון, אבל אם נפלה לתוך כלי שני יוצאין בה שכלי שני אינו מבשל. ומכל מקום יש להחמיר לכתחלה אם לא לצורך לפי שיש מסתפקין וחוששין על הפת שמא היא מתבשלת אף בכלי שני כמו שנתבאר בסימן שי"ח". והיינו, שכלי שני אינו מבשל, אך יש להחמיר לכתחילה.

וע"פ כל הנ"ל קשה, מדוע בבשר וחלב שיש בזה ב' איסורים - הן איסור בישול והן איסור הנאה - לא מחמירים!

(בדוחק ניתן לתרץ שכיון שבשבת האיסור הוא בכרת, סקילה וחטאת החמירו, ובפסח החמירו ג"כ משום חביבות המצווה, ובסתם מקרה לא נחמיר.

אך עדיין דחוק הוא, שהרי היה ראוי לכתוב בהל' בשר בחלב לפחות "והמחמיר תבוא עליו ברכה", וכיו"ב).

ג

ויש לבאר את הנזכר לעיל בהקדים גדר בישול.

דהנה כפי שהובא לעיל, איסור בישול בשבת נלמד מבישול הסממנין במשכן לצורך הקטרת הקטורת, ובבישול זה ג' ענינים: א. ריכוך הסממנים. ב. שינוי - שנשתנו ממקורם ומצורתם הראשונה. ג. פועל ענין חדש - לפניו לא הי' זה צבע, וכעת כן.

ומג' ענינים אלו בבישול הסממנים ישנם ג' דעות בהגדרת הבישול האסור בשבת, וב' העיקריות שבהם הם:

א. הטור כתב שהגדרת הבישול היא דוקא בפעולת דבר חדש, שלפניו לא היה הדבר ראוי להיאכל וכעת ראוי (נפק"מ בדבר שהיה ראוי להיאכל לפני'ז - כגון תפוח - שלא נקרא בישול. נפק"מ נוספת - כאשר מבשל לאחר הצליה שנעשה כאן טעם חדש ונקרא בישול).

ב. הדעה העיקרית והמקובלת יותר להלכה היא שהגדרת הבישול היא ריכוך דבר או להקשותו.

והנה, הגדרת הבישול לענין בשר בחלב הוא 'איחוד החלב והבשר' - הוצאת טעם מא' והחדרתו בשני. פעולה זו דורשת חום רב יותר מאשר ריכוך הבשר, ולכן בענין בשר בחלב לא די בכלי שני כדי לאסור (ולכן גם 'כבוש' בבשר וחלב - שיהוי בשר וחלב בכלי א' מעת לעת - אינו אסור מדאורייתא).

וזוהי גם פעולת התבלין בתבשיל - שכל סיבת הכנסתו לתבשיל היא לא על מנת שיתרכך ויהיה ראוי לאכילה (שהרי אינו לצורך עצמו) אלא על מנת שיצא הטעם שבו וייכנס בתבשיל. ומכיון שפעולת הוצאת הטעם מהתבלין והכנסתו במאכל דורשת חום רב על כן התירו חכמים נתינת תבלין בשבת בכלי שני.

ולענין מצה - איסור הבישול בה הוא משום שמכניס טעם חדש (ולא משום שנתעצם עמה ענין אחר), וא"כ גם בכלי שני אסור (ועד כדי כך שאפי' להטביל ביין וכיו"ב ללא בישול אסרו (אא"כ זה מים) כיון שעיקר האיסור כאן הוא נתינת טעם חדש).

והחידוש הוא בברכות הנהנין - שאפי' ששם אינו ענין של 'הצמחה' אלא שינוי טעם בעלמא (הנפעל ענין זה גם בחום של כלי שני) ולכאורה ע"פ הכללים דלעיל היה עלינו להחמיר ולומר שכלי שני ג"כ מבשל - כיון שזה מדרבנן לא החמירו בספק זה. ודו"ק.

ונקוט האי כללא בידך, שכאשר עולה סתירה וכיו"ב יש לראות את שרשי הדברים, כפי שכאן ניתן ליישב את החילוקים ע"י בירור שורש איסור בישול.

איסור בל' תליין בשוכר פועל' לחבירו

הת' שניאור זלמן שי' אנקווה
קבוצה תשפ"א

איתא בפירקין' "מתני'. השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש, ואמר לו: תן לי שכרי, ואמר לו: טול מה שעשית בשכרך - אין שומעין לו", ובפשטות כוונת המשנה היא למקרה בו שכר אדם פועל ומעוניין לשלם לו בדבר בו עבד, שאינו יכול לשנות את אופן התשלום אם לא סיכם עמו כך מראש, וחייב לשלם לו במעות.

ובגמ' מקשינן מבריייתא מסויימת - "והתניא שומעין לו" (והיינו שיכול לשלם לו בדבר בו עבד - "קש ותבן"), על כך מתרץ רב נחמן "לא קשיא, כאן בשלו, כאן בשל חבירו".

תירוצו של רב נחמן הוא שאין משנתינו והבריייתא סותרות אחת לשניה, אלא במשנתינו מדובר במקרה בו בעל הבית הוא זה ששכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש, ואינו יכול לומר לו "טול מה שעשית בשכרך" כיון שהוא הבעל הבית ודבריו מתקבלים אצל הפועל בביטחון מוחלט בידעו שבעל הבית ישלם לו שכרו באופן הרגיל.

משא"כ בבריייתא מדובר "בשל חבירו" - קבלן האחראי מטעם בעל הבית על העבודה והוא שכר את הפועל, ודבריו אינם מתקבלים אצל הפועל בביטחון מוחלט כפי שמתקבלים אצלו דבריו של בעל הבית, ולכן אף אם אינו משלם

בשכר רגיל אלא ב"מה שעשית" שומעין לו הואיל והשוכר מודע מראש שייתכנו שינויים בדברי הקבלן (שכאמור אינו בעל הבית).

והנה, בתוס' הקשו על תירוץ רב נחמן "כאן בשל חבירו. תימה למאי דס"ד השתא אמאי צריך לומר לו טול מה שעשית בשכרך, יאמר לא אתן לך כלום שלא עשית לי כלום", וקושייתם - באם מדובר במקרה של אדם השוכר פועלים לחבירו בעל הבית מדוע אומר השוכר לפועל "טול מה שעשית בשכרך", לכאורה אין לו קשר עם הפועל בנוגע לשכר ובעל הבית הוא המחליט בזה ועליו 'לשתוק' ולתת לפועל לדון עם בעל הבית בשבילו עבד (שגם במקרה שלנו בו אמר לפועל שישלם לו כרגיל הרי הוא אינו המשלם בפועל אלא בעל הבית, ולא בידו ההחלטה לומר לו טול מה שעשית בשכרך, ורק בעל הבית - המשלם - הוא המחליט).

[ראיה לכך שרק לבעל הבית ישנה הזכות לומר לפועל כיצד יקבל את התשלום כיון שהוא משלם ניתן לקחת מקושיית רבא על רב נחמן המגיעה מיד לאחר דברי רב נחמן בגמ' "בשלו מאי טעמא - דאמר ליה אגרא עלך, בשל חבירו נמי שכרו עליי", שכיון ובעל הבית הוא האחראי הבלעדי לתשלום זהו הטעם לכך שאין שומעין לו.]

אלא שה'הוא אמנא' בדברי רב נחמן היא שכאשר בעל הבית שוכר את הפועל הוא אחראי לתשלום וכאשר שוכר בשביל חבירו אינו אחראי לתשלום, ובמסקנא - לאחר קושיית רבא - גם כשמשכיר פועל "בשל חבירו" הרי הוא אחראי לתשלום, וג"כ אין שומעין לו. ועל ההו"א מגיע תוס' ומקשה - באם אינו אחראי לתשלום, מדוע מדבר עמו בכלל "טול מה שעשית בשכרך", והרי לכאורה לא אמור לדבר עמו ולא מידי בנוגע לתשלום - אלא מפנה אותו לבעל הבית (ושוב, באם אינו המחליט כיצד יתבצע התשלום על העבודה הרי אף שאין הוא אמין בעיני הפועל ויכול בעיקרון לשנות את דבריו - גם אם אמר שישלם בממון או ב"מה שעשית" הרי בסופו של דבר אינו המשלם בפועל ואינו המחליט, וכיצד אומר לפועל "טול מה שעשית בשכרך" בעוד שאין לו זכות הבחירה בזה).

ולכאורה ע"פ תמיהת התוס', היה על הגמ' לתרץ את הסתירה שבין המשנה לברייתא בפשטות יותר - שדברי הברייתא "שומעין לו" אין כוונתם שומעין לו שיקח מה שעשה בשכרו, אלא שומעין לו שאינו קשור בעסק זה, ועל הפועל לדבר עם בעל הבית ואילו על השוכר לא מוטל חיוב של תשלום.

ואולי יש לומר ביאור בדרך אפשר בקושיית התוס' ובהקדים פירש"י במשנה בו מניח יסוד מדוע "אין שומעין לו" לבעל הבית, בעוד שכלל ידוע הוא "שוה כסף ככסף":

"אין שומעין לו. אף על גב דבכל דוכתי אית ליה שוה כסף ככסף, הכא גבי פועל בל תלין שכרו כתיב - מאי דאתני בהדיה משמע", וביאורו הוא שגבי פועל ישנו איסור מיוחד להלין את שכרו, ואיסור זה משמעותו היא שלא להלין את שכרו שסוכם עמו, ולכן בעל הבית אינו יכול לשנות את אופן התשלום (אף שבחוב או בענין אחר "שוה כסף ככסף").

ולפי זה י"ל גם בענינינו, שהשוכר פועל לחבירו אף שאינו משלם הרי חל עליו החיוב ד"בל תלין", ומוכרח לשלם לפועל, ולכן יכול לומר לו "טול מה שעשית בשכרך" (וכגון במקרה שבעל הבית אינו נוכח) כיון שבתשלום בכסף ממש אינו חייב - שהרי בהו"א אינו קשור לתשלומים, אך היות ששכר את הפועל חיוב תשלום כלשהו חל עליו משום "בל תלין" ולכן יש לו את הזכות (מול בעל הבית) יחד עם האחרייות (מול הפועל) לשלם ממה שעשה הפועל בתור שכר על עבודתו.

מחלוקת רש"י ונמוקי"י בביאור המשנה וקושיית הגמ'

הת' יוסף יצחק שי' ג'יאן
קבוצה תשפ"א

איתא בריש פירקין⁶ "מתני'. הבית והעליה של שנים שנפלו שניהם חולקין בעצים ובאבנים ובעפר, ורואין אלו אבנים העשויות להשתבר".

והנה, משנתנינו עוסקת בדין כותל בית שנפל וצריך לחלק האבנים בין בעל העלייה ובעל הבית. הדרך הפשוטה להבנת החילוק בין הרישא שבמשנה והסיפא היא, שבמקרה ואין דרך לדעת של מי האבנים חולקים שווה בשווה, אך במקרה שאפשר לדעת למי שייכות האבנים השבורות והשלימות לפי אופן הנפילה: אם "בחבסא" - נפלה החומה מיסודה - האבנים השבורות של התחתון

(6) בבא מציעא קטז, ב.

והשלימות של העליון⁷, ואם "בחבטא" - נפלה החומה כמקל שהיה עומד זקוף ונפל - האבנים השבורות של העליון והשלימות של התחתון⁸.

ובגמ' מקשינו, שאם ניתן לדעת כיצד נפלה החומה מדוע ברישא חולקים בשווה? ומתורץ בגמ', שהרישא עוסקת במקרה בו לא ניתן לדעת כיצד נפלה החומה, וכגון שבני רשות הרבים פינו את האבנים והלכו להם.

והנה בקושיית הגמרא כתב הנמק"י "ורואין אלו אבנים ראויות להשתבר. כלומר ואם ידוע היאך נפלה שמין אלו ראויות להשתבר. אבל בידוע שאחד גדול ואחד קטן אותו שחלקו מרובה נוטל יותר מן השבורות ולא אמרינן ממון המוטל בספק הוא וחולקין. . אבל הכא אין הספק שוה שאם העליון מרובה אפילו נפל בחבטה יותר הן אותן שנשארו שלמות מאבנים שלו לפי שהן מרובות ממה שישארו משל תחתון אי נמי נפל בחבטה ומשום הכי קאמר ששמין זה הספק שאינו שוה וכל אחד מהם נוטל לפי שלו", והיינו שלא נחלק את האבנים שווה בשווה אלא נבדוק כיצד נפל ולפי זה נחלק השלימות לזה השבורות לזה.

ביאור זה בקושיית הגמ' מתאים לשיטתו במשנה שפירש תיבת 'חולקין' - "וכן אפילו אין שניהם שוין אלא שכל אחד אומר שלי היה גבוה נמי חולקין, כיון שאין לנו עדים של מי היה גבוה דא"א בענין אחר. . קמ"ל דחולקין בשבורות ובשלמות. . כיון שאפשר דבחבטה נפל חולקים בשבורות ושלמות".

אך רש"י פירש במשנה תיבת 'חולקין' - "שניהם חולקים. הכל לפי הגבוה, שהאחד הוא גבוה מחבירו, ואבניו ועפרו מרובה משל חבירו - חולקים, לפי שאין ניכר איזו אבנים של עליון, ואיזו אבנים של תחתון", והיינו שלא חולקים בשווה ממש אלא לפי הגובה.

(ולכן) בקושיית הגמ' פירש רש"י - "רישא אמאי תנא חולקין. יטול העליון הרחוקות - אם בחבטא נפול, ואם בחבטא נפול - יטול העליונות, הן שלימות והן שבורות" היינו, ששאלת הגמ' היא מדוע נחלק בשווה (לפי הגובה).

7 באופן נפילה כזה ניתן להבחין בסיבת הנפילה שכיון והאבנים התחתונות נשברו לכן נפלה החומה, ולכן האבנים השלימות שייכות לעליון.

8 באופן נפילה כזה ניתן להבחין בסיבת הנפילה - מחמת הרוח וכדומ', והאבנים העליונות הם שנשברו מחמת המרחק הרב שגלו ממנו, ולכן האבנים השלימות שייכות לתחתון.

לכאורה כיון שידועים כיצד נפלה החומה נחלק לפי מיקום האבנים בין שלמות בין שבורות.

ולשיטת רש"י יוצא לכאורה שקושיא זו קשה אף לסיפא של המשנה - "ורואין אלו אבנים העשויות להשתבר" - מדוע נחלק רק לפי האבנים השלמות והשבורות, נחלק חלוקה כללית יותר לפי מיקום האבנים?

והרי כאן לא שייך לתרץ כתירוץ הגמרא (שבני רשות הרבים פינו את האבנים והלכו להם), שהרי מכך שמחלקים בין שלמות לשבורות משמע שידועים כיצד נפל.

ניחא לשיטת הנימוקי יוסף אכן זוהי קושיית הגמרא שברישא נפסוק כמו בסיפא, אך לרש"י קשה הנ"ל?

ואולי יש לומר שנעמיד זאת במקרה שבני רשות הרבים פינו את האבנים ואנו יודעים מי הם, אך הם זוכרים רק כיצד נפלה החומה ולא זוכרים אילו אבנים נפלו לאיזה כיוון, ולכן מחלקים רק לפי שלמות ושבורות.

ומה שבגמ' לא תרצו כן (ואז תתורץ ממילא גם קושיא הנ"ל) י"ל בפשטות כי לא שייך "חולקים" ברישא בשווה מתי שידועים את אופן הנפילה שאז נחלק שבורות ושלמות ולא בשווה.

בחי' לוק שבי' בית ועלייה על גביו" ר"ב עליות זו על זו

הת' שמואל שי' דורון
קבוצה תשפ"א

א

איתא בפירקין (קטז, ב) "מתני'. הבית והעלייה, נפחתה העלייה ואין בעל הבית רוצה לתקן - הרי בעל העלייה יורד ודר למטה, עד שיתקן לו את העלייה", ובגמ' מבואר שהמשנה מדברת גבי משכיר (בעל הבית) ושוכר (בעל העליה).

ובגמ' (קז, א) דן ר' אבא בר מלל בדין המשנה - שבעל העלייה יורד לגור אצל בעל הבית: "כשהוא דר, לבדו הוא דר כדמעיקרא, או דלמא שניהם דרין?

דאמר ליה: אדעתא לאפקינן - לא אגרי לך. אם תמצא לומר שניהם דרין בו, כשהוא משתמש - דרך פתחים משתמש או דרך גגין משתמש? מי אמר: כדמעיקרא, מה מעיקרא - דרך גגין, השתא נמי - דרך גגין. או דלמא מצי אמר ליה: עלייה - קבילי עלאי, עלייה וירידה - לא קבילי עלאי. אם תמצא לומר, מצי אמר ליה: עלייה וירידה לא קבילי עלאי, שתי עליות זו על גב זו מהו? איפחית עליונה - נחית ודר בתחתונה, איפחית תחתונה מהו למיסלק לגמרי בעליונה? מי אמרינן, דאמר ליה: שם עלייה קבילית עלך, או דלמא: חד עלייה - קביל עליה, שתי עליות - לא קביל עליה? - תיקו.

והנה, האיבעיא האחרונה שבגמ' היא גבי "שתי עליות זו על גב זו", והשוכר גר בעליה התחתונה שנפחתה, והספק הוא האם יכול בעל הבית להסתפק בנתינת העליה העליונה - מכיון שקיבל עליו לדור ב'עליה' וגם כעת זוהי 'עליה'), או שחייב לתת לו את ה"בית" (הקומה התחתונה) - כיון שהשוכר קיבל על עצמו לדור בעליה אחת ולא בב' עליות אותם צריך לעלות בכל פעם שברצונו להיכנס לביתו. ובשאלה זו נשאר הגמ' בספק ("תיקו").

ולכאורה צריך ביאור בזה, שהרי כל עליה היא גם ירידה וכן להיפך, וא"כ על אף שבכניסתו לעליה העליונה עולה יותר מאשר בעלותו לבית, הרי ביציאתו מהבית עליו לעלות קודם שיורד מהעליה בה התגורר בעבר לרשות הרבים וביציאתו מהעליה העליונה אינו עולה כלל אלא רק יורד - ב' ירידות. ובאם נבחן את כניסתו יחד עם יציאתו הרי שאין הבדל כלל בין "עליה וירידה" לבין "שתי עליות", שהרי בשניהם בשורה התחתונה עולה פעמיים קומה אחת ויורד פעמיים קומה אחת.

וא"כ, מדוע בעליה וירידה נפשט בגמ' למסקנא (כפי שכתב בנימוקי יוסף "אמר המחבר ונראה לי דמדנקט תלמודא בלשון אם תמצא לומר עלייה וירידה לא קבילית עלי שכן הדין") שהשוכר יכול לומר למשכיר "עלייה וירידה לא קבילית עלי", ובשתי עליות זו על גב זו נשאר הגמ' בספק - "תיקו".

ואולי יש לבאר ע"פ המשך דברי הנימוקי יוסף "וכן נראה דכיון שהמשכיר מעכב הדבר די לו צער לשוכר שלא יוכל לדור לבדו", היינו, שגבי עלייה וירידה יכול השוכר לסרב להצעת בעל הבית כיון שכבר 'ציערנו' אותו בכך שלא יוכל לדור לבדו, ולכן לא מעיקים עליו בצער נוסף - עליה וירידה.

ועל פי זה מובן מדוע בשתי עליות זו על גב זו לא נפשט בגמ' למסקנא שהשוכר יכול לסרב - אע"פ שמדובר בב' עליות, מכיון שבמקרה זה אין לשוכר צער מדיור משותף עם בעל הבית אלא דר לבדו, וע"כ עדיין נשאר הספק שמא ניתן לצערו בשתי עליות.

ואף שלכאורה אינו הספק המפורש בגמ' ("שם עלייה קבילית עלך, או דלמא: חד עלייה - קביל עליה, שתי עליות - לא קביל עליה") אינו קשה, כיון שדברי הנימוקי יוסף אינם באים לומר טעם נוסף מדוע יכול השוכר לסרב לדור בעלייה העליונה או בבית, אלא באים רק כטעם נוסף מדוע נכריע בספק המובא בגמ' לצד מסויים - שכיון וציערנו אותו בדבר א' לא נצער אותו שוב בדבר שני - בעליה וירידה או בב' עליות (אלא במקרה של בית ועליה - מתקבלת טענתו כיון שכבר ציערנו אותו לדור עם אדם נוסף בבית, ואילו במקרה של ב' עליות אין הכרעה כיון וטעם זה אינו).

יישוב קושיית הרש"ש על הרי"ף והרא"ש

הת' מאיר שי' ולנר
קבוצה תשפ"א

א

איתא בריש פירקין "הבית והעלייה של שנים שנפלו, שניהם חולקין בעצים ובאבנים ובעפר, ורואין אלו אבנים העשויות להשתבר. אם היה אחד מהן מכיר מקצת אבניו - נוטלן, ועולות לו מן החשבון".

ובגמ' איתא "אם היה אחד מהן מכיר כו'. והלה מה טוען? אי דקאמר אין - פשיטא, ואי לא אמר אין - למה נוטל? אלא, דאמר ליה: איני יודע".

ומקשה הגמ' ממסקנה זו על רב נחמן "דאיתמר: מנה לי בידך והלה אומר איני יודע, רב הונא ורב יהודה אמרי: חייב, רב נחמן ורבי יוחנן אמרי: פטור. - כדאמר רב נחמן: כגון שיש עסק שבועה ביניהן - הכא נמי כגון שיש עסק שבועה ביניהן. היכי דמי עסק שבועה? - כדרבא. דאמר רבא: מנה לי בידך

והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע, מתוך שאינו יכול לישבע - ישלם".

והיינו, שבמשנתנו נחשב האומר "איני יודע" כ"מודה במקצת", ולכן "משלם" - בכך שחבירו המכיר את האבנים (הטובות יותר) נוטלן.

בכוונת הגמ' שבמקרה דידן האומר איני יודע נחשב כמודה במקצת ניתן לפרש בב' אופנים:

א. צריך להעמיד את המקרה בכך שהאומר איני יודע אכן מודה במקצת מן האבנים השלימות ששייכות לחבירו, ועל חלק נוסף מן האבנים השלימות שחבירו טוען בעלות עליהן אומר שאינו יודע.

ב. אף אם נעמיד את המקרה שעל כל האבנים השלימות שחבירו טוען בעלות עליהן אומר איני יודע, עדיין נחשב מודה במקצת - כיון שמ"מ גם הוא 'מודה' שישנם אבנים כלשהן שאינם שייכות לו, ורק שלא יודע אלו מהאבנים.

והנה הרש"ש כתב 'ופי' הרי"ף והרא"ש דאמר ליה חמשין מינייהו אית לך ואידך חמשין לא ידענא, יש לעיין דלכאורה אף דאמר על כולם לא ידענא מכל מקום גם לפ"ד הדין הוא דיחלוקו והוה ליה כמו מודה במקצת. ועיין ש"ך . . ואולי לזה כוון רש"י במה ששינה לישנא דגמרא שלפנינו כגון ללישנא דכיון".

ותוכן דבריו הוא שמהאופן בו כתבו הרי"ף והרא"ש את דברי הגמ' - שהוסיפו ששינו מלשון הגמ' "והלה אומר אין לך בידי אלא חמישים" ללשון "והלה אומר אית לך בידי (אלא) חמישים", היינו שסוברים כאופן הא' דוקא - שמדובר במקרה מיוחד, והקשה על דבריהם שלכאורה ניתן להבין גם כאופן הב' ומדוע הוצרכו לפרש כאופן הא' דוקא.

וכהוכחה וסימוכין לדבריו הביא את דברי רש"י ששינה מהגרסא הניצבת לפנינו בגמ' - "הכא נמי כגון שיש עסק שבועה ביניהם", וכתב "עסק שבועה וכו'. והכא נמי כיון דמודה במקצת ואמר איני יודע במקצת", שהלשון 'כגון' מדברת על מקרה מיוחד והלשון 'כיון' הינה לפום ריהטא דלישנא, ומשינוי רש"י מלשון הגמ' משמע שסובר כאופן הב'.

ב

ויש לדחות את דבריו בב' אופנים:

א. מצד הגירסא: לאו דוקא שרש"י דייק בענינינו לכתוב "כיון" על מנת שיתאים לאופן הב' - שהרי בגרסאות הקדומות (דבש תמר ובאה"מ) וכתבי יד נמצא כתוב ברש"י "כגון", ואם כן אי אפשר להביא הוכחה שישנו קושי בדברי הרי"ף והרא"ש בעוד וייתכן שגם רש"י פירש כמותם.

ב. מצד הסברא: מסתבר יותר לומר כאופן הא' כיון שהדיון בענינינו אינו על כמות האבנים באופן כללי אותה יקבל כל א' מהצדדים אלא על כמות האבנים המעולות יותר (שלימות וכיו"ב), וא"כ מסתבר יותר לומר שטענת "מודה במקצת" בענינינו היא שמודה לו על מקצת האבנים השלימות ועל השאר אומר איני יודע - כאופן הא', ולא כל הודאתו היא רק במקצת מן האבנים באופן כללי שאינם שייכות לו בעוד באבנים השלימות כופר בכולם - האופן הב'.

ומה שבגירסא שלפנינו שינה רש"י מהגירסא שבגמ' וכתב "כיון" אינו קשה כלל, מכיון שגם לאחר השינוי הרי אינו מחייב את אופן הא' וניתן להבין לשיטתו גם כאופן הב', אך עדיין ניתן להבין גם כאופן הא', ובפרט שכך מסתבר יותר לומר כדלעיל.

"תרי אפמייא הויין"

הת' מנחם מענדל שי' חמילבסקי
קבוצה תשפ"א

בנוגע לזהירות בעירוב בין משפחות מיוחסות ושאינם, איתא בקידושין (עא, ב) "תרת' אפמייא הויין, חדא עיליתא וחדא תתייתא, חדא כשירה וחדא פסולה, ובין חדא לחדא פרסה, וקא קפדי אהדדי ואפילו נורא לא מושלי אהדדי, וסימניך: דפסולתא - הא דמישתעיא מישנית".

וביאר רש"י שם: "חדא כשירה - העליונה. וחדא פסולה - התחתונה. ואפי' נורא לא מושלי אהדיי - כדי שלא יהו רגילים אצלם שלא להתחתן בם. דפסולתא הא דמשתעיא מישנית - וסימן זה יהא בידך שלא טטעה אי זו פסולה הך דמשתעיא בלשון מישן שהיא קרובה למישן ואמר לעיל מישן מיתה".

דהיינו, שהיו שתי עיירות שנקראו בשם אפמייא זו למעלה מזו: בעליונה היו משפחות כשרות ליוחסין ובתחתונה היו משפחות פסולות ליוחסין, ועל מנת שבני התחתונה לא יתערבו בבני העליונה לא הסכימו בני העליה אפילו להשאל אש. והסימן שלא לטעות בין הכשרים לפסולים הוא שבני העיר אפמייא התחתונה הפסולים מדברים בלשון (שפה) 'מישנית', ובני ארץ מישן כולם פסולים - כמאמר הגמ' לעיל "מישן מיתה": "ממזרים גמורים כולם" (רש"י).

והנה, דברי הגמ' הנ"ל באים בהמשך לדבריה אודות כשרותם של בני בבל עליהם הסכימו בגמ' שהינם מיוחסים, ולאחמ"כ מבררת הגמ' עד היכן הם גבולותיה של בבל לענין ייחוס תושביה, ובסיום בירור שואלת הגמ' - "לתחתית בדיגלת עד היכא? אמר רב שמואל: עד אפמייא תתאה" - שהיא אינה מתחום בבל לענין ייחוסין (ומיד ממשיכה הגמ' "תיתי אפמייא הווין וכו'").

ועפ"ז יש להבין מדוע תושבי העיר אפמייא העליונה הם המיוחסים, והרי לכאורה הינם קרובים יותר לבני ארץ מישן שהיתה במזרחה של בבל ומעל ערי האפמייא, ואם כן בני אפמייא העליונה לכאורה קרובים יותר לבני מישן שהיו פסולים כולם וממילא גדול יותר החשש בהם - בני אפמייא העליונה - שיהיו מעורבים בבני מישן (ועל אף קרבתם לבבל, הרי עדיין קרובים גם יותר למישן), ומדוע ייחוסם גדול יותר מבני האפמייא התחתונה?¹⁰

ב

ואולי י"ל הביאור בזה, ובב' אופנים:

א. אמנם אפמייא עיליתא קרובה לארץ מישן יותר מאפמייא תתייתא בקו האווירי, אך ייתכן והדרך מאפמייא תתייתא לארץ מישן היתה קלה יותר ומהירה מאשר הדרך מאפמייא עיליתא.

10) להבנת הסוגיא בשלימות יותר ניתן לעיין בגמ' הוצאת ארטסקול / מסורה (מהדורת שוטנשטיין) קידושין ח"ב ע' 453, במפה המשורטטת ע"פ דברי הגמ' בסוגיא.

ויש לחזק סברא זו ע"פ משנת"ל בגמרא שהווי "קפדי אהדדי ואפילו נורא לא מושלי אהדדי": שכן בפשטות ובמצב זה לבני אפמייא תתייתא היה נח יותר למצוא את צרכיהם בארץ מישן היות ובאפמייא עליתא לא התערבו עמם עד כדי המנעות מלעזור להם ועל כן הדרך לשם הייתה סלולה ומהירה, ומטעם זה הדרך מאפמייא עליתא לארץ מישן היתה פחות מצויה ויותר קשה אף שהיתה קרובה יותר, שכן בארץ מישן היו כולם ממזרים גמורים.

ב. אף אם נאמר שגם הדרך הייתה קצרה, קלה ונוחה יותר מאפמייא עליתא (שכן ההגיון נותן שדרכים בין הערים עומדים בחזקתם רבות בשנים, והדרך היא זו שלכאורה קובעת את מצב הערים והקשר שביניהם ולא להיפך), ניתן עדיין לומר שהשפה שדוברת באפמייא עילאה הייתה כשפת הבבלים, ולמרות הקרבה לבני ארץ מישן היו נושאים ונותנים עם בני בבל שכן היו קרובים אליהם ביכולת התקשורת, לעומת אפמייא תתייתא שאף שהייתה רחוקה יותר ממישן הייתה רחוקה גם מבבל והשפה המדוברת בעיר הייתה שפת המישנים (כפי שהובא בגמ' הסימן לזיהוי בני העיר), ועל כן נשאו ונתנו עם בני מישן, ועל כן הוגדרו כפסולים.

שיטות תוס' ונמוק"י בב' עליות זו ע"ג זו

הת' מנחם מענדל שי' קרוגליאק
קבוצה תשפ"א

א

איתא בריש פירקין"י "משנה. הבית והעלייה, נפחתה העלייה ואין בעל הבית רוצה לתקן - הרי בעל העלייה יורד ודר למטה, עד שיתקן לו את העלייה. רבי יוסי אומר: התחתון נותן את התקרה, והעליון את המעזיבה". והיינו, שאדם הגר בבית ומשכיר העלייה לחברו ונפחתה העלייה וכתוצאה מזה התחתון לא יכול לגור בעלייה הרי כופה העליון את בעה"ב לבנות לו את התקרה מחדש ולבינתים יכול העליון לגור בדירה למטה.

(אלא שבמשנה ישנה מחלוקת האם התחתון בונה כל התקרה, או שהעליון משתתף עמו בחלק מההוצאות, אך לפי כולם יכול לכפות התחתון).

בהמשך, הגמרא מכריחה שמדובר שבשעת ההשכרה שיעבד התחתון גם הבית - שאומר לו עליה שעל גבי בית זה אני משכיר לך, שאז שיעבד בעל הבית את ביתו לעלייה, שכאשר העלייה לא תהיה כשרה לדירה, יוכל השוכר לגור בבית עד שהענין יסתדר.

בהמשך מביאה הגמרא כמה ספיקות ובאחד מהם דנה מה יקרה כאשר למשכיר יש בית עם שתי עליות, אזי כאשר השוכר שכר העלייה העליונה, ברור שבעל הבית יוכל לומר לו לשוכר תגור בעלייה התחתונה - שהרי אתה צריך לעלות מרחק קצר יותר שהדירה כעת נמוכה מבשעבר, אך כאשר השוכר שכר העלייה התחתונה אזי מסתפקת הגמרא האם בעל הבית יוכל לדחות המשכיר לעלייה העליונה - שהרי בשעת ההשכרה נתרצה המשכיר על כך שהבית שלו נמצא בעלייה, או שאין בעל הבית יכול לדחותו לעלייה העליונה ומוכרח לתת לו לגור עמו בבית - שטוען השוכר שנתרצה לעלות רק עלייה אחת (עלייה תחתונה) ולא שתי עליות (עלייה עליונה).

ב

המפרשים שואלים שלכאורה יש לעיין במה מסתפקת הגמרא האם נתרצה לעלות שתי עליות או עלייה אחת והרי כנזכר לעיל צריך שהמשכיר ישעבד לו הבית - בשביל שיוכל לרדת לגור בבית וא"כ בא נראה מה אמר המשכיר בשעת השיעבוד - האם אמר עלייה שתחת עליה זו העליונה אני משכיר לך, שאז ברור שהעלייה העליונה נשתעבדה לו ואין השוכר יכול לכופ את המשכיר לרדת לגור בבית, או שאמר עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך, שאז ברור שהשוכר יורד לגור בבית גם נגד דעתו של בעל הבית (והנקודה בזה היא - האם הדגש בהסכם הוא "עליה זו" או "שעל גבי בית זה").

בנמוקי יוסף מבאר שלגמרא ברור שבמילות השיעבוד נכללת גם העלייה העליונה, משום שכשאומר "עלייה זו שעל גבי בית זה" נכללת גם העלייה העליונה - שגם היא חלק מה'בית', ואעפ"כ עדיין מסתפקת הגמ' האם השוכר יוכל לומר למשכיר אני לא נתרצתי לעלות שתי עליות וע"כ ארד ואגור עמך בבית, או שבמצב כזה אינו יכול לומר שלא נתרצה שהרי נתרצה לגור בעלייה

ולא כ"כ נוגע אם זה עלייה אחת או שתיים. וע"כ המשכיר יוכל לדחות השוכר לעלייה העליונה.

התוס' לעומתו מבאר שספק הגמרא הוא האם עלייה העליונה נכללת במילות השיעבוד - "עלייה שעל גבי בית זה" שהרי שם בית עלייה - שהיא חלק מהבית, או שסוף סוף אינה נכללת ב"שעל בגביית זה" - שהרי היא מעל עלייה זו וא"כ עלייה העליונה לא נשתעבדה לשוכר ולכן בעל הבית לא יוכל לדחותו אליה ויהיה חייב לקבלו לדור בביתו.

ולכאורה קשה בדברי התוס' שהרי הגמרא נסתפקה האם הוא מתרצה לשתי עליות ולא האם זה נכלל במילות השיעבוד?!

ג

לכאורה ניתן לבאר בדא"פ את דברי התוס', שהנה התוס' לא חידש ספק חדש ורק בא להסביר את ההגיון שמאחורי הספק בגמ', שכאשר אני משעבד רכוש מסוים אזי בדרך ממילא האדם אליו החפץ משתעבד סומך על שעבוד זה, ובגלל שעבוד זה הוא מתרצה לקנין.

עפ"ז תובן דעת תוס' בספק הגמרא:

אם נאמר (לצד א' בספק) שהשוכר לא נתרצה לעלות לעלייה העליונה ולכן הוא יוכל לרדת לבית - שהרי לא על עלייה עליונה סמכה דעתו, זהו כיוון שבשעת קנין השכירות עלייה העליונה לא נשתעבדה לו - שבמילים ש'על גבי בית זה' לא נכלל העלייה העליונה, וכיוון שהעלייה העליונה לא נשתעבדה ממילא הוא לא נתרצה לעלות אליה - שנתרצה רק לעלות עלייה אחת ולא שתיים, ואם נאמר (לצד ב' בספק) שהשוכר כן נתרצה לעלות שתי עליות ולכן המשכיר יוכל לדחותו לעליה העליונה - שהרי גם על עלייה עליונה סמכה דעתו, זהו כיוון שבשעת קנין השכירות במילות הקנין נשתעבדה לו גם העלייה וממילא גם עליה סמכה דעתו.

ומובן שתוס' רק מפרש ספק הגמרא ולא מחדש ספק חדש.

וע"פ זה ניתן להסביר את מחלוקתם של תוס' ונמוקי יוסף.

לפי שניהם אם נאמר שבמילות השיעבוד נכללת גם העלייה אזי ברור שבזה נכלל שהשוכר מסכים להתרצות לתנאי השיעבוד, וע"כ יתרצה גם לעלות

לעלייה העליונה, אלא שמחלוקתם של התוס' והנמוק"י זה האם צריך שהשוכר יתרצה לתנאי זה במפורש או שבעצם זה שזה נכלל במילות השיעבוד זה מספיק:

הנמוק"י טוען שצריך שהשוכר יתרצה לעלות לעליה העליונה במפורש ולא מספיק שזה נכלל רק ב'כח' במילות השיעבוד ולכן מסביר שלמרות שברור לגמרא שבמילות השיעבוד נכלל שיעבוד העליונה העליונה - שהרי היא חלק מהבית, עדיין תסתפק הגמרא האם זה מכריח שהשוכר נתרצה לזה או שצריך שיאמר זאת במפורש,

ואילו התוס' טוען שברגע שתנאי מסויים נכלל במילות השיעבוד הרי זה כאילו הוא נאמר בפועל, ולכן זהו גופא ספק הגמרא - האם במילות השיעבוד נכלל העלייה העליונה - שהרי היא חלק מהבית- וממילא נתרצה גם לעלייה העליונה, או שנאמר שבמילות השיעבוד אין נכללת העלייה העליונה - שהרי אינה נכנסת במילים 'שעל גבי בית זה' - שהעלייה התחתונה אינה מעליה - וממילא לא נתרצה לעלות שתי עליות וע"כ אין יכול השוכר לדחותו לעליה עליונה ומוכרח לתת לו לדור עמו בבית.

ובמילים אחרות חולקים מהי הסתפקות הגמרא: האם במילות השיעבוד נכלל ההתרצות רק בכח או גם בפועל - דעת התוס', או שברור שבמילים אלו נכללת התרצות רק בכח והסתפקות הגמרא היא האם נתרצה או לא - דעת הנמוק"י.

ד

והנה, ע"פ הביאור הנ"ל ניתן אולי לתת תוספת ביאור בדברי הגמ' במקום נוסף:

דהנה, הגמרא בתחילת ספק הנ"ל אומרת שברור שכאשר השוכר גר בעלייה העליונה ונפתחה העליה ירד לעליה התחתונה ואינו יכול להכריח את בעל הבית לגור אתו יחד בבית.

ולכאורה ישנם יתרונות דוקא בעליה העליונה ולדוגמא - אויר (וכדמוכח במקומות מסויימים בהם דוקא הקומות העליונות יקרות יותר), ואם כן לכאורה יוכל לטעון השוכר שנתרצה לעלות רק כדי להיות בעליה העליונה ולולי זאת

מעדיף לגור בבית ואינו מתרצה לגור בעליה התחתונה, וקשה מדוע במקרה זה פשוט לגמ' שהוא מתרצה.

אלא שלפי מה שנתבאר לעיל מובן הענין, שכיון שספק הגמ' במקרה שבו גר בעליה התחתונה ונפתחה העליה הוא, האם במילות השעבוד נכללת גם העליה העליונה כיון שהיא חלק מהבית או שאינה נכללת שהרי סוף סוף אינה נכללת ב'עליה זו שעל גבי בית זה' שהרי היא מעליו, ומובן שבמקרה שלנו כיון שגם העליה התחתונה נכללת במילות השעבוד - "שעל גבי בית זה" שהרי ממוקמת מתחת לעליה שהשכיר מובן שבזה אין לגמ' שום ספק שהרי נכללת בוודאות במילות השעבוד, ולכן ברור שנתרצה לרדת לעליה התחתונה שהרי היא נכללת במילות השעבוד.

וההוכחה לכך היא, שאם אכן נאמר שבמקרה שבו הגמ' אינה מסתפקת זהו כיון שברור לה שבזה הוא נתרצה לכאורה תוס' היה צריך לשאול שזה אמור להיות תלוי במילות השעבוד - האם עליה התחתונה נכללת במילות השעבוד או לא כמו ששאל בספק הגמ' לאחמ"כ, ומוכח שברור לגמ' שעליה התחתונה נכללת במילות השעבוד - שאפשר לקרות בה "שעל גבי בית זה", ולכן ברור שהשוכר נתרצה לכך, והספק האם נתרצה או לא מתחיל רק כאשר לא ברור מה נכלל במילות השעבוד (גם העליה העליונה או רק הבית).

מקור לענין הנסירה מאדם הראשון

הת' מנחם מענדל שי' מגור
קבוצה תשפ"א

במאמר ד"ה "כי עמך הסליחה למען תורא"¹ מבאר כ"ק אדמו"ר הריי"צ את ענין ה'נסירה' בעבודת האדם.

ומבאר שם כ"ק אדמו"ר הריי"צ בארוכה² שעבודת הנסירה היא שבירת החומרות והגסות של הנה"ב, עד שנפשו הבהמית וגופו יזדככו, ולאחר מכן יוכל לפעול בהם אור התורה.

ולאחרי שמבאר את ענין הנסירה בעבודת האדם, מביא³ כ"ק אדמו"ר הריי"צ מאמר מהרב המגיד ז"ל⁴ המבאר את ענין הנסירה, ומביא עוד שמקשה שם "היכן מרומזת עבודת הנסירה הנ"ל בתורה. ובמענה לשאלה זו מתחיל כ"ק אדמו"ר הריי"צ לבאר בארוכה היכן מרומזת עבודת הנסירה בתורה.

(1) ספר המאמרים תש"ט ע' 215 ואילך.

(2) סע' ד-ה.

(3) סע' ו'.

(4) נדפס אור התורה.

והנה על קושיא זו - היכן מרומזת הנסירה בתורה, נעמד כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, וכותב בהערה בשוה"ג למאמר: "צ"ע והא כתיב ויקח אחת מצלעותיו . . וי"ל דויקח אין זה כענין הנסירה".

כלומר, שלכאורה קשה דהרי מצינו את ענין הנסירה בתורה במפורש לגבי אדם הראשון וחווה, שבכדי לברוא את חוה היה צריך לקחת את אחת מצלעותיו של אדם הראשון, וזה כענין הנסירה שניסר את אחת מצלעותיו, ומבאר כ"ק אד"ש מה"מ שהכתוב גבי אדם הראשון "ויקח אחת מצלעותיו" אין זה כענין הנסירה.

והנה לאחר שמתרץ כ"ק אדמו"ר הרי"צ היכן מרומז הנסירה בתורה ומביא מהענין של "גורעין ומוסיפין ודורשין", כותב כ"ק אדמו"ר הרי"צ - "כמו כן הייתה הנסירה באדם הראשון".

ולכאורה צריך ביאור, דהרי כ"ק אד"ש מה"מ כותב במפורש שבאדם הראשון אין זה ענין הנסירה ולעומת זאת כותב כ"ק אדמו"ר הרי"צ שכן היה את ענין הנסירה באדם הראשון.

וצריך עיון בהנ"ל.

על אף הגילוי שבאלול - 'אני לדודי'

הת' מנחם מענדל שי' מוזיקנט
קבוצה תשפ"א

א

במאמר ד"ה "אני לדודי ודודי לי" תשכ"ו (ס"ו)⁵ מבאר הרבי כיצד העבודה בחודש אלול היא מצד האדם - "אני לדודי", אף שלכאורה "הגילוי שבאלול הוא לא רק נתינת כח אלא גם מעורר את האדם, דע"י שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם, זה מעורר אותם לשוב בתשובה שלימה":

(5) סה"מ מלוקט ח"ג, ע' רסה.

"ויש לומר הביאור בזה, שהרצון של העם להקביל פני המלך הוא מצד עצם מציאותם. וע"י שהמלך בשדה הוא בשדה, באותו המקום שהם נמצאים הרצון הוא בגילוי. ועד"ז הוא בהנמשל, שההתעוררות לתשובה הבאה ע"י גילוי י"ג מידות הרחמים שבאלול הוא שע"י הגילוי די"ג מידות הרחמים מתגלה הרצון הפנימי דישראל. . וזהו שהעבודה דאלול היא אני לדודי אף שההתעוררות היא ע"י הגילוי מלמעלה, כי הגילוי שמלמעלה הוא רק סיבה שעל ידו מתגלה הרצון הפנימי דהאדם".

ויש להבין בזה, כי לפי המתבאר ניתן לייחס את ההתעוררות והרצון לאדם, אבל לא ניתן לומר שזו "עבודת האדם", שהרי לא עבד על מנת לגלות את הרצון הפנימי שבו אלא בא בדרך ממילא - שמצד התגלות י"ג מדות הרחמים התעורר עצם נשמתו "הרצון הפנימי דישראל", אך הוא לא עבד כדי לגלות את נשמתו וכיצד אפשר לומר שזו "עבודת האדם"!!

ב

ואולי יש לומר הביאור בזה שעבודת האדם היא לא בגילוי עצם נשמתו - הבא אכן ע"י גילוי מלמעלה, אלא בהמשכת הרצון מעצם הנפש לכוחות הגלויים, היינו להתנהג ע"פ הרצון של עצם הנפש.

אלא שאם כן מדוע לא ניתן לומר שהגילוי שמלמעלה הוא זה שמגלה את הרצון הפנימי ללא קשר לאדם כלל, לכאורה ניתן לומר שהגילוי מלמעלה אינו קשר לעצם הנפש, ואינו "רק סיבה" אלא הוא המגלה והמעורר בפועל, וגם אז ישנה העבודה להמשיך את ההתעוררות למעשה?

וכנראה צ"ל שכשהגילוי הוא גילוי אור מלמעלה, אין הפירוש שהוא מעורר רצון בנפש האלוקית ואח"כ תהי' עבודה מצד הנפש הבהמית, אלא שפועל ממילא חלישות בנפש הבהמית וממילא נעשית העבודה קלה יותר, וזה אינו 'עבודת האדם'.

משא"כ בהתעוררות עצם הנפש, הגם שההתעוררות באה שלא ע"י עבודה, אך אין פעולתה באופן שהעבודה נעשית קלה מצד הנפש הבהמית אלא הנפש הבהמית בתוקפה עומדת, וכעת עבודת האדם היא יגיעה להוריד ולהמשיך הגילוי שמאיר בנפש האלוקית לכוחות הגלויים, למעשה.

ואולי ע"פ הנ"ל יומתק ענין נוסף במאמר, דלכאורה, לאור המבואר במאמר - שהגילוי בחודש אלול רק גורם להתעוררות העצמית של האדם המתייחסת אליו, לשם מה נצרכת הנתינת כח מלמעלה על ה'עבודה', והרי כאמור זוהי עבודת האדם - אני לדודי - המתייחסת אליו, ואינה נגרמת מצד נתינת הכח (היינו, שמשמע מהביאור במאמר שנתינת הכח היא דבר נוסף על ההתעוררות העצמית בחודש אלול, ועל מה ניתנת?).

וע"פ הנ"ל אולי יש לומר הביאור גם בזה, שהנתינת כח היא על עבודת האדם להמשיך את ההתעוררות דעצם הנפש לכוחות הגלויים - למעשה.

משל מיראת מלך ליראה עילאה

הת' מנחם מענדל שי' מיפעי
קבוצה תשפ"א

במאמר ד"ה "אני לדודי ודודי לי" תשכ"ו⁶ מביא כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א את המבואר בכ"מ שיראה תתאה היא מאלוקות שבערך לעולמות, ויראה עילאה היא מגדולתו ורוממותו ית' שלמעלה מעולמות.

ומביא משל על יראה תתאה ויראה עילאה - "כי באלול שהמלך הוא בשדה, שבהיותו בשדה לא נרגש הגדלות והרוממות שלו, והיראה אז היא לא מצד הגילוי מלמעלה אלא ע"י עבודת האדם, לכן, היראה אז היא יראה תתאה. ובר"ה כשהמלך הוא בהיכל מלכותו שאז נרגש הרוממות שלו".

ובהערה 24 מביא מסידור עם דא"ח הערה לתיקון חצות, דיראה חיצונית (יראה תתאה) היא "כמו היראה ופחד ממלך גדול ונורא", ויראה פנימית (יראה עילאה) היא יראת בושת "כמו שיש בושא לפני אדם גדול בדורו וצדיק". וממשיך שם "ומזה משמע לכאורה, דיראת המלך (באיזה אופן שתהי') הוא משל על יראה תתאה".

ומבאר: "ולכאורה י"ל הביאור בזה, כי כיון שאין מלך בלא עם, בהכרח שהעם יש לו תפיסת מקום לגבי המלך ולכן אין זה משל על יראה עילאה (ביטול במציאות) מהגילוי דכולא קמיה כלא חשיב".

אך מסיים שם בהסתייגות "אבל בספר המאמרים תרס"ה ובספר המאמרים תש"ח שבהערה 19, יראת המלך הוא משל על יראה עילאה, כי "לגבי גדולת ורוממות המלך אינו תופס מקום כלל וכלל, כי הוא מובדל בערך לגמרי", היינו שישנם מאמרים בהם מובא משל על יראה עילאה מרוממות המלך.

ואולי יש לומר הביאור בזה ע"פ הידוע⁷ שבמלך ישנם ב' בחינות:

ישנה בחינתו העצמית עליה נאמר "מלך בטרם כל יצור נברא", ויחסית לאור זה אכן אין תפיסת מקום לעולמות.

וישנה בחינתו החיצונית עליה נאמר "אין מלך בלא עם", ומצד בחינה זו בהכרח שיש תפיסת מקום לעם - לעולמות - אצל המלך.

וא"כ ניתן לומר שבסידור מבואר רק מצד הבחי' החיצונית שבמלכות, ובשאר המקומות מבואר מצד הפנימיות.

ב' עבודות בבנין המלכות

א' התמימים

א

בענין בנין ספירת המלכות שצריך לפעול בר"ה, נמצאו ב' ביאורים:

א. מבואר בחסידות, שבכל שנה בליל התקדש החג רצונו של הקב"ה למלוך מסתלק, ונגמר לו העונג מענין המלוכה ובזמן זה קיום וחיות העולם הוא רק מחיצוניות הרצון. ומשל לכך, אדם שהולך לעבוד בעבודה שאהובה עליו, והתחיל לעבוד עם רצון חשק וחיות וכו' ואחרי תקופה כבר החשק לכך ירד והוא כבר לא מעוניין בכך אבל בחוזה סוכם שהוא מחויב לעבוד עד שגומר

(7) המשך תער"ב (קהת תשנ"ג), ח"א ע' רלו.

את המלאכה, אז אמנם הוא ממשיך בעבודה אבל זה רק מצד חיצונית הרצון ובלא חשק.

ובנמשל, רצונו של הקב"ה במלוכה הסתלק לשורשו הראשון - בעצמות א"ס, ובפנימיותו כבר אין לו את התענוג בכך, ונשאר רק חיצונית הרצון שזו חיות מצומצמת רק בשביל להחזיק את העולם (וכמו בשעת השינה, שקיום וחיות הגוף אז היא רק מקיסטא דחיותא, שאז חיי הנפש - המוחין והמידות - לא מתגלים, שבשעת השינה מעלות האדם אינם, ורק החיים המוכרחים קיימים ולא החיים המהותיים).

ומכיון שבזמן זה אין רצון פנימי בעולמות גם אין תוצאות - אין חיי אלוקות בעולמות. כלומר, העולם בזמן זה הוא במצב של עילפון ורק החלק החיצוני וההכרחי נמצא. ומכיון שהרצון למלוכה הסתלק ועלה לשורשו בעצמות לכן כדי להגיע לנקודה עמוקה ופנימית זו זקוקים לפעולה שתגיע לשם, והיא הצעקה בקול פשוט דוקא המעוררת את ענין המלוכה, שיתענג מהמלוכה בפנימיות. והצעקה היא זו שפועל מכיון שמגיעה מפנימיות הנפש והנשמה של היהודי ולכן גם חודרת ונוגעת בעצמות א"ס ב"ה.

ב. כפי שמבואר בקבלה (ובכ"מ בחסידות) - המוחין נאצלו מי' קצוות, המדות נאצלו מו' קצוות, ומלכות נאצלה מנקודה אחת (שבעצם מהותה היא נקודה אחת).

על מנת להבין זאת ניתן להביא משל ממלך שהלך לעולמו ולו בן בגיל ג' שנים והוא יורש את אביו והוא המלך על כל העם, וכל מה שיאמר יקיימו העם. שאמנם לינוקא זה ישנה נקודת המלוכה אך היא רק נקודה אחת, ובכדי שהוא יהיה מלך מושלם הוא זקוק לכל הפרטים, ולכן צריכים להביא לו כל מיני חכמים ומומחים שילמדו אותו מוחין - עניני כלכלה ומלחמה, ומדות - יחסי ציבור, מתי צ"ל במידת הכעס ומתי צ"ל במידת הרחמים וכו', וכך מלכותו של הינוקא תהיה בשלימות.

ונקודה זו חזינא בקבלה גבי אדם הראשון וחוה, שאדם הראשון הוא בחי' ז"א וחוה היא בחי' מלכות, שהקב"ה לקח צלע מאדם ובנה את חוה, כלומר, חוה בשרשה היא נקודה אחת ובכדי שיהיה פרצוף שלם היה צ"ל "ויבן", וכך בענין בנין המלכות - ישנה נקודה וצריך לבנות את כל הפרטים, כלו' היא

צריכה לקבל מחכמה שבמלכות את ענין המוחין וז"א שבמלכות היא צריכה לקבל את המידות.

ועוד מבואר בענין זה, נאמר "את(ה) עשית את השמים" וכתב "את" חסר ה', והפירוש בזה הוא שבלייל התקדש החג (ליל ר"ה) בטל התוכן הפנימי שבספירת המלכות וחסר בה את ה' הפרצופים פרצוף אבא, אמא ז"א ומלכות, כלו' ספירת המלכות נשארת במהותה אבל ללא הפרצוף, ריקה לחלוטין ולא מאיר בה כלום.

ולכאורה צ"ב מה הפי' שיש את המלכות אבל אין בה את הפרצוף, או שהיא קיימת או שהיא אינה קיימת?

והנה, בנפש האדם מלכות הוא לבוש התחתון שהוא כח המעשה, ובכוח זה גופא ישנם ב' פרטים - כח המעשה ולבוש המעשה, וצריך ביאור מהו החי' בניהם?

נקודה נוספת: בפ"ג בתניא מסביר שיש לנפש האלוקית ג' לבושים - מחדו"מ, ובפ"ו מסביר שגם לנפש הבהמית יש ג' לבושים - מחדו"מ. וצריך להבין מהו הפשט בכך, והרי יש רק כח מעשה אחד שבה היא נותנת צדקה, מניחה תפילין ושאר המצוות ובאותו כח יכולה לעשות עבירות ח"ו, ומה הפי' שיש את כח המעשה של הנה"ב ויש את כח המעשה של הנפה"א? (וכן בענין לבושי המחשבה והדיבור). והביאור בזה הוא שכח אכן ישנו אחד בלבד, ובאותו כח היד יכול לעשות מצוה ובאותו היד יכול לעשות עבירה ח"ו, אבל יש ענין נוסף שנקרא לבוש המעשה שמתחלק.

פעולת הלבוש היא גילוי, דוגמא לזה - באם האדם יתלבש בבגדי משי יקרים יתגלה לכולם שהוא גביר גדול, ואם יתלבש בלבושי סחבות יתגלה לכולם שהוא עני מרוד. וכוח המעשה גם נקרא בשם לבוש כלו' למרות שכוח המעשה הוא גשמי וחיצוני בכ"ז יש בכוחו לגלות ולבטא את רגשותיו הפנימיים. כלו', יהודי שאצלו הנפה"א היא בהתגברות, במילא כאשר הוא עושה עניני קדושה הוא יעשה זאת עם כל הרגש והחיות מכיון שאצלו לבוש הוא קדוש ואילו כאשר נכשל בעבירה הוא יעשה זאת בלא רגש וחיות מכיון שהלבוש שלו הוא במצב של קדושה. וכן לעומ"ז, יהודי שאצלו הנה"ב בהתגברות כאשר עושה עבירה הוא יעשה זאת עם כל הרגש והחיות ואילו כאשר יעשה מצווה הוא יעשה זאת ללא חשק וחיות, והמעשה עצמו יש בכוח לבטא מה הן רגשותיו.

נקודה זו ניתן לראות גם ב'נגלה דתורה', דקטן אין לו דעת אבל יש לו מעשה, ולכאורה מה הפי' יש לו מעשה, ה"ז פשיטא שהוא עושה? אלא שגם עפ"י תורה יש חשיבות למעשה שלו ואי"ז נחשב למעשה קוף בעלמא. ולדוגמא, העובדה שכלי שנגמר מלאכתו ע"י קטן ראוי לקבל טומאה - מראה שיש חשיבות למעשיו (בשונה מכלי שנגמרה מלאכתו ע"י בהמה שאינו ראוי לקבל טומאה), וא"כ מובן שמעשה קטן קשור לכוחותיו הפנימים ומבטא אותם.

ונמצא מובן, שכשאמרינן שחסר במלכות את ענין הלבוש שמבטא את המהות פי' הדבר הוא שמעשה זה לא קשור לנפש אלא זהו 'מעשה קוף' בעלמא.

כשהרבי מדבר על ענין המעשה עיקר הדגש הוא על המעשה כשלעצמו, ולא על המעשה כמו שהוא מבטא את הכוחות הפנימים, כלו' שגם במעשה קוף בעלמא יש ענין. וא"כ מלכות זהו נקודה אחת ואותה צריך לבנות ולהמשיך בה מוחין ומידות וזה נעשה ע"י עבודת האדם - עבודת הנסירה⁸. ונקודת הענין היא, שצריך להיות "גורעין ומוסיפין ודורשין", בתחילה צ"ל גורעין - לגרוע מהמדות של הנה"ב, אח"כ 'מוסיפין' - להוסיף ולהגביר באותה מידה בנפש האלוקית, ובסופו של דבר "ודורשין" - להמשיך ממדות הנפה"א לנה"ב, להפוך את הנה"ב לקדושה.

והזמן המתאים לכך זהו בעשרת ימי תשובה, שכל יום מבררים מידה אחת ביום הראשון את החכמה ואז חסד וכו', וע"י שהאדם עושה זאת - מברר את הנה"ב - זה פועל שענין זה יהיה גם למעלה, שבכל יום מימי עשרת ימי תשובה ימשך למלכות מידה אחת למלכות וכך המלכות נבנית עד שביוה"כ הבניין נשלם.

ונמצינו למדים ב' ביאורים, והחילוק העיקרי שביניהם:

בביאור הא' חזינא שבכדי לפעול את המלוכה שזהו ענין בעצמות - לעורר בו שירצה ויתענג מהמלוכה - זה מגיע ע"י עבודת פנימית מעצם הנפש - התק"ש בקול פשוט דוקא.

ואילו בביאור הב' חזינא, שאין מדובר שצריך לעורר בו את הרצון הפנימי למלוכה, אלא שמכיון שהכל הסתלק ונשאר רק נקודה אחת - מלכות - צריך להמשיך בה את שאר הט' ספירות ע"י שהאדם מברר את מידות הנה"ב לקדושה

כנ"ל, ונקודת ביאור זה היא שהן למעלה והן למטה אין העיסוק בעבודה של עצם הנפש אלא בעבודה שבתוך הספירות.

ב

ולכאורה צריך להבין מדוע העיסוק הוא דוקא עם המלכות והרי גם שאר הספירות מסתלקות, וכמבואר לעיל שבלייל התקדש החג כל הספירות חוזרות לקדמותם וא"כ מה מיוחד דוקא בספירת המלכות? והביאור בזה, שספי' המלכות שונה משאר הספירות בב' נקודות (מנוגדות):

א - בענין הרוממות: מה שמייחד את המלך היא העובדה שהוא מרומם ומובדל מהעם ולכן כל התנהגותו היא באופן אחר לגמרי, שזהו ענין כתר שבמלכות. וכן בנפש האדם שהיא עצם אחד פשוט וללא שום הגדרה וציור (כמבואר בתניא פנ"א), כלו' כל הכוחות מושרשים בנפש, אבל חסד זה לא הנפש אלא זהו חכמה שבנפש חסד שבנפש כו' כלו' בנפש כלול גם חכמה, מכיון שז"ע של הגדרה כאשר אמרינן שהיא חסד כו' והיא למעלה מזה, אלא הנפש היא מרוממת וכשהיא באה לידי ביטוי אין זה ע"י שהיא משפיעה שכל מבריק או שמשפיע חסד בצורה יוצאת דופן וכדו' מכיון שמידות אלו הם בסופו של דבר הגדרה שז"ע של תחתון, אלא רוממותה מתגלה ע"י דבר שהוא מרומם, שזה המלוכה שהוא מתרומם מכל הענינים הפשוטים והנחותים. כלו' לא שמלכות מושרשת בנפש כשאר הספי', אלא מלכות היא הנפש - הצורה המושלמת ביותר בה הנפש מתבטאת, ומצד נקודה זו המלכות שונה משאר הספי' למעליותא.

ב - בענין ההנהגה: תפקיד המלך הוא להנהיג את העם ולצוותם מה ואיך לעשות, וזוהי ההתבטאות החיצונית ביותר של המלך מכיון שכולה התייחסות לזולת, אמנם גם מידות זהו התייחסות לזולת אבל סו"ס זהו בנפש, ואילו ענין ההנהגה מכיון שזהו דבר כ"כ חיצוני אי"ז קשור לנפש מכיון שמצד הנפש היא רוצה להנהיג ולתקן את עצמה ולכן אדם תקין הוא מתעסק רק עם עצמו ולומד כל מיני חוכמות ומושכלות לעצמו. אמנם חזינא שהרבה אנשים רוצים להיות ראשי ממשלה שרים ומנהלים גדולים אבל כ"ז בעלמא דשיקרא, אבל מצד אמיתית הענין נפש האדם ענינה להתעסק עם עצמה ולא עם הזולת, מכיון שענין ההנהגה זהו דבר כ"כ חיצוני ולא קשור למהות הנפש, ולא שזוהי הדרגה

הכי נמוכה בנפש אלא זהו בקטגוריה אחרת לגמרי שכלל לא שייכת לנפש, ומצד נקודה זו מלכות שונה משאר המידות לגרענותא.

והנה, בענין הא' - שהמלכות מרוממת משאר הספי', הטעם לכך שבמלכות דוקא מתבטא ענין הרוממות זהו מפני ששרשה גבוה ונעלה יותר, כלו' בליל התקדש החג כל דבר חוזר לשורשו הראשון, ספירת החכמה מסתלקת לשרשה הראשון בע"ס הגנוזות (בדרגה הגבוהה) וכן בחסד וכו' שכולם עולות ומתכללות בנקודתן הראשונית, אבל אמנם ספי' אלו נסתלקות ואינם מאירים בעולם אבל אין הפשט שהם כלל לא קיימות אלא הם קיימות בהעלם, אבל הסתלקות ועליית ספי' המלכות לשרשה בעצמות א"ס - כיון ששרשה הוא כה נעלה ובשרשה לא שייך ענין ההתחלקות לכן לא רק שאין היא מאירה בגילוי בעולמות אלא היא התכללה בעצמות בצורה מוחלטת עד כדי שאין לה שום מציאות משלה וישנה רק מציאות העצמות.

וא"כ נמצא מובן מדוע בר"ה הענין המרכזי הוא דוקא ספי' המלכות ולא שאר הספי', מכיון שדוקא ספי' המלכות מתבטלת לחלוטין, ולכן בכדי להמשיכה לא מספקת עבודה רגילה שבסדר השתלשלות אלא זקוקים לעבודה עמוקה ופנימית יותר עבודה מעצם הנפש על מנת 'לייצר' אותה, ואילו שאר הספירות מכיון שאין הם מתבטלות לחלוטין אלא רק שאינם מאירות בגילוי בעולם אבל בהעלם הם כן נמצאות, ובשביל להמשיכם בעולמות א"צ לייצרן אלא לגלותם ובשביל כך מספיק עבודה שבסדר השתלשלות.

(וכן מכיון שסו"ס ענינם של המידות הם להשפיע לזולת, אז הרבה יותר קל להמשיכם לעולם בגילוי מכיון שהם עצמם רוצים זאת ואילו ספי' המלכות מכיון שמהותה זה ענין הרוממות, שהיא גבוהה מכולם ומעצמה אין היא מתעסקת עם הזולת - לכן צריך קודם כל ליצור אותה ואחרי שהיא כבר נוצרה צריך ג"כ לפעול עליה שיהיה ברצונה למלוך).

וכפי שניתן לראות ברבים מדרושי רבותינו נשיאנו לר"ה, שישנם ג' ענינים בשופר: א. המצווה. ב. תשובה. ג. תמליכוני, שזהו הענין העמוק ביותר. שאמנם ענין התשובה הוא למעלה מכל הכוחות ולמעלה מהשתלשלות וכו' אבל סו"ס זהו עדיין תנועה בנפש, ואילו ענין ד'תמליכוני' זהו עבודה שמעצם הנפש שאותה צריך לגלותה, כלומר שזקוקים לעורר נקודה בעצמות ולכן זקוקים לעורר בנו את עצם הנפש - את היחידה, ולא מספיק ענין דגורעין ומוסיפין מכיון שסו"ס לעומת העבודה ד'תמליכוני' זוהי עבודה שבסדר השתלשלות,

אלא ע"י שיהודי מעורר את עצם נפשו שזהו עצם אחד עם קוב"ה הרי הוא פועל את גילוי המלכות, וזה נפעל דוקא ע"י תקיעת שופר.

ולאידך חזינא דהמלכות שונה משאר הספי' לגריעותא, בענין ההנהגה שזהו דבר חיצוני ביותר שלא מצינו כדוגמתו בשאר הספי', כל' מכיון שאין בכך שום שלימות בנפש אלא זהו ענין חצוני גרידא ורוצה רק להתעסק בעצמו שזהו שלימות אמיתית בנפש לכן הוא לא מעונין במלוכה כלל ובכדי לפעול שירצה בפנימיות את ענין ההנהגה צריך לפעול שזה כן יהיה ענין פנימי שמשלים ומתקן את הנפש ובלא זה חסר בשלימות הנפש.

והדרך לפעול זאת היא כנ"ל במשל הינוקא שנעשה מלך, שבתחילה יש בו רק פרצוף אחד - פרצוף המלוכה, ובכדי שיהיה מלך בשלימות הוא זקוק לשאר הפרצופים, וע"י שילמד ענינים אלו יהיה לו בשלימות פרצוף המוחין ופרצוף המידות ואז יוכל להנהיג את העם בשלימות, אבל מכיון שענין המלך זה להנהיג את העם ולהשפיע להם נמצא שענין ההנהגה נעשה אצלו בפנימיות עד שנעשה חלק משלמות הנפש, כלומר, ההנהגה מהווה לבוש וכלי להעביר את חכמתו ורצונו של המלך, שהעם יחיו את חיי המלך ויקבלו מחכמתו ומחסדיו.

ובנמשל, זה שיש להקב"ה עולם עם מלאכים שרפים חיות עופות וכו' אי"ז הפנימיות שלו כביכול, ובנ"י צריכים לפעול שהעולם יהיה עולם כזה שמאירים בו רצונו וחכמתו ית' וכל עניניו הפנימים יהיו בעולם. וכאשר נעשה אצלו שלימות בנפש כביכול אז ענין ההנהגה נהפך לענין פנימי, כל' אמנם כח ההנהגה גרידא זהו"ע חיצוני אבל ברגע וזה נעשה לבוש, לבוש מגלה את הפנימיות שבנפש, וענין זה נפעל ע"י עבודת הנסירה, גורעין מוסיפין ודורשין, שבכל יום מעשרת ימי תשובה מבררים מידה אחת לקדושה וכן משפיעים שזו תהיה מדותיו של הנה"ב, ואז זו תהיה עבודה של למעלה שבכל יום ישפיעו למלכות מידה אחת אחת עד שביוה"כ הבניין והמלכות יהיו בשלימות.

וא"כ חזינא די'ש ב' סוגי עבודה:

א. עבודת ר"ה, עבודה מעצם הנפש בכדי להמשיך את המלכות מעצמות שזה נעשה ע"י התק"ש בקול פשוט.

ב. עבודת עשרת ימי תשובה - עבודה את הכוחות הגלויים שבנפש, שצריך להמשיך למלכות את שאר הספירות ואז המלכות תהיה בשלימות וזה ע"י עבודת גורעין מוסיפין ודורשין בכל יום מימי עשרת ימי התשובה.

הוספות

"ויספרו מעשיו ברינה"

רשימת סיפורים וזיכרונות מכ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח מפי שליח כ"ק אד"ש מה"מ בקאנעטיקעט ומנהל קמפוס הישיבה, הרה"ח ר' שלום דוב בער שי' הכהן שטאק

"אבער ער איז דאך א כהן!"

נולדתי בל' ניסן תש"ז כך שיום ה'אופשרניש' שלי חל בל"ג בעומר תש"י. היה זה תקופה קצרה לאחור הסתלקות כ"ק אדמו"ר הריי"ץ וטרם קבלת הנשיאות ע"י הרבי באופן רשמי וגלוי. בהשתדלות סבי הרה"ח ר' שלמה אהרן קזרנובסקי זכיתי והייתי הילד הראשון שהרבי גזז את שערותיו. המעמד המיוחד נערך בחדרו של הרבי הריי"ץ כשהרבי מכניס אותי וילד נוסף אל חדר היחידות של הרבי הריי"ץ בזה אחר זה וגוזז שם את שערותינו.

בכניסה לחדרו של הרבי הקודם נטל הרבי אותי ראשון לצורך הכנסתי פנימה אולם אז אביו של הילד האחר פנה אל הרבי בבקשה שייקח אותו קודם באומרו "ער איז דאך אלטערער" [= הוא הרי מבוגר יותר] בהיות שבנו נולד מספר ימים לפני - בכ"ז ניסן, תגובתו של הרבי הייתה: "אבער ער איז דאך א כהן!" [= אבל הוא הרי כהן]. היה זה טרם קבלת הנשיאות כשעדיין לא שררה בקרב כלל החסידים הקבלת על וההתבטלות הנדרשת בפני הרבי והלה התעקש וחזר על דבריו שוב באומרו "אבער ער איז דאך אלטערער". הרבי חזר על דבריו שוב: "אבער ער איז דאך א כהן" והכניסני פנימה אל חדר הרבי הקודם וגזז את שערותיי כשרק לאחור מכן הכניס את הילד הנוסף המבוגר יותר...

מנהג הספרדים

קודם הבר מצווה שלי בתש"כ נכנסתי ליחידות לחדרו הק' של הרבי יחד עם הוריי וסבי וסבתי להתברך מפי קודשו של הרבי לרגלי הכניסה לעול מצוות.

זוכר הנני את ברכתו הק' של הרבי שהרעיף עליי במעמד זה, ברכה מיוחדת ולא שגרתית וזה היה לשון קודשו: "סאיז א מנהג ביי ספרדים אז דער בר מצווה בוחער איז א כהן ווינטעש מען אים אז זאל טאן די עבודה אין בית המקדש" [ישנו מנהג אצל הספרדים, כשבחור הבר מצווה הוא כהן, מברכים אותו שיעשה את העבודה בבית המקדש].

”מדארף האבן זיינע ברכות”

בקשר עם שני הסיפורים הקודמים שמראים את היחס מיוחד של הרבי לכהנים נזכר הנני בסיפור נוסף שאמנם לא אירע עימי עצמי אלא עם הוריי כשגם בו ניכר היחס המיוחד הנ”ל. בשנים הראשונות היה הסדר שבכניסה ליחידות של הבעל לרגלי יום הולדתו הייתה נכנסת עימו גם רעייתו וכן להיפך, אולם בשלב מסויים השתנה הסדר ורק בן הזוג שלו הייתה יום הולדת היה נכנס לבדו.

באחת מהשנים הללו נכנסה אמי ליחידות לרגלי יום הולדתה ובהתאם לנוהג זה נכנסה לבדה ללא אבי. מיד עם כניסתה פנה אליה הרבי ושאל ”וואו די מאן” [=איפה הבעל] והיא השיבה שלא נתנו לו להיכנס בהתאם לנוהל החדש למשמע הדברים הגיב הרבי: ”ער איז א כהן, מען דארף האבן זיינע ברכות. מען זאל אים אריין לאזן” [=הוא כהן, זקוקים לברכות שלו, שיכניסו אותו].

למשמע הדברים יצאה אמי מגן עדן העליון וקראה לאבי באומרה למזכירים שהרבי עצמו ביקש שיאשרו לו להיכנס וכך המשיכה היחידות כשאבי מצטרף אליה...

מאמינים ברבי או ברופאים?

סבתי הרבנית קזרנובסקי הייתה בתו של החסיד ר' אשר ניקולייבער והכירה את הרבי והרבנית עוד מילדות. בהיותה בגיל 10 היא השתתפה בברית של הרבי וכו' וכו' ובינה ובין 'בית הרב' שרר קשר מיוחד. היה זה בתשכ”ט כמדומני, היא כבר הייתה מבוגרת וחולה ונדרשה לעבור ניתוח רציני ומסובך שלגבי מידת הצלחתו היו הרופאים 'פסימיים' כשהם הביעו את חששם שהיא לא תקום ממנו.

לפני הניתוח היא נכנסה עם סבי ליחידות ובהיותה מכירה את הרבי באופן אישי היא ערכה מעין 'פרידה' מהרבי לפני שהיא עוזבת את העולם.. למשמע דבריה הגיב הרבי ברוגז: ”וואס רעדט איר?! אין וועמען גלייבט איר, אין וואס די דוקטורים זאגן אדער אין וואס איך זאג? איך זאג אז איר וועט זיין געזונט!” [=מה אתם מדברים? במה אתם מאמינים, במה שהרופאים אומרים או במה שאני אומר, אני אומר שאתם תהיו בריאים!]

ואכן כדברי הרבי סבתי המשיכה לחיות עוד שנים רבות אחר כך כשהיא נלקחה לבית עולמה רק ב”א ניסן תשמ”ז בגיל 95, תנצב”ה.

“שוין גענדיקט די שליחות”

כמתואר בסיפור הקודם סבתי האריכה ימים ונפטרה בי"א ניסן תשמ"ז. לפטירתה קדם משפט שהשמייע הרבי באוזני אימי ערב פטירתה - משפט שהובן לאחר מעשה במשמעות נוספת ומצמררת, וזה דבר המעשה:

אמי אז שהייתה בגיל ישיש סבלה רבות מבעיות בריאותיות שונות חמורות עד שממש כשל כוח סבלה. בערב י"א ניסן היא שלחה את אימי אל הרבי בבקשה שכשל כוח הסבל והיא אינה יכולה עוד להמשיך לחיות כך וכו' וטוב מותה מחייה.

בדיוק באותו יום לאחר ברכת החסידים אותה מסר ר' זלמן גוראריה פתח הרבי בשליחה ארוכה בסופה הודיע במפתיע שיחלק דולר א' לכאו"א ע"מ לפדותו לא יאוחר מערב פסח בעניין הקשור לקמחא דפסחא. החלוקה המיוחדת התקיימה ככלל יום א' בהול ובמעמד זה עברה אמי ומסרה את השליחות מסבתי כ'מצווה ועומדת' והנה תוך כדי שמדברת ומוסרת היא את השליחות של הסבתא קוטע הרבי את דבריה באומרו: “שוין גענדיקט די שליחות” [=ככר הסתיימה השליחות] כשבאותם רגעים הובן שכוונת הדברים לגבי השליחות של אמי מסבתי.

למחרת כשהסבתא הלכה לבית עולמה וסיימה את שליחותה בעלמא הדין הובן משפטו של הרבי במשמעות נוספת...

“קיבל ב.. ושואל ב..”

באחת השנים במעמד חלוקת כוס של ברכה (במוצאי אחרון של פסח כמדומני) העניק לי הרבי בקבוק יין. אני לא ידעתי עבור מה קיבלתי את הבקבוק. לאחר כמה חדשים כתבתי על כך לרבי ושאלתי במה זכיתי לקבלת הבקבוק ומה מוטל עלי לעשות בקשר לזה. כעבור זמן מה יצא מענה קודש מיוחד של הרבי כתשובה וזה היה תוכנו:

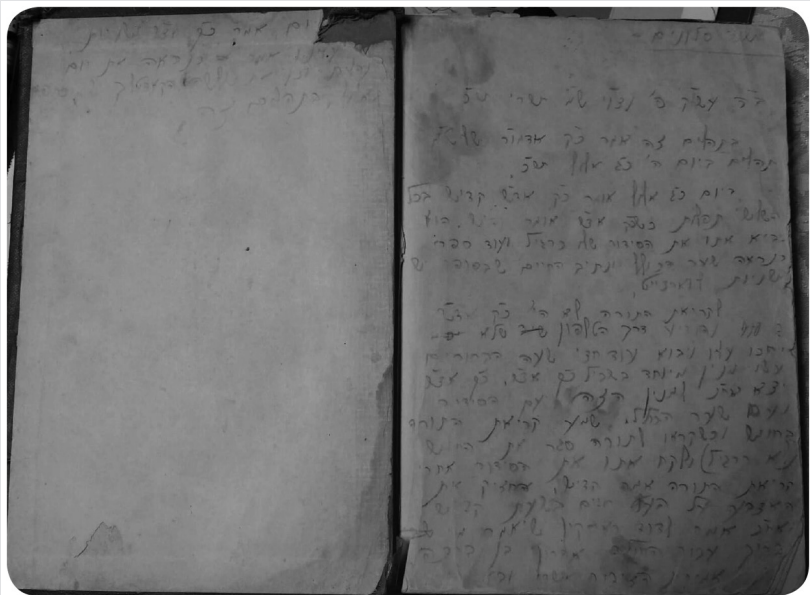
הרבי הקיף את המילים ממכתבי בהם כתבתי על המועד בו קיבלתי את הבקבוק וכתב על ידם (תוכן) “קיבל ב..” והקיף את תאריך המכתב - שהיה כמה חודשים לאחמ"כ - וכתב על ידו “שואל ב..” בהמשך המענה הסביר הרבי את סיבת נתינת הבקבוק עבור רישום ילדים לאות בספרי התורה של ילדי ישראל.

כ"ג אלול תש"כ – רשימה מיוחדת בפרסום ראשון

מידי שנה נוהג כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לומר קדיש ביום כ"ג אלול לרגל יום ההילולא של סבו הרה"ג הרה"ח וכו' ר' מאיר שלמה ינובסקי (מהיושבים אצל אדמו"ר מהר"ש, ורבה של ניקאלאייעב). לפנינו רשימה נדירה ממעמד אמירת הקדיש בבוקר כ"ג אלול תש"כ - רשימה אותה כתב ר' משה סלונים ע"ג התהלים בו השתמש כ"ק אד"ש מה"מ בהזדמנות זו בהם זכה ר' משה. וזאת למודעי כי כמה תיבות בצילום הרשימה אינם ברורות או שנמחקו וכיו"ב וע"כ הפענח הינו ללא אחריות.

הרשימה המיוחדת הרואה בזה אור לראשונה, הינה מארכיון 'המכון להפצת תורתו של משיח' ונמסרה לפרסום באדיבות זוגתו של ר' משה תחי'.

***

ב"ה ערב שבת קודש פרשת נצבים וילך שבת מברכים תשרי תש"כ.
 בתהלים זה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א תהלים ביום ה' כ"ג אלול תש"כ.
 ביום כ"ג אלול אומר כ"ק אדמו"ר שליט"א קדיש בכל השלש תפילות.
 כשכ"ק אדמו"ר שליט"א אומר קדיש הוא מביא אתו את הסידור שלא
 כרגיל ועוד ספר כנראה 'שער הכולל ונתיב החיים' שבסופו יש משניות
 ליארצייט.

לקריאת התורה לא היה כ"ק אדמו"ר שליט"א ב-770 והודיע דרך
 הטלפון שלא יחכו עליו ויבוא עוד חצי שעה.

הבחורים עשו מנין מיוחד בשביל כ"ק אדמו"ר שליט"א. כ"ק אדמו"ר
 שליט"א יצא ? למנין הזה עם הסידור ועם שער הכולל, שמע קריאת
 התורה בחומש וכשקראו לתורה סגר את החומש (לא כרגיל) ולקח אתו
 את הסידור.

אחר קריאת התורה אמר קדיש, החזיק את האצבע על העץ חיים
 בשעת [ה]קדיש, ואחר כך אמר ל[ר'] דוד ראסקין שיאמר 'מי שברך'
 עבור החולה אהרון בן ברכה.

בשעת אמירת הציבור 'אשרי' 'ובא לציון' ו'שיר של יום', אמר כ"ק
 אדמו"ר שליט"א משניות ובשעת עלינו אמר כנראה את [ה]יום בתהלים
 וכן את שלושה הקאפיטלך שמוסיפים באלול, בתהלים זה.

*

יומן חודש אלול תשל"ג – פרסום ראשון

לפנינו יומנו של הרב עזרא מפעי שי' מחדש אלול תשל"ג אותו כתב בהסתופפו בחצרות קודשנו בשנת ה'קבוצה' שלו שהחלה בניסן תשל"ג ותמה בניסן תשל"ד. בהכנת היומן לדפוס הושמטו ממנו קטעים אישיים ופרטים שונים שאינם נוגעים ישירות לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א או ל'אוירת בית חיינו'.

יומן זה המתפרסם כאן לראשונה נמסר לידינו בהשתדלות אחינו לספסל הלימודים דקבוצה תשפ"א התמים מענדי מיפעי שי' ותודתנו הרבה נתונה לו על כן.

***

יום שלישי ר"ח אלול תשל"ג

הרבי שליט"א יצא לקריאת ספר תורה ומתי שחזר מעל יד התיבה לסטנדער המשיך לעיין בחומש ולא קרא בתהילים ואפילו לא נגע בו.

תפילת מנחה עם הרבי שליט"א בשעה 3:15. הרבי שליט"א יצא מחדרו הקדוש ונסע לבית בשעה 6 וחזר מהבית בשעה 7.

לאחר סדר חסידות בשעה 9:30 תפילת ערבית עם הרבי שליט"א.

יום רביעי ב' דר"ח אלול תשל"ג

הרבי שליט"א יצא מחדרו הקדוש לקריאת ספר תורה והנחתי היום את החומש והרבי שליט"א עיין בו במשך כל הקריאה.

תפילת מנחה עם הרבי שליט"א בשעה 3:30. לאחר התפילה עמדו שני ילדים צרפתים ליד גן עדן התחתון וכן שני בנות והרבי שליט"א בירך אותם לנסיעה טובה.

הרבי שליט"א נסע לבית בשעה 6:20 וחזר בערך ב 7:15.

לאחר סדר חסידות תפילת ערבית עם הרבי שליט"א בשעה 9:30. לאחר התפילה בשעה 10 ראיתי את המכונית של הרבנית וכן ראיתי את הרבנית שבאה מביקור אצל אחותה, אשתו של הרש"ג. [הרבנית] ירדה מהמדריגות של הנשים וראיתי אותה ונכנסה לרכב והפעילה את הגז קצת בחוזקה ונסעה לכיוון אולבני בכביש החד סטרי.

יום חמישי ב' אלול תשל"ג

הרבי שליט"א יצא לקריאת ספר תורה.

תפילת מנחה עם הרבי שליט"א בשעה 3:15. לאחר התפילה מתי שהרבי שליט"א גמר להתפלל אמר לכמה צרפתים משהו. אחד מהם אמר לי שהרבי שליט"א אמר לו "שנה טובה ונסיעה טובה" ואמר לי עוד שהרבי שליט"א אמר לו עוד כמה מילים אלא שהוא לא הבין. הרבי שליט"א דיבר איתם בצרפתית.

הרבי שליט"א נסע לבית בשעה 5:40 וחזר בשעה 6:42.

לאחר סדר חסידות תפילת ערבית עם הרבי שליט"א.

יום שישי ג' אלול תשל"ג

תפילת מנחה עם הרבי שליט"א בשעה 7:30 בערך.

השבת חצו את 770 לצורך הריסת קיר המזרחי לצורך הרחבת בית הכנסת.

תפילת ערבית בשעה 8:20 בערך. בתפילת ערבית הרבי שליט"א הזיז את הסטענדער לכיוון החזן.

יום שבת ד' אלול תשל"ג

תפילת שחרית בשעה 10. בקריאת התורה 5 חתנים עלו לקריאה.

תפילת מנחה של שבת בשעה 7. לאחר התפילה בשעה 8:17 דקות בדיוק הרבי שליט"א יצא מחדרו הקדוש והתפללו תפילת ערבית. לאחר התפילה כחצי שעה, הרבי שליט"א יצא מחדרו הקדוש.

התקיימה התוועדות עם ר' רסקין ב770 באולם למטה.

יום ראשון ה' באלול תשל"ג

בשעה 3:15 הכינו את התיבה בצד האולם וכן הכינו את הספסלים עם השולחנות היות שהילדים מהקעמפ יבואו להתפלל מנחה עם הרבי שליט"א.

1500 ילדים הגיעו וכבר אני תפסתי לי מקום ליד העמוד היות והיה חשש שהרבי שליט"א יחלק לילדים 25 סנט כמו שהיה בפעם הקודמת. הדחיפות היו מאוד חזקות וכשלושה פעמים זזנו מעל יד העמוד אחורה על הודעה שהרבי שליט"א כבר בא.

לפני שהרבי שליט"א ירד להתפלל אחד מהמדריכים של הילדים קרא מכתב שיצא כרגע מהרבי שליט"א והילדים שרו מספר שירים ביניהם "פרח בימיו צדיק".

תפילת מנחה התחילה בשעה 5 בערך. כשהרבי שליט"א נכנס היה באיזור שלי ממש שיא הדחיפות וכחצי מטר הייתי רחוק מהרבי שליט"א בשעה שנגע בפרוכת לפני שיעמוד ליד הסטענדער בבימה.

בתפילת מנחה הילדים בקדיש אמרו "אמן" וכן "אמן יהא שמייה רבא" בניגון ובחזרת הש"ץ ענו כולם "אמן" בקול רם ובניגון. בקדושה לא ניגנו אולם ב'מודים דרבנן' הילדים ניגנו והרבי שליט"א היה כורע עד שהילדים סיימו להגיד 'מודים דרבנן'.

ב"עלינו לשבח" הילדים ניגנו את הפסוק "אל תירא מפחד פתאום" וכו'.

בשעה שהילדים אמרו "אמן" ו"אמן יהא שמייה רבא" בקדיש האחרון הרבי שליט"א ניגן עם הילדים ביחד.

בסוף התפילה, המדריך דיבר לפני הילדים והרבי שליט"א נשען על הסטענדער לכיוון הילדים, והרבי שליט"א הסתכל על כל הילדים והמדריך אמר שהילדים נתנו לרבי שליט"א מתנה מספר ג"ן אלף משניות בע"פ שלמדו 150 ילדים כשכל ילד למד כ-350 משניות במשך 9 שבועות.

לאחר שגמר המדריך לדבר כל הילדים התחילו לשיר את השיר "פרח בימיו" וכו' והרבי שליט"א חיך ועשה תנועה בידו הקדושה וירד מהתיבה ומיד זזנו אחורה והרבי שליט"א התקרב לפרוכת ונגע בה ועלה לחדרו הקדוש.

הרבי שליט"א יצא מחדרו הקדוש ונסע לבית בשעה 6 ואף אחד לא הרגיש - בשעה שהרבי שליט"א יצא ה. אמר לי שהרבי שליט"א יצא בערך בשעה 6 - והרבי שליט"א חזר בשעה 7. בשעה 7:30 בא אוטובוס לקחת ילדים שהיו בתפילת מנחה לפילדלפיה מרחק מניו יורק כשעתיים.

לאחר סדר חסידות תפילת ערבית עם הרבי שליט"א בשעה 9:30.

יום שני ו' אלול תשל"ג

היום נערכה חגיגה ליום השנה לשחרורם [של השחורים] מעבדות וכל איסטערן פארקוואי נסגר לתנועה והיה מלא וגדוש שחורים.

הרבי שליט"א יצא לקריאת ספר תורה.

תפילת מנחה בשעה 3:15.

הרבי שליט"א נסע לבית בשעה 6:07 וחזר בעשה 7:17. מתי שהרבי שליט"א בא הייתה מכונית עומדת איפה שהמכונית של הרבי שליט"א חונה [בדרך כלל], והרבי שליט"א ירד כשני מטרים רחוק מהמקום שיורד כל הזמן. ומתי שהרבי שליט"א הגיע ליד הדלת של 770 הסתכל לאחור ובאותו זמן היו השחורים שרים בתזמורת.

לאחר סדר חסידות תפילת ערבית עם הרבי שליט"א בשעה 9:30. לאחר התפילה התקיימה ב770 'שבע ברכות'.

יום שלישי ז' אלול תשל"ג

תפילת מנחה עם הרבי שליט"א בשעה 3:15.

בתפילת ערבית הרבי שליט"א לא יצא - פעם ראשונה ממתי שבאתי לחצר הרבי שליט"א. לאחר התפילה הייתה ליד 770 חופה.

יום רביעי ח' אלול תשל"ג

תפילת מנחה עם הרבי שליט"א התחילה בשעה 3:20.

מתי שהרבי שליט"א יצא לאחר תפילת מנחה עמד רב אחד ליד הדלת של גן עדן התחנתן והרבי שליט"א בירך אותו (כנראה שהוא נוסע).

תפילת ערבית בשעה 9:40.

יום חמישי ט' באלול תשל"ג

הרבי שליט"א יצא לקריאת התורה ושמתי חומש ותהילים והרבי שליט"א עיין בחומש (דברים) וכן קרא בתהילים.

תפילת מנחה בשעה 3:15.

לאחר סדר חסידות תפילת ערבית עם הרבי שליט"א בשעה 9:30.

יום שישי י' באלול תשל"ג

תפילת מנחה עם הרבי שליט"א בשעה 7:30 בערך. תפילת ערבית בשעה 8:30 בערך.

יום שבת

תפילת שחרית בשעה 10.

בקריאת התורה היו מספר חתנים ומספר סוכריות עפו על הקיר סמוך לרבי שליט"א וכן שני חבילות עפו ונחו בקרן זוית אחרי הסטענדער של הרבי שליט"א ומתי שהרבי שליט"א עלה למפטיר הוציאו את החבילות והסוכריות.

תפילת מנחה בשעה 7 בערך, תפילת ערבית בשעה 8:30.

לאחר תפילת ערבית קידוש לבנה מיד והייתי קרוב לרבי שליט"א.

לאחר הקידוש לבנה כ-15 דקות הרבי שליט"א נסע לביתו.

יום ראשון י"ב אלול תשל"ג

הרבי שליט"א בא מהבית בשעה שאנחנו כבר גמרנו תפילת שחרית וד.מ. [אחד מתלמידי הקבוצה] היה אוחו בתקיעת שופר בתקיעה האחרונה והרבי שליט"א עבר באותו רגע ונכנס לחדרו הקדוש ובאותו רגע ד.מ. הפסיק את התקיעות וייתכן שהרבי שליט"א ראה את ד.מ. בשעה שתקע.

הרבי שליט"א קרא האח של בעל המקווה ז"ל ר' פרץ לפני תפילת מנחה ונכנס ליחידות, וקצת התעכבה תפילת מנחה. תפילת מנחה עם הרבי שליט"א בשעה 3:20.

התפללנו תפילת ערבית עם הרבי שליט"א בשעה 9:30.

יום שני י"ג אלול תשל"ג

הרבי שליט"א יצא לקריאת ספר תורה ומתי שהרבי שליט"א ניגש לעמוד 'שלישי' מתי שהגיע מול איפה שרסקין הקורא בס"ת הרבי שליט"א נתן מכה בספסל שעמד בסמוך - כנראה היה צר בין הספסל לבין רסקין.

הרבי שליט"א נסע היום לאוהל.

תפילת מנחה עם הרבי שליט"א בשעה 8, תפילת ערבית בשעה 8:45. לפני תפילת ערבית נתן הרבי שליט"א צדקה לעני.

ראיתי את הרבי שליט"א מתי שיצא מחדרו הקדוש ונסע לבית כחצי שעה אחרי תפילת ערבית.

יום שלישי י"ד אלול תשל"ג

בסיום תפילת שחרית הרבי שליט"א בא מהבית ונכנס לחדרו הקדוש.

תפילת מנחה בשעה 3:15.

לאחר סדר חסידות תפילת ערבית בשעה 9:30. באמצע התפילה מתי שהחזן סיים "ה' אלוקיכם אמת" אף אחד כמעט לא הרגיש שהחזן סיים והרבי שליט"א הפנה את ראשו הקדוש כלפי החזן שיגיד "ה' אלוקיכם אמת" ולא אמר והרבי שליט"א הפנה את ראשו עוד פעם והחזן לא אמר והרבי שליט"א סיים את קריאת שמע וחיכה לחזן וכן כולם חיכו לחזן ופתאום שמענו את החזן אומר "לך ענו שירה בשמחה רבה" וכו' ומיד הרבי שליט"א וכולם המשיכו "אמת ואמונה".

צילום היומן
סי"ו אלול תשל"ג

גשמה 3¹⁵ היה שלט"א יבוא להחזן ונסע למוהל
 מה שהיה שלט"א יבוא מהלך החזן לבי שיהיה
 היה שלט"א יבוא קהל ויבאו מה הלל והיה שלט"א
 הלך לבי לעבודתו ויבואו בידו הקדושה לקרן של
 רבני רבני רבני מה שהיה שלט"א נוסע למוהל
 היה שלט"א רגל וישב מידה שלד שהתקל וישב והוא
 מה שהיה שלט"א נוסע מה שישב בגבנו ויהיה יתנו ויהיה
 סדר נכונה יבואו מה סדר מהי סדר נכונה מה
 רבני/מוחי הסידי מהלך תבוא מהמה בשלד
 ויהיה מה שהיה שלט"א נכנס לסידי ויהיה מה שהיה
 שלט"א מה מה הקריה הוא רבני החזן ויהי שהיה
 שלט"א הלך מהלך יבואו הקדושים מה שהיה שלט"א
 נכנס להלך משהלך מהלך מהלך מהלך מהלך

יום רביעי ט"ו באלול תשל"ג

בשעה 3:15 הרבי שליט"א יצא מהחדר ונסע לאוהל. מתי שהרבי שליט"א יצא מגן עדן התחתון, לפני שיצא, יצא קליין ופתח את הדלת והרבי שליט"א הלך עד למכונית ולוקח בידו הקדושה שקית של פדיוני נפש. מתי שהרבי שליט"א נוסע לאוהל הרבי שליט"א תמיד יושב [ליד] איפה שהנהג יושב. וראיתי מתי שהרבי שליט"א ישב במכונית פתח איזה ספר כנראה מענה לשון או ספר אחר.

תפילת מנחה בשעה 8. מתי שהרבי שליט"א נכנס ל770, ראיתי מתי שהרבי שליט"א מניח את השקית בגן עדן התחתון ואיך שהרבי שליט"א הלך ליטול ידיו הקדושות. מתי שהרבי שליט"א נכנס להגיד "אשרי" אף אחד לא עמד חזן אולם בסוף ניגש רב אחד זה שמסדר את השידורים [של] שיחותיו של כ"ק אדמו"ר שליט"א ברדיו [ר' יוסל' ויינברג].

בסוף "עלינו לשבח" מתי שהחזן אמר "ה' אחד ושמו אחד" שהה קצת - כנראה שחשב שמישהו יגיד קדיש, אולם אף אחד לא אמר והוא אמר אח"כ בעצמו את הקדיש וכשסיים החזן את הקדיש אז הרבי שליט"א עשה תנועה בראשו הקדוש שיבוא [החזן] אחריו אולם החזן וכולם הבינו שהרבי שליט"א התכוון בתנועת ראשו הקדוש שלא צריכים קדיש אחרון אולם הרבי שליט"א אמר לר' גרונר שיקרא לרב זה שמסדר את השידורים שעמד חזן וכל הזמן עד שבא הרב הזה עמד הרבי שליט"א מול הכניסה של גן עדן העליון והדלת הייתה פתוחה והרבי שליט"א דיבר איתו בערך דקה אחת ומיד הרב הזה יצא והלך לכיוון ברוקלין ולא דיבר מאומה. והרבי שליט"א דיבר איתו כל הזמן מול גן עדן העליון.

כעבור 10 דקות בערך הרבי שליט"א יצא ונסע לביתו - מהר היום (בד"כ זה כעבור חצי שעה בערך).

יום חמישי ט"ז אלול תשל"ג

היום למדנו בחובבי תורה עקב כנס רבנים שהיה בנוגע להרים את רמת הישיבה בחב"ד.

תפילת מנחה בשעה 3:15.

בשעה 6:30 נסענו לשדה התעופה ונפגשנו עם י.מ. ומ.מ. וההרגשה הייתה מאוד טובה ונסענו ל770. נכנסנו למשרד וכתבו שניהם פתק לרבי שליט"א שהם הגיעו לרבי שליט"א.

תפילת ערבית בשעה 9:30. י. ומ. התפעלו מאוד בשעה שראו את הרבי שליט"א. לאחר התפילה הרבי דיבר עם אדם אחד והרבי שליט"א דיבר איתו 5 דקות.

יום שישי י"ז באלול תשל"ג

הלכתי לתפילת מנחה בשעה 6:30 בערך ובשעה שהלכתי ירד גשם כל הזמן כשהגעתי ל770 נזכרתי ששכחתי את המפתחות של התא וחזרתי פעם שניה בגשם. תפילת מנחה בשעה 7 בערך.

תפילת ערבית בשעה 8 בערך. היה מאוד צפוף.

יום שבת ה"י אלול תשל"ד

תפילת שחרית התחילה בשעה 10 והיה גם כן מאוד צפוף. בקריאת ספר תורה ארבעה חתנים עמדו וי. ומ. בירכו ברכת הגומל.

ההתוועדות התחילה בשעה 1:30 ובגלל שביום שישי שכחתי לסגור את התא ולקחו לי הארגז עמדתי בתחילה בפירמידות איפה שעמדתי בהתוועדויות הקודמות אולם ס. וכ. הגיעו וממילא ירדתי. שיחה אחת עמדתי עוד בפירמידות אולם לאחר מכן ירדתי ושיחה אחת לא ראיתי את הרבי שליט"א ולא שמעתי כמעט אולם לאחר מכן ראיתי ושמעתי חלש.

ובאמצע ההתוועדות הרבי פנה לזקן אחד שישב מאחורי הרבי שליט"א והרבי שליט"א חיך לעברו.

במספר שירים הרבי שליט"א התנועע בגופו וכן הרבי שליט"א מסר משקה לשלושה חתנים ביניהם אליעזר וכן הרבי שליט"א מזג לר' רסקין משקה ולרב המסדר את השידור ברדיו הרבי שליט"א נתן לו את המשקה וכן את המזונות ועוד שני אנשים הרבי שליט"א מזג להם משקה. הרבי שליט"א נתן משקה לזה שמאחסן את האורחים ואמר לו הרבי שליט"א שיהיה סדר לאורחים ללימוד במשך הזמן.

בסוף ההתוועדות הרבי שליט"א עשה תנועה בידו הקדושה.

לאחר ההתוועדות תפילת מנחה. בקריאת ספר תורה במנחה הרבי שליט"א נגע בספר תורה ונשק בידו הקדושה, מיד לאחר התפילה הרבי שליט"א יצא מחדרו הקדוש והלך לבית וליוונו את הרבי שליט"א עד לביתו.

תפילת ערבית בשעה 8 בערך. לאחר התפילה כחצי שעה בערך הרבי שליט"א יצא ונסע לבית.

יום ראשון י"ט אלול תשל"ג

בשעה 2:20 נסע הרבי שליט"א לאוהל.

תפילת מנחה בשעה 7:50. בין תפילת מנחה לתפילת ערבית התקיימה מול 770 חופה. תפילת ערבית התחילה בשעה 8:35. בתפילת ערבית נפל לילד אחד דף מהסידור והרבי שליט"א והוא עומד ליד איפה שהרבי שליט"א יושב והצביע הרבי בידו הקדושה על הדף והילד מיד התכופף והרים את הגייר.

בתפילת ערבית עשו מניין ליד החדר של גן עדן התחתון ומתי שהרבי שליט"א סיים תפילת ערבית ורצה לצאת יהודי אחד בעל בשר היה אומר קדיש והרבי שליט"א עמד ליד הדלת עד שסיים את הקדיש והמשיך לאחר מכן לחדרו.

לאחר התפילה כעבור חצי שעה הרבי שליט"א נסע לבית.

יום שני כ' באלול תשל"ג

תפילת מנחה עם הרבי שליט"א בשעה 3:15. בשעה שהרבי שליט"א בא להתפלל ר' ברוך פאריז סגר את הדלת ור' חדקוב לא בא.

תפילת ערבית בשעה 9:30

יום שלישי כ"א אלול תשל"ג

לפני מנחה, שני זקנים נכנסו ליחידות אחד אחרי השני, ולכך התעכבה תפילת מנחה והתחילה בשעה 4.

לאחר סדר חסידות תפילת ערבית בשעה 9:30.

פנינים מיומנו של הרב חיים לוי יצחק גינזבורג ע"ה מחודש ניסן תשל"ח – פרסום ראשון

בחודש אלול תשל"ז קיבלו במפתיע קבוצת בחורים מש"ג בישיבת תות"ל כפר הב"ד שליחות מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לנסוע לשליחות לישיבה במגדל העמק לצורך הפצת המעיינות. כ'פיצוי' על דחיית שנת הקבוצה הנכספת העומדת בראש מעייניו של כל תמים, כתב הרבי באדר ב' תשל"ח "אלה מבינהם שיפעלו בהישיבה במגדל העמק כדבעי למהוי ויקבלו מכתב אישור ע"ז מהנהלתה, יבואו לכאן מלפני י"א ניסו עד אחרי שבת מברכים אייר . . 90 אחוז מהוצאות נסיעתם ע"י המזכירות דכאן" (אג"ק חלק ל' ע' קכד).

המשפיע הנודע הרב חיים לוי יצחק גינזבורג ע"ה שנמנה על קבוצה זו העלה על גבי הכתב רשמים מביקור ייחודי זה ביומנו שטרם פורסם עד כה. הננו מתכבדים בזה להגיש מספר פנינים מיומן מיוחד זה כשהיומן המלא יראה אור בקרוב בעז"ה בגיליון 'החייל'. תודתנו לתמים ישראל קרולינסקי שי' שהמציא לידינו את היומן.

יום השבת ח' ניסן

סדר חסידות 8 - 9:30. מפתח 749 ראינו את אדמו"ר שליט"א [הולך] לאורך כל הבלוק עד 770. ההליכה איטית מאוד יחסית לתשל"ה [-הפעם הקודמת בה ביקר הרב גינזבורג בכית חיינו]. אומרים שאדמו"ר שליט"א משתדל להישמע לרופאים...

א' דפסח

מספרים שאדמו"ר שליט"א החליף הטלית (זו עם פסים רחבים יותר) שלבש מפורים תשל"ו לזו שלבש מקודם מו' תשרי תשל"ה...

ב' דחול המועד פסח

כבר מאתמול מתהלכות שמועות בשם ר' דוד רסקין שאין הולכים לוויילאמסבורג בשביעי של פסח [בתהלוכה], שאלו את אדמו"ר שליט"א ואמר לשאל רבנים, ואמרו שזה פקוח נפש ולא ללכת. כנראה ילכו לקוינס וכו'. בין החברה חילוקי דעות אם זה רצוי או שזה אומר שהם ניצחו.

ד' דחול המועד פסח

הביאו היום ל770 לפני שהגיע אדמו"ר שליט"א "טנק" בפורמט כיס מורכב על אופניים בעלי 3 גלגלים (לא של ילדים) ובו מקום לספרים, קופת צדקה, שלטים וכו' וכו'. אד"ש הגיע מאוד מאוחר ב10:22, עבר על ידו והביט בו.

ליל שביעי של פסח

אדמו"ר שליט"א נכנס לערבית כרגיל. אחרי התפילה הכריזו אודות התהלוכה פרטים (אחרי שהלך אדמו"ר שליט"א), ור' דוד רסקין הוסיף שישנם שוטים השואלים מדוע לא הולכים לגיויסע שכונה והתשובה כי צריך להיות על פי תורה גם מסירות נפש, והרבנים פסקו שפיקוח נפש ואסור ללכת ("הם" הודיעו שמתכוונים לעשות יותר מאשתקד והכינו חומצות מלח! ממש פקו"נ...).

אחרי הסעודה ר' דוד רסקין מתוועד ב770. כדרכו אמר שתכלית ירידת הנשמה בכדי להיות "מהלך" - התהלוכה וצריך פשוט ללכת וכו'. הוסיף בדיחה שהפעם לא יוכלו הפושעים כו' לקבל חיות אפילו מפעם בשנה בתהלוכה, כי אם מבחינת אחוריים שלהם (פלטבוש נמצאת ממול ווילאמסבורג מאחור...).

יום שביעי של פסח

מנחה ב5:00 למעלה, ומיד אחרי כך כולם נדחפים החוצה. קהל עצום מסתדר על המדרכה ומתחיל לצעוד במארש נפוליאון לכיוון ברוקלין עוו. תוך דקות מספר מתרוקן בנין 770, אדמו"ר שליט"א יוצא מחדרו ועומד על המדריגות בכניסה סוקר את התהלוכה. הסירטוק מתנפנף ברוח וכל המחזה מראה ממש מצביא הסוקר את חייליו היוצאים למסע כיבוש. רוצים להסתכל אבל חייבים להתקדם.

אחרון של פסח

המפטיר היה מאוד "מצלצל" כשאדמו"ר שליט"א קורא ומתאר את דמותו של משיח... "ונחה עליו רוח ה', רוח חכמה ותבונה. . רוח דעת ויראת ה'. . ויצא חוטר מגזע ישי ונצר משרשיו יפרה"...

אדמו"ר שליט"א נכנס להתוועדות ב6:30 וציווה לנגן אתה בחרתנו. . דיבר על מעלת משיח ונשיא שהנשיא הוא ליבם של ישראל והוא הכל, שהכל תלוי בלב, ולמעלה מזה הראש וכו' וכו'.

כוס של ברכה כשלושת רבעי שעה. באמצע הכוס של ברכה התחיל להניע בידו הק' כמה פעמים, ופעם בסיבוב במהירות ככל יכולתו וראו שמתאמץ ביותר וכולם שרו רקדו וקפצו וכו' ואין מילים לתאר...

לזכות

הנגידים החשובים תומכי תמימים

ר' מאיר ומשפחתו שיחי' בוקצ'ין
ר' מאיר זיו ור' בנימין ומשפ' שיחי' קבקוב
ר' יהודה שיחי' מיר

ייתן ה' זכה יוסיף מידו המלאה
הפתוחה הקדושה הגדושה והרחבה
שפע ברכה והצלחה בכל הענינים
בגשמיות וברוחניות!

שיזכו הם ובני משפ' - בתוך כלל ישראל
להתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
תיכף ומיד ממש!

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות

תלמידי התמימים דקבוצה תשפ"א

יה"ר שיזכו לנצל את שנת 'הקבוצה' באופן
הראוי מתוך מנוחה ויישוב הדעת

והעיקר שיגרמו נח"ר רב
ויפעלו את התגלותו השלימה והמיידית של
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
אכי"ר

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
מהרה יגלה ויגאלנו אכי"ר

יחי אדוננו מורנו ורבינו
מלך המשיח לעולם ועד

